Pedagogická fakulta
Faculty of Education
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
University of South Bohemia in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Diplomová práce

Historie Československého tělovýchovného svazu

Vypracoval: Bc. Filip Frček

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Tlustý Ph.D.

České Budějovice, 2022

Pedagogická fakulta
Faculty of Education
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
University of South Bohemia in České Budějovice

University of South Bohemia in České Budějovice

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Graduation thesis

History of the Czechoslovak Physical Education Association

Author: Bc. Filip Frček

Supervisor: PhDr. Tomáš Tlustý, Ph.D.

České Budějovice, 2022

Bibliografická identifikace

Název kvalifikační práce: Historie Československého tělovýchovného svazu

Jméno a příjmení autora: **Bc. Filip Frček**

Studijní obor: Učitelství tělesné výchovy pro střední školy

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí kvalifikační práce: PhDr. Tomáš Tlustý, Ph.D.

Rok obhajoby kvalifikační práce: 2022

Abstrakt:

Ihned po skončení druhé světové války začaly tělovýchovné organizace působící na území Československa už v předválečném období obnovovat svou činnost. Sjednocování tělesné výchovy probíhalo v celém poválečném období nejdříve formou organického sjednocení tělesné výchovy, kdy měli být sloučeny všechny organizační složky tělocvičné, sportovní a junácko-skautské v jedinou novou tělovýchovnou organizaci. Za urychlené organické sjednocení veškeré tělesné výchovy se postavila řada význačných celonárodních organizací. Po nevydařených zdlouhavých krocích byl uskutečněn druhý navrhovaný způsob sjednocení a to federativní formou založením Československého tělovýchovného svazu. Nová jednotná celostátní organizace měla být jediným představitelem československé tělesné výchovy doma i v zahraničí. Jejím cílem měl být co největší rozvoj a zdokonalení tělesné výchovy ve všech jejích odvětvích, tj. v tělocviku, ve sportu, v junáctví a turistice, tak, aby bylo zlepšeno tělesné zdraví, zvýšena duševní zdatnost a mravní ušlechtilost co nejširších vrstev lidu a aby národ Čechů a Slováků se ctí obstál v mezinárodních a mezistátních utkáních a vystoupeních.

Klíčová slova: sjednocování tělesné výchovy a sportu, organické sjednocení, federativní sjednocení, poválečné Československo, ČSTS, činnost, funkcionáři

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: History of the Czechoslovak Physical Education Association

Author's first name and surname: Bc. Filip Frček

Field of study: Teacher Education of Physical Education for Upper Secondary Schools

Department: Department of Sports studies

Supervisor: PhDr. Tomáš Tlustý. Ph.D.

The year of presentation: 2022

Abstract:

Immediately after the end of the Second World War, physical education organizations operating on the territory of Czechoslovakia began to renew their activities in the pre-war period. The unification of physical education took place throughout the post-war period, first in the form of organic unification of physical education, when all organizational units of the gymnasium, sports and Junácko-Scout were to be merged into a single new physical education organization. A number of prominent national organizations have stood up for the accelerated organic unification of all physical education. After unsuccessful lengthy steps, the second proposed method of unification was implemented, namely in a federal form by establishing the Czechoslovak Physical Education Union. The new unified national organization was to be the only representative of Czechoslovak physical education at home and abroad. Its aim should be the greatest possible development and improvement of physical education in all its branches, i.e. in physical education, sports, youth and tourism, so as to improve physical health, increase mental fitness and moral nobility of the widest possible strata of the people, and ensure that the nation of Czechs and Slovaks can stand up with honor in international and interstate matches and performances.

Keywords: unification of physical education and sport, organic unification, federated unification, post-war Czechoslovakia, CSTS, activity, functionaries

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji kvalifikační práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své kvalifikační práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 29. 6. 2022

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji Národnímu archivu v Praze za vyhledání a zapůjčení archivních materiálů. Dále děkuji také vedoucímu mé diplomové práce panu PhDr. Tomášovi Tlustému Ph.D. za cenné rady a poznatky. Nakonec děkuji mé rodině za psychickou podporu.

Obsah

1 Úvod 6
2 Metodologie 7
2.1 Cíl, úkoly, předmět práce 7
2.1.1 Cíl práce 7
2.1.2 Úkoly práce 7
2.1.3 Předmět práce 7
2.2 Metody práce 7
2.3 Rozbor pramenů a literatury 8
3 Nástin historie sjednocení tělesné výchovy a sportu v poválečném období 11
4 Historie založení Československého tělovýchovného svazu a jeho činnost 39
4.1 Koncepce směřující k založení Československého tělovýchovného svazu 39
4.1.1 Význam Ústředního národního tělovýchovného výboru 39
4.1.2 Organické sjednocení 46
4.1.3 Federativní sjednocení 52
4.2 Založení Československého tělovýchovného svazu 60
4.2.1 Zásady pro vznik Československého tělovýchovného svazu 60
4.2.2 Vznik Československého tělovýchovného svazu 62
4.2.3 Stanovy Československého tělovýchovného svazu 64
4.3 Činnost a činovníci Československého tělovýchovného svazu 72
4.3.1 Činnost Československého tělovýchovného svazu 72
4.3.2 Činovníci Československého tělovýchovného svazu 75
4.3.3.Zrušení Československého tělovýchovného svazu 77
5 Závěr 79
Prameny a literatura 82
Použité zkratky 83
Seznam příloh 84

1 Úvod

Během druhé světové války byla většina tělovýchovných organizací připravena o mnoho svých jednot, okrsků a žup, včetně velkých majetkových ztrát. Po osvobození republiky proto usilovaly o znovuvybudování předválečných organizací a zejména o obnovení činnosti. Zároveň s tím byl započat proces sjednocování tělovýchovy, kdy bylo úmyslem sdružit veškerou mládež a dospělé v jedinou celostátní organizaci zaměřenou na všestrannou tělovýchovu dospělých a mimoškolní výchovu mládeže, k čemuž jí měly být poskytnuty všechny tělovýchovné, sportovní a junácké zařízení. Následně mělo dojít k právní likvidaci všech doposud působících tělovýchovných a sportovních organizací a převodu členstva do nové jednotné tělovýchovné organizace. Tímto by došlo k prosazení organického sjednocení tělovýchovy. Myšlenka sjednocení všech tělovýchovných a sportovních spolků při ztrátě vlastní suverenity přitahuje naši pozornost i po 77 letech.

Proces sjednocování tělesné výchovy a sportu byl ovšem zdlouhavý. S úmyslem založit jedinou celostátní organizaci bylo započato už v květnu roku 1945, kdy byl v sídle pražské Československé obce sokolské založen Ústřední národní tělovýchovný výbor a to dohodou zástupců pěti tělovýchovných spolků a organizací. Cílem bylo soustředit veškeré členstvo. Nejvýznamnější tělovýchovné organizace, mezi které patřily v historii české a slovenské tělovýchovy zejména Dělnické tělocvičné jednoty a Československá obec sokolská, se nechtěly vzdát svých výsadních práv. Obě uvedené organizace činily v procesu sjednocování tělovýchovy své návrhy ve prospěch vlastní samostatnosti. Jako kompromisní řešení byla zvolena cesta federativního sjednocení založením Československého tělovýchovného svazu, tedy sdružením jednotlivých tělovýchovných a sportovních organizací ve společném ústředí při zachování jejich samostatnosti. Československý tělovýchovný svaz se stal vrcholným představitelem tělesné výchovy a sportu nejširších lidových vrstev nejen české, ale i slovenské tělovýchovy. Byl zároveň uznáván ministerstvy a dalšími úřady veřejné správy za představitele veškeré tělovýchovy, kdy sloužil nejen jako poradní orgán, ale v některých zásadních případech bylo požadováno jeho vyjádření nebo rozhodnutí. V jeho ústředních složkách byli zvoleni zástupci nejvýznamnějších tělovýchovných organizací a počet členů v předsednictvu odpovídal poměrnému zastoupení všech čtyř složek tělesné výchovy, kterými byl tělocvik, sport, junáctví a turistika.

2 Metodologie

2.1 Cíl, úkoly, předmět práce

2.1.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zpracovat historii Československého tělovýchovného svazu.

2.1.2 Úkoly práce

- ✓ Provést detailní obsahovou analýzu všech dostupných souvztažných písemných pramenů, dobových periodik a internetových zdrojů.
- ✓ Zpracovat nástin historie sjednocování tělesné výchovy a sportu v poválečném období s uvedením koncepcí sjednocení.
- ✓ Zpracovat založení Československého tělovýchovného svazu, přiblížit jeho činnost, uvést jeho činovníky.
- ✓ Zpracovat dobové dokumenty do příloh.

2.1.3 Předmět práce

Předmět práce je z hlediska ***územního*** primárně zaměřen na Českou a Slovenskou republiku.

Z hlediska ***časového*** je předmět práce zaměřen na období vymezené dobou předcházející založení Československého tělovýchovného svazu a jeho činností do roku 1948.

Z hlediska ***věcného*** je zaměřen na sjednocení tělovýchovných a sportovních organizací v poválečném období do nově založené organizace, kterým byl Československý tělovýchovný svaz.

2.2 Metody práce

Jedná se o standardní historickou práci z našich nejnovějších dějin tělesné výchovy a sportu. Při jejím řešení byl kladen důraz na detailní obsahovou analýzu všech dostupných souvztažných zdrojů. Jako metody práce byly použity standardní historické metody, a to především přímá a progresivní. Vlastní faktografický popis mohl být, vzhledem ke svému monotématickému charakteru a vymezenému údobí, proveden v jednotlivých částech práce vždy diachronním přístupem.

Přímá metoda bezprostředním zkoumáním dostupných pramenů a interpretací historických skutečností byla použita zejména v nástinu historie sjednocování tělesné výchovy a sportu, v popisu jednacího řádu a jednání XII. valného sjezdu Dělnických

tělovýchovných jednot československých a také při rekapitulaci koncepcí sjednocení. Tato metoda měla význam i při zpracování zásad pro vznik Československého tělovýchovného svazu a uvedení jeho prozatímních, ale i schválených stanov. Také kapitola o činnosti Československého tělovýchovného svazu a jeho činovnících byla zpracována vyhodnocením pramenů s přímou interpretací dohledaných archiválií.

Vzhledem k výrazně dokumentačnímu charakteru práce byla věnována maximální pozornost zpracování všech dostupných souvztažných písemných pramenů, dobových periodik a internetových zdrojů. Díky časovému vymezení předmětu práce se jako jeden z hlavních problémů objevil nedostatečný výskyt upotřebitelných faktů z důležité korespondence z doby sjednocování tělesné výchovy v poválečném období. To bylo způsobeno přerušením archivní práce během okupace, organizačními změnami a také následným vývojem archivního fondu. Jako jeden z hlavních problémů se ukázalo dohledávání archivního materiálu v organizačních složkách dle ukládacího plánu různých archivářů.

Jako samostatný problém se ukázalo získání dostatečného množství podkladů a příloh, a to zejména co do kvality. Pro jejich získání a následné popsání byly využity všechny dostupné zdroje. Při použití dokumentů zkopírovaných z dobových materiálů je pochopitelně velkým problémem jejich kvalita. Přesto se je některé podařilo zařadit do příloh, přičemž mají nesporné vypovídající schopnosti.

2.3 Rozbor pramenů a literatury

Při zpracování tohoto tématu hrály institucionální archivní zdroje hlavní úlohu, kdy z nich byla čerpána největší část v práci uváděných faktů. Bylo to hlavně v částech práce týkajících se historie sjednocování tělesné výchovy a sportu v poválečném období za účelem vybudování jednotné tělovýchovné organizace sdružující všechny organizační složky tělocvičné, sportovní a junácko-skautské. A zároveň v části práce věnované založení Československého tělovýchovného svazu, jeho činnosti a zastoupení činovníků. Jedná se o následující fond: NA v Praze, číslo fondu 623: Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot v letech 1902–1948 a do téhož fondu zařazené archiválie č. pomůcky 1382: Státní museum čsl. tělesné výchovy a sportu v Praze , odd. archívní dokumentace, I. Svaz DTJČ, mezi lety 1921-1948. První archivář Svazu DTJČ byl jmenován v roce 1924, jež rozdělil

archivní materiál do 14 skupin. Během okupace byla ovšem archivní práce přerušena a doposud archivované materiály byly uchovávány u soukromníků. Teprve po osvobození bylo přikročeno k novému soustřeďování materiálu, které však nebylo z důvodu jiné práce, zejména organizační a sjednocovací, dokončeno. Po sjednocení tělesné výchovy a sportu byl materiál bývalého Svazu DTJČ v roce 1948 převezen do Tyršova domu a odtud pak v roce 1950 převzat archivářkou Dr. Čechovou. Zásluhou této archivářky byly doposud promíchané materiály s jiným knižním a fotografickým materiálem roztříděny a vytvořeny z nich samostatné sbírky. V roce 1953 byly tyto převzaty muzejním oddělením Státního muzea čsl. tělesné výchovy a sportu. Zbytek archivního materiálu byl v letech 1953 – 1954 uložen nevytříděný ve 110 krabicích v oddělení archivní dokumentace. K jeho vnitřnímu uspořádání bylo přikročeno až v letech 1957 – 1958. Před tím bylo nutno provést průzkum organizační struktury Svazu DTJČ a na jeho základě byl vypracován ukládací plán se sedmi základními organizačními složkami. Archivní materiál Svazu DTJČ postrádá důležitou korespondenci předsednictva a výboru Svazu s politickou organizací sociální demokracie a dále zápisy schůzí z počátku dělnického tělovýchovného hnutí. Stejně chudý je i materiál z doby sjednocování tělesné výchovy v letech 1945 – 1948. Archiválie zařazené do fondu č. 623 s č. pomůcky 1382 jsou členěny dle ukládacího plánu do kartonů. Vzhledem k časovému předmětu práce jsme čerpali informace zejména z kartonů č. 2, 4, 9, 21, 22, 33, 34 a knihy č. 1. Z kartonu č. 2 byly využity dokumenty k přípravě a konání XII. Valného sjezdu Svazu DTJČ, zatímco karton č. 4 obsahoval písemnosti k manifestačnímu sjezdu konanému v září roku 1947. Stěžejním zdrojem informací s návrhy na sjednocení tělovýchovy, se zásadami pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace, s korespondencí předsednictva Svazu DTJČ s Ústředním národním tělovýchovným výborem, s dotazníkovou akcí ke sjednocení a s rezolucí a memorandem předsednictva Svazu DTJČ ke sjednocení byl karton č. 21. V tomtéž kartonu byla zařazena i zpráva o konání manifestace tělovýchovy a sportu v Českých Budějovicích v červnu 1945. Karton č. 21 obsahoval také pokyny a směrnice předsednictva Svazu DTJČ k uskutečnění přestupu příslušníků DTJČ do Sokola po únorových událostech roku 1948. Korespondenci Svazu DTJČ s okresy a zápisy ze schůzí předsednictva jsme čerpali z kartonu č. 22. Materiály k založení Československého tělovýchovného svazu, jeho činnosti a zastoupení činovníků DTJČ v jeho ústředních orgánech byly archivovány v kartonu č. 9. Karton č. 34 obsahoval korespondenci

zájezdového odboru předsednictva Svazu DTJČ týkající se účasti našich sportovců na závodech v zahraničí.

Doplňujícím zdrojem informací k historii sjednocení tělovýchovy a založení Československého tělovýchovného svazu nám byly internetové stránky některých tělovýchovných organizací obsahující jejich historii a to zejména stránky Sokola, Svazu dělnických tělovýchovných jednot ČR a Orla. Z tělovýchovných časopisů má k tématu pro poválečné období určitou vypovídací schopnost časopis Sokolský věstník (1946 a 1948). Z periodik vycházejících v tomto poválečném období se tomuto sporadicky věnovaly tiskoviny Svobodné slovo (1945).

3 Nástin historie sjednocení tělesné výchovy a sportu v poválečném období

Ihned po skončení druhé světové války začaly tělovýchovné organizace působící na území Československa už v předválečném období obnovovat svou činnost. K tomuto sloužily dva důležité dekrety: dekret ze dne 19. 5. 1945 (zákon č. 5/1945 Sb.) o neplatnosti některých majetkoprávních jednáních z doby nesvobody a dále dekret ze dne 29. 9. 1945 (zákon č. 81/1945 Sb.), kterým se nařízení a opatření z doby nesvobody, jimiž nebo podle nichž byly některé spolky rozpuštěné nebo zastavena jejich činnost, se zrušily.[1]

V historii české a slovenské tělovýchovy patřila k největším a neúspěšnějším tělovýchovným organizacím Československá obec sokolská[2] (ČOS).[3] Za jejího zakladatele je považován Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner a byla založena ustavující valnou hromadou roku 1862.[4] Další významnou tělovýchovnou organizací byly Dělnické tělocvičné jednoty (DTJ), jejíž ústřední svaz byl ustaven v roce 1902.[5] Po 1. světové válce měl Svaz dělnických tělocvičných jednot (Svaz DTJ) širokou základnu. Ale již v roce 1921 více než polovina jeho členů přešla do marxisticky založené Federace dělnických tělocvičných jednot, z níž se v průběhu dvacátých let většina vrátila zpět do Svazu DTJ. Organizační struktura DTJ byla podobná jako v ČOS, kdy valný sjezd se konal každé čtyři roky. Svaz DTJ zaujímal také významné místo v mezinárodní organizaci dělnické tělovýchovy, tj. v Socialistické tělovýchovné internacionále. Ve třicátých letech se po likvidaci dělnické tělovýchovy v Německu a Rakousku stal dokonce nejsilnější sekcí Internacionály.

---

[1] Seznam tzv. Benešových dekretů. (1999). Získáno 16. 2. 2022, z htpp://www.totalita.cz/vysvětlivky/o_benese_dekr_sezn.php.

[2] Nejvyšším orgánem ČOS rozhodujícím o organizačních otázkách a základním politickém a ideologickém zaměření byl valný sjezd. Ten se mezi válkami uskutečnil pouze v roce 1920 a 1924. Nejvyšším stálým orgánem tak zůstal výbor skládající se z členů předsednictva delegátů žup. Na výborových schůzích bylo voleno předsednictvo, schvalována zpráva o hospodaření a zejména konkretizovány ideové a politické postoje. Také měli právo měnit stanovy. Běžné řízení ČOS bylo svěřeno předsednictvu. Rozvoj sokolské činnosti bylo umožněno kvalitní materiální základnou, jež byla nejlepší ze všech tělovýchovných organizací. Toho dosáhli i díky vlastnímu podnikání prostřednictvím provozování hotelu, plovárny, nakladatelství a biografů. Vlastní tělovýchovnou činnost obstarávaly cvičitelské sbory mužů a žen, které se scházely dvakrát ročně. Ze svého středu volily náčelnictvo.

[3] Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, s. 126-127

[4] www. sokol.eu. Dostupné 16. 2. 2022, z https://www.sokol.eu/historie-sokola-pamatky.

[5] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Úvod k inventáři

Členstvo DTJ bylo tvořeno dělníky a činovníci Svazu spolupracovali se sociálně demokratickou stranou. Materiální základna Svazu DTJ patřila ve srovnání s jinými tělovýchovnými organizacemi k nejchudším.[6] Také počátky Československého Orla[7] (Čsl. Orel)[8] jako organizace sdružující lidi katolického vyznání jsou zaznamenány na přelomu 19. a 20. století. Jejich činnost byla ovšem zpočátku velmi roztříštěná.[9] Federace proletářské tělovýchovy (FPT), jež vznikla jako masová organizace ve 20 letech 19. století, vystupovala od začátku proti parlamentní demokracii. Proto byla pod drobnohledem státních orgánů, které se snažily ochromit jejich činnost. Ve druhé polovině dvacátých let značně klesla jejich členská základna z důvodu zhoršujících se materiálních podmínek, dosahu státních orgánů a zaměření se na třídní boj.[10]

Po osvobození republiky po 2. světové válce, kdy byla činnost jednotlivých tělovýchovných organizací omezena, až eliminována, a to včetně velkých majetkových ztrát, bylo jejich snahou znovuvybudování předválečných organizací a obnovení a posílení jejich činnosti. V této době sehrála významnou roli myšlenka sjednocení tělesné výchovy a sportu v jedinou celostátní organizaci.

Proces sjednocování tělovýchovy byl započat již 5. 5. 1945 založením Ústředního národního tělovýchovného výboru (ÚNTV) v sídle pražské Československé obce sokolské a to dohodou zástupců pěti tělovýchovných spolků a organizací: Československé obce sokolské, Svazu Dělnických tělovýchovných jednot (SDTJ), Federace proletářské tělovýchovy, Junáka a Československého všesportovního výboru (ČVV). Cílem ÚNTV mělo být sdružovat veškerou českou mládež a dospělé k výchově tělesné, ideové a

---

[6] Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, s. 126-127

[7] Československý Orel měl velmi podobnou organizační strukturu jako ČOS. Valné sjezdy se ovšem scházely častěji. Až do roku 1930 bylo hnutí rozděleno na tři oblasti- Čechy, Moravu a Slezsko a působily také na Slovensku. Oblasti byly řízeny zemskými radami. V roce 1923 došlo po revizi členských povinností ke snížení členské základny. Celostátním spolkem se Čsl. Orel stal v roce 1920 a k jeho popularizaci přispěl slet v roce 1922. Hnutí bylo spjato s Československou stranou lidovou. Při vlastní tělovýchovné činnosti čerpali orlové z Tyršovy soustavy, posléze ji doplnili o skauting a turistiku. Jejich materiální základna byla chudší než ČOS.

[8] Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, s. 127-128

[9] Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia Kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)

[10] Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, s. 129

mravní, šířit zásady lidové demokracie, vést mládež k obraně svobody a vychovávat mládež k nejdokonalejší tělesné zdatnosti, kulturní vyspělosti a mravní čistotě.[11]

Hnutí dělnických tělovýchovných jednot československých (DTJČ) ve svém vývoji vždy pohotově reagovali na veškeré veřejné dění a jako první se přihlásili ke spolupráci na vybudování nové jednotné organizace československé tělesné výchovy. V předválečném období sdružoval Svaz DTJČ 899 jednot s 54 890 příslušníky, z nichž bylo v činnosti po válce zachováno 499. Svaz DTJČ v této době sdružoval 62 000 příslušníků, přičemž největší přírůstek nastal v mládeži a dorostu. Ihned po osvobození republiky se hlásili k nové jednotářské činnosti v DTJČ např. v Prostějově, v Mostě, v Jihlavě a také v Českých Budějovicích. Do všech jednání, z nichž vzešlo ustavení ÚNTV, vyslalo předsednictvo Svazu DTJČ své dva zástupce, s. Marka a s. Mecera. *„Pro sjednocení a vytvoření jednotné tělovýchovné organizace hovoří tyto 4 hlavní důvody:*

- *Zamezit roztříštěnost v československé tělesné výchově /s poukazem na omezení počtu politických stran, jednotná odborová organisace, jednotné družstevnictví, jednotná mládež/ dáti veškerému tělovýchovnému snažení jednotné vedení.*
- *Důvod hospodářský: větší možnost pořizování tělocvičen, hřišť, plováren, tábořišť a jiných tělovýchovných zařízení za účinné podpory obcí, země a státu.*
- *Mravní a ideový důvod: Veškerou tělovýchovnou činnost, obzvláště na poli sportovním, nerozlučně spojiti s mravní a ideovou výchovou, směřující ke kolektivismu.*
- *Důvody státně politické: Jednotnost v politickém, odborovém, družstevním a tělovýchovném hnutí a jednotnost pro hnutí mládeže, byla dohodnuta vládními činiteli již v emigraci a při jednáních v Moskvě a v Košicích.“*[12]

Od června roku 1945 až do konce roku 1945 se konaly pravidelné schůze předsednictva Svazu DTJČ. Na schůzi dne 26. 6. 1945 byl důvěrníkem Svazu DTJČ zvolen Antonín Fišer, náhradníkem pak Vilém Přibáň. Taktéž bylo stanoveno rozdělení práce a pracovní doba. Pro významné práce v ÚNTV na polodenní zaměstnání byli uvolněni: Straka Jaroslav, Přibáň Vilém a Pošusta Stanislav. Zaměstnanci Svazu byli v této době: Vaverka Leopold, Fišer Antonín, Straka Jaroslav, Přibáň Vilém, Patočková Marie, Pošusta

[11] Svobodné slovo, 1945, 20. 5. 1945, s. 4

[12] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

Stanislav. Předsednictvo Svazu DTJČ zároveň vydalo směrnice pro všechny složky svého hnutí. Bylo stanoveno, že do nového tělovýchovného hnutí musí být bezpodmínečně zahrnuty všechny složky tělovýchovného působení, jako je tělocvik, sport, junáctví a skauting. Svaz zároveň doporučil, aby nové tělovýchovné hnutí neslo nové označení, tedy nebylo označeno žádným z názvů dosavadních tělovýchovných organizací. Ideovou náplní této nové jednotné tělovýchovné organizace má být demokratický socialismus. K uvedeným zásadám se přihlásili a byly schváleny konferencí okresních náčelníků a náčelnic konané 5. 8. 1945 a konferencí zástupců okresů 12. 8. 1945. K uvedeným zásadám vyslovili ještě následující a to, že nová organizace musí mít:

- nové jméno, nový kroj, nový cvičební úbor,
- nový jednotný odznak, prapor, jednotné oslovování,
- jednotné tělocvičné názvosloví,
- jednotné osnovy školení cvičitelstva atd.[13]

V zápisech ze schůzí Svazu DTJČ o sjednocení tělovýchovy bylo uvedeno manifestační prohlášení jako zásada a stanovisko Svazu DTJČ, jež bylo podepsáno zástupci ČOS, Svazu DTJČ, FPT, Junáka a ČVV 9. května 1945 a publikováno bylo téhož dne. *„Důležité je sjednocení celé tělesné výchovy, junáctví a sportu a vytvoření jediné celostátní tělovýchovné organizace.“* V zápisech ze schůzí Svazu DTJČ bylo dále zdůrazněno, že takto manifestačně proslovenou zásadu má uskutečnit ÚNTV. Zástupci Svazu DTJČ se stali nejaktivnějšími spolupracovníky pro uskutečnění zásady sjednocení.[14]

První schůze předsednictva Svazu DTJČ v novém svobodném životě republiky se sešla 7. 6. 1945 a vzala na vědomí dosavadní jednání zástupců Svazu DTJČ v ÚNTV[15] v otázkách sjednocení československé tělovýchovy. Svaz DTJČ byl první, kdo dal podnět ke sjednocení tělesné výchovy a chtějí pracovat k jejímu uskutečnění za těchto předpokladů:

---

[13] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 -1948, Karton 22, sl. 130, Cb, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

[14] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

[15] V ÚNTV zastupoval Svaz DTJČ s. Marek a s. Mecer.

•„Že bude nalezena šťastná forma sjednocení, která plně zaručí slibovaný mohutný rozvoj lidové tělovýchovy po všech jejich stránkách.

• Nové tělovýchovné hnutí bude nové a i svým označením, tj. neponese žádný z názvů dosavadních tělovýchovných organisací.

• Do nového tělovýchovného hnutí budou bezpodmínečně zahrnuty všechny složky tělovýchovného působení v národě (tělocvik, sport, junáctví – skauting), tj. začleněny všechny tělovýchovné organisace.

• Vláda uplatní plnou váhou své autority tam, kde by některá z organisací zamýšlela postaviti se mimo sjednocení, budou-li prvé dvě podmínky splněny.

• Organisacím nechť je ponechán dostatek času, aby mohl náležitě provésti všechny organizační přípravy k začlenění do jednotného tělovýchovného hnutí.

• Poněvadž Ústřední Národní tělovýchovný výbor byl tvořen nakvap v revolučních dnech a nepostačuje svým složením denně rostoucím požadavkům na něj kladeným, budiž provedena neprodleně jeho reorganisace a jednotlivé organisace buďtež vyzvány, aby provedly nové jmenování svých zástupců.

• Všude nechť naše DTJČ a okresní složky zasáhnou pro ustavení Národních tělovýchovných výborů a uplatní se v nich co nejúčinněji.

• DTJČ trvají jako organizační jednotky i nadále. Proto než vejde nové sjednocené tělovýchovné hnutí v život, buďtež všude jednoty a okresy oživeny a zesíleny. Není-li možno hned rozvinouti tělocvičnou a sportovní činnost, nechť v každém případě udržují jednoty aspoň činnost správní a vzdělávací. To platí především v pohraničí a pro jednoty za německého režimu zastavené. I nové jednoty možno budovat.

• Než budou dány příslušné pokyny z ústředí Svazu DTJČ, nechť jednoty neprovádějí žádným způsobem zcizování svého majetku.“[16]

Jako důkaz obnovené činnosti DTJČ v jednotlivých okresech a snaze o sjednocení tělovýchovy zaslala DTJČ v Českých Budějovicích dne 13. 6. 1945 Svazu DTJČ zprávu o manifestaci tělovýchovy a sportu, aby bylo zřejmé, že i v Českých Budějovicích pracují dle vydaných směrnic. Manifestace se konala na stadionu br. Ady Nováka v úterý večer

[16] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. 122, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

dne 12. 6. 1945, čímž došlo ke sbratření všech tělovýchovných a sportovních spolků v Českých Budějovicích. Společně pochodovali ke společnému shromáždění na stadion vedle sebe příslušníci Sokola, DTJČ, Orla, skautů, sportovních klubů a tělovýchovných složek. Na čestné tribuně po zahrání pochodu „V nový život“ a po uvítání zástupců sovětské a československé armády a zástupců okresního a místního národního výboru zahájil projev k přítomným 2 300 příslušníkům spolků náčelník NTV br. Cimbálek. Další projevy přednesli předseda NTV br. Tůma, zástupce sovětské armády plukovník Uriupina, zástupce čsl. armády plukovník Vávra a dále pak předseda ONV s. Greiner, předseda MNV Dr. Bureš. Po té byly odeslány pozdravné přípisy panu prezidentu Dr. Ed. Benešovi a panu ministru školství a osvěty prof. Dr. Zdeňku Nejedlému. Po zahrání státní hymny československé a sovětské bylo provedeno defilé spolků před státními vlajkami a čestnou tribunou. V závěru listiny z této manifestace je zdůrazněno heslo *„Dobře jsme začali, dobře pracujeme na jednotné výstavbě tělovýchovy a budeme nadále společně pracovati a to dobrovolně!“*[17]

Starosta Svazu DTJČ s. Vaverka inicioval pro úspěšné jednání o sjednocení tělovýchovy konání pravidelných porad zástupců FPT a Svazu DTJČ, kdy každá organizace vyslala po šesti zástupcích. Za FPT: Jeřábek, Pavlásek, Jodas, Macek, Roskopcová a Matějka. Za Svaz DTJČ: Vaverka, Ullrich, Marek, Fišer, Patočková a Mecer. Úkolem všech porad bylo docílit dohody o společném postupu pro další jednání zástupců obou svazů v ÚNTV, přičemž základ pro sjednocení musí tvořit tři tělocvičné svazy: ČOS, Svaz DTJČ a FPT. Podrobně bylo jednáno o vyslovení souhlasu se společným postupem pro činnost jak v ústředí, tak v ostatních složkách nové tělovýchovné organizace, dále pak o změně názvu nové organizace a o doporučení, aby o tom bylo jednáno na prezidiu a předsednictvu Svazu DTJČ. Jednáno bylo také o složení ústředí nové organizace, dohodnuto bylo 34-37 členů v předsednictvu a ve výboru 107 členů.[18]

Zástupci každé organizace předkládali své návrhy na funkce a jména kandidátů na tyto funkce. Předběžně bylo naznačeno, že Svaz DTJČ si činí nárok na starostu, I. místostarostu, jednatele, místonáčelníka a místonáčelníci a zdravotníka. FPT požadovalo

---

[17] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

[18] Tamtéž, Zápisy a předlohy schůzí ke sjednocení tělesné výchovy

jednatele, vychovatele, pokladníka. Zástupci FPT předložili k posouzení Organizační řád jednotné tělovýchovné organizace platný do I. řádného sjezdu, jež se kryje i s Prozatímními stanovami jednotné tělovýchovné organizace. Dále byly projednány jednotlivé články prozatímních stanov, učiněny opravy a doplňky. Na funkci starosty byl navržen jednomyslně s. Vaverka.[19] Pro jednotnou tělovýchovnou organizaci byli dohodnuti 4 jednatelé a následně tyto funkce:

Sokol: 5 funkcí – I. místostarosta, náčelník, náčelnice, III. jednatel a zapisovatel

DTJ: 3 funkce- starosta, I. jednatel, zdravotník

FPT: 3 funkce – II. místostarosta, II. jednatel, vychovatel

Sportovci: 3 funkce – III. místostarosta, IV. jednatel a pokladník

SČM: 1 funkci – vedoucí odboru mládeže

Ústřední rada odborů: 1 funkce- IV. místostarosta

Následovala usnesení o tom, že na schůzi 18. 12. 1945 mají být vyhlášeny zásady sjednocení a vytvoření jednotné tělovýchovné organizace. Ideový program jednotné organizace zůstal stejný, jež byl vypracován kulturně propagačním odborem ÚNTV a vzat na vědomí ve schůzi svazů dne 15. 8. 1945. Pro členství v odborech byla usnesena zásada zastávat paritní zastoupení 3 členů – zástupců z každé organizace.[20]

Svaz DTJČ vždy hájil názor, že mimo oficiální tělovýchovnou organizaci nemohou zůstat organizace, jež představují svými příslušníky v počtu půl milionu početnou pozici pro rekreaci. Výkonný výbor Československé sociální demokracie (VV ČSSD) požadoval, aby bylo sjednocení uskutečněno, i když se nezapojí všechny tělovýchovné spolky. Za tímto účelem byla svolána mimořádná konference na 21. 10. 1945, kde se stanovily dvě pozice:

- Jít do sjednocení s výhradou, tj. zapojení všech organizací,
- Jít do sjednocení bez výhrad, tj. okamžitě bez ohledu na to, že se nezapojí Junák, Orel a fotbalisté.

Konference zástupců okresů DTJČ se zúčastnilo 185 zástupců z 38 okresů, včetně činovníků a členů ústředních složek Svazu DTJČ. V zápise z této konference pořízeném

[19] Zástupci FPT požadavek na funkci starosty s. Vaverky podpoří, pokud to neohrozí rozbití sjednocení.

[20] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

dne 2. 11. 1945 bylo zaznamenáno, že za VV ČSSD byl přítomen předseda strany s. Zdeněk Fierlinger. Informaci o situaci ve sjednocení československé tělesné výchovy a v DTJČ podal starosta Svazu DTJČ s. Leopold Vaverka. Po té následovala rozprava o tom, zda se hnutí DTJČ zapojí okamžitě do nové tělovýchovné organizace, i když obdrželi odmítavý postoj Junáka, Československého svazu fotbalového a Československého Orla nebo se zapojí jedině za předpokladu, že bude předem zaručeno, že se do jednotné organizace začlení všichni bez rozdílu. Po provedeném hlasování byla většina hlasů pro zásadu organického sjednocení, tj. pro vytvoření nové tělovýchovné organizace splynutím všech dosavadních tělovýchovných svazů v jedinou organizaci, což odpovídá směrnicím Svazu DTJČ, kterými se již od prvopočátku hnutí DTJČ vyslovuje pro organickou tělovýchovnou jednotu.[21]

Jelikož výsledek mimořádné konference nebyl jednoznačný pro další postup ve sjednocení tělovýchovy a jednalo se o rozhodnutí osudového charakteru, měly se k této věci vyslovit také jednotlivé jednoty a to do 15. 11. 1945. Za tím účelem byly rozeslány příslušné přípisy a dotazníky. Ty byly rozeslány 605 DTJČ sdružených ve 39 okresech. Přestože lhůta pro vyplnění byla stanovena do 15. 11. 1945, k 20. 11. 1945 odpovědělo pouze 299 jednot. Z tohoto šetření vyplynulo, že pro organické sjednocení se vyslovuje hnutí jednomyslně. Polovina jednot byla rozhodnuta provést sjednocení, i když nebude dle zásad květnového manifestačního sjezdu z r. 1945. Pro nové pojmenování jednotné organizace se přihlásilo 120 jednot a proti společnému názvu Sokol bylo 111 jednot. *„Sjednocení nechť se provede co nejdříve, další průtahy znechucují spolkovou práci, zmenšuje se počet příslušníků, projevuje se pasivita činovníků.“* V různých poznámkách ke sjednocení bylo jednotami vysloveno dalších 33 požadavků. Konečný stav dotazníkové akce k 22. 11. 1945 byl: pro I. otázku 153 jednot a pro II. otázku 147 jednot. Z dotazníkové akce vyplynul návrh obsahující 7 důležitých bodů a to zejména, nechť se předsednictvo přikloní k názoru nadpoloviční většiny, tj. jít do sjednocení, i když tam prozatím nepůjdou všichni a s těmi dále jednat.[22]

---

[21] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

[22] Tamtéž, Dotazníky předsednictva Svazu a odpovědi k dotazníkům o sjednocení tělesné výchovy

Dle názoru hnutí DTJČ měli jít do sjednocení všichni a to jako ukázněný kolektiv, jako organizace s bohatými zkušenostmi, jako pohotoví činovníci všestranně znalí svých povinností na každém místě a jako uvědomělí příslušníci hnutí, jejichž programem byla vždy všestranná tělesná výchova prováděná v zásadách demokratického socialismu. *„Bude-li vytvořena nová jednotná tělovýchovná organisace, do které se začlení také hnutí DTJČ, pak tam nesmíme jít jako podřadná složka, nýbrž jako silný, ukázněný celek s dlouholetou socialistickou výchovou, v jejímž duchu musí býti vedeni i příslušníci sjednocené tělesné výchovy, neboť jenom takto podepřeme úsilí na výstavbě naší osvobozené republiky československé.“*[23]

Předsednictvo Svazu DTJČ opakovaně projednávalo možný postup v dalších sjednocovacích pracích v tělovýchově. Na své schůzi dne 12. 12. 1945 se usnesli na setrvání na již dříve vysloveném svém rozhodnutí, že Svaz DTJČ je připraven vytvořit spolu s organizacemi, které se hlásí k organickému sjednocení, základ pro vybudování jednotné organizace československé tělovýchovy. Nově utvořená organizace by měla být útvarem novým za předpokladu likvidace všech dosavadních tělovýchovných organizací a s tím, že do ní budou postupně organicky zapojeny i všechny svazy sportovní a Junák, tzn., že bude jediným představitelem a vykonavatelem lidově organizované tělesné výchovy. V tělovýchovném programu nové organizace by mělo být zajištěno provádění všech složek tělesné výchovy, ať jde o tělocvik, sport nebo skauting. Tento svůj postoj sdělili předsednictvu ČOS dopisem ze dne 13. 12. 1945.[24]

Také ČOS se v poválečném období zapojovala do sjednocovací práce, kdy měla připravenou listinu „Z návrhu Československé obce sokolské na sjednocení tělovýchovy“, v níž bylo uvedeno, že je nutné, aby tělesná výchova byla zcela oddělena od výchovy stranicko-politické a vzhledem k tomu, že sokolstvo je nejstarší, nejpočetnější a jediná národní organizace, která svou výchovou pronikla do všech lidových vrstev, hlásila se o převzetí veškeré tělesné a branné výchovy národa. Prohlašovali, že jsou ochotni a schopni převzít veškeré členstvo, které bylo vychováváno v jiných organizacích a dohodnout se o směrnicích pro toto spojení. Přitom chtěli být

---

[23] Tamtéž, Zprávy předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy

[24] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot,1902-1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu

v nejtěsnější součinnosti s ministerstvy, do jejichž oboru náleží spolková výchova tělesná a branná. Sjednocení mělo být provedeno zespoda, tj. v jednotách. *„Historický význam sjednocení si přirozeně vyžádá, aby bylo provedeno způsobem přiměřeně okázalým, tj. hromadným přestupem do sokolské jednoty. DTJČ předloží místní sokolské jednotě seznam těch, kteří se přihlásí k přestupu, s doporučením, které bude zároveň zárukou za spolehlivost a občanskou bezúhonnost přihlašovaných. Přílohou budou řádné členské přihlášky všech přistupujících. Dříve než výbor sokolské jednoty rozhodne o přijetí, budou jednotlivě projednány ve smíšené komisi složené z členů výborů obou jednot. Tato komise předloží výsledek svého jednání jako návrh výboru sokolské jednoty. Výbor je při svém rozhodování návrhem vázán s tím, že případy sporné předloží župě, aby o nich rozhodla v dohodě s příslušným krajem Svazu DTJČ s konečnou platností. K tomu účelu budou i zde stanoveny smíšené komise. V plném rozsahu musí však i zde platiti ustanovení § 4 odst. 6 vzorných stanov sokolských jednot, že za člena nemůže býti platně vůbec přijat člen z některé sdružené jednoty vyloučený, o němž ústředí prohlásilo, že nemůže býti členem žádné sdružené jednoty.“*[25] V této listině byl podrobně řešen postup pro sjednocení i v případě, že v daném místě se nachází pouze DTJČ a i případ, že tato je početně silnější než Sokol. *„Bude-li v místě pouze DTJČ, pak nelze sjednocení provésti jinak, než že se její valná hromada usnese na vystoupení ze Svazu DTJČ, přijme vzorné stanovy sokolských jednot a přihlásí se podle ust. § 4 odst. 1 a 2 vzorných stanov sokolských žup do svazku příslušné župy. Tento způsob by byl z důvodů účelnosti a jednoduchosti, stejně jako z ohledů prestižních na místě i tam, kde je DTJČ početně daleko silnější než Sokol, anebo kde je tak silné, že by sloučením vznikla jednota vzhledem k pracovním podmínkám nezdravě veliká. Bude však v každém takovém případě věcí úvahy, zda nebude prospěšnější a opravdovému splynutí lépe odpovídající obě jednoty sloučit a opět rozdělit třeba podle místních oblastí. Výbory jednot se budou snažit všechno toto členstvo i mládež co nejrychleji zapojit do pravidelného života v tělocvičně, na cvičišti, v letním táboře. Budou dbát spolu s cvičitelskými i vzdělávacími sbory, aby nebylo rozdílu mezi*

[25] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, 122, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ČOS

starými a novými a aby nastalo nejen splynutí organizační, nýbrž také splynutí srdcí v opravdové jednotě, která bude domovem všem."[26]

Vyšší organizační články, tj. okresy, kraje a Svaz DTJČ se měly rozejít současně s likvidací svých jednot a to způsobem důstojným a okázalým. Zapojení pracovníků z těchto článků do orgánů okrsku žup i ČOS se mělo stát organicky obdobně jako v jednotách. Stejné zásady sjednocení měly platit i u Orla. Předpokladem splynutí organizací mělo být i splynutí majetku, předem by bylo nutné zjistit a zajistit soupis aktiv a pasiv. Podle valné hromady DTJČ měla rozhodnout o rozejití se jednoty a naložení s jejím majetkem poslední valná hromada za tím účelem svolaná. O jmění Svazu DTJČ by měl pak rozhodnout sjezd. Jmění orelských jednot mělo připadnout při zániku spolku vyššímu článku, o jmění Orla by měl rozhodnout také sjezd, popřípadě členové posledního předsednictva.[27]

Po osvobození Československa znovuzahájil Čsl. Orel svoji nedobrovolně přerušenou činnost. Dnem 24. 5. 1945 vydal p. František Leiner jako nejvyšší orelský úřadující funkcionář prohlášení o obnovení samostatné činnosti hnutí. Postupně nabraly orelské jednoty na síle jak v členství, tak na materiálním vybavení. V rámci snah o sjednocení tělovýchovy Čsl. Orel trval na svém odmítavém stanovisku a to z důvodu jejich ideové rozdílnosti.[28]

Sjednocení tělovýchovy za účelem zamezení její roztříštěnosti a poskytnutí jednotného vedení s větší možností pořizování veškerých potřebných zařízení za účinné podpory státu a obcí mělo svůj význam zejména v tomto poválečném období. Kroky ke sjednocení tělovýchovy uskutečňovali kromě tělovýchovných spolků i ústřední orgány. Ministerstvo školství a osvěty (MŠO) rozeslalo listinou s č. j. C-3531/46 ze dne 21. 3. 1946 všem Místním národním výborům (MNV) dotazník, kterým mělo být zjištěno stanovisko jednotlivých místních tělovýchovných a jiných organizací v otázce sjednocení tělesné výchovy. V dopise bylo podáno vysvětlení k důležitosti sjednocení tělesné výchovy pro zvýšení zdatnosti, brannosti a dělnosti lidu, ale i pro státně politický význam. Podle

---

[26] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ČOS

[27] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, 122, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ČOS

[28] Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia Kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)

ujednání stran Národní fronty ze dne 8. 6. 1945 byly všechny politické strany pro znovuvybudování tělovýchovného a sportovního hnutí jako hnutí národní, nestranické a jednotné. Členové vlády a ministři, do jejichž resortu tělesná výchova patřila, vysvětlili již v srpnu 1945 stanovisko ke sjednocení. *„Na schůzi zástupců tělovýchovných a sportovních organisací prohlásil ministr národní obrany, armádní generál Ludvík Svoboda, že otázka sjednocení všech stávajících tělovýchovných organisací je programem vlády a příkazem presidenta republiky. Na téže schůzi zdůraznil dále ministr školství a osvěty, že to, co řekl ministr národní obrany, je mínění všech členů vlády. Vláda stojí tedy plně za sjednocením a jednotná tělovýchova je jejím programem.“*[29]

Za urychlené organické sjednocení veškeré tělesné výchovy se postavila řada význačných celonárodních organizací, např. Svaz osvobozeneckých politických vězňů, Sjezd I. a II. zahraničního odboje, Svaz brannosti, SČM, Ústřední rada odborů, Sjezd tělovýchovných lékařů, Zdravotně-sociální odbor ÚNTV[30]. Na sjednocení se pracovalo už za doby okupace. Vedoucí činitelé ústředí jednotlivých organizací a svazů nedospěli k dohodě, o tomto byla veřejnost dostatečně informována tiskem. *„Podle XVI. čl. vládního programu:…“Vláda pevně věří ve velké tvůrčí schopnosti našeho lidu, bude dělat všechno, aby tyto tvůrčí schopnosti rozpoutala a rozvíjela tím, že bude organizovat a podporovat demokratickou cestou účast nejširších vrstev našich národů na každodenním politickém, hospodářském, sociálním a kulturním životě, aby se tak stalo skutkem, že lid je opravdu jediným zdrojem státní moci.“*[31]

„Z důvodu výše uvedeného žádá MŠO MNV a jejich prostřednictvím všechny dobrovolné tělovýchovné pracovníky v každé obci o vyplnění připojeného dotazníku, aby tím jasně sdělili své stanovisko. Plánuje se provést sjednocení formou organického sjednocení, tzn. dobrovolné sloučení spolků a klubů provádějících základní tělovýchovu, sporty, junáctví a turistiku v jeden tělovýchovný svaz, který by se nazýval podle původní

---

[29] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, 124, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ministerstvy

[30] Ten tvořili lékaři zastupující ČOS, DTJČ, FPT a sportovní svazy.

[31] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, 124, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ministerstvy

dohody Národní fronty a ÚNTV v Praze „Tělovýchovný svaz Sokol". V rámci tohoto svazu by se dobrovolně prováděla jednotná základní tělovýchova a všechny sporty, které by měly své samostatné odbory s předsedy a ostatními činovníky, s úplnou samosprávou technickou a hospodářskou. Populární názvy místních klubů by zůstaly zachovány jako názvy místních sportovních odborů." [32] V závěru tohoto dopisu MŠO byla uvedena představa mohutných slavností po stránce tělocvičné, sportovní a národní formou sletů nové opravdu sjednocené organizace. Jednotná tělovýchovná organizace by svými hospodářskými možnostmi mohla dosáhnout toho, na co jednotlivý sport dosud nestačil. MŠO vyzvalo k věnování dotazníku dostatečnou pozornost s odesláním do 14 dní po jeho obdržení s tím, že by uvítali i případné náměty a návrhy. Dopis byl podepsán ministrem školství a osvěty prof. Dr. Zdeňkem Nejedlým. K dopisu ještě přiložili návod pro praktické provedení a pro uplatnění stanoviska místních spolků, klubů a odborových organizací, které provádějí základní tělesnou výchovu, sporty, junáctví nebo turistiku ke sjednocení tělesné výchovy. Podrobně byl rozepsán postup pro konání plenární schůze ohledně stanoviska ke sjednocení, přičemž doporučili 8 dní předem vyzvat tyto organizace, aby vyslaly na schůzi zástupce s plnou mocí k vyjádření svého stanoviska. Zaslaná listina byla s připravenou tabulkou k vyplnění. [33]

V návaznosti na rozeslaný dotazník MŠO odeslal Svaz DTJČ dokument určený činovníkům DTJČ[34] s informací, že MŠO rozeslalo všem MNV dotazník, kterým má být zjištěno stanovisko jednotlivých místních tělovýchovných a jiných organizací v otázce sjednocení tělesné výchovy. K tomu měla být v každé obci svolána MNV společná schůze, na které se mělo prohlásit známé stanovisko hnutí DTJČ ke sjednocení tělovýchovy. Toto stanovisko bylo následující: *„Jsme pro sjednocení tělovýchovy na zásadách vyslovených v květnovém revolučním prohlášení z r. 1945, tj. že v této jednotě budou bez výjimky všechny tělocvičné, sportovní a junácké spolky a organisace. Jednotná tělovýchovná organisace musí býti organisací skutečně novou a to i svým pojmenováním,*

---

[32] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ministerstvy

[33] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 124, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ministerstvy

[34] Okresům DTJČ byl zaslán na vědomí.

neponese tudíž ani jméno Sokol".[35] V tomto smyslu měli zástupci jednotlivých jednot uplatnit své prohlášení. A to jak na svolaných schůzích, tak v dotazníkové akci rozeslané MŠO. Dokument dále obsahoval informaci k oslavám 1. máje v tomto roce (1946), tj. v osvobozené republice, které měly v celé republice vyznít manifestačně pro republiku, demokracii a socialismus. Těchto oslav se jako každoročně zúčastnila i DTJČ. Doporučovala se účast v krojích, polokrojích či v občanském obleku s jednotářským odznakem a rudým karafiátem na kabátě.[36]

Dotazníková akce MŠO byla vážným rozhodnutím v tělovýchově a proto byla velmi důležitá účast zástupců jednot na této akci. Nesmělo se nikde připustit, aby se rozhodovalo bez DTJČ. Bylo doporučeno dohodnout se se zástupci ostatních sportovních organizací, aby se připojili ke stanovisku DTJČ. Po provedeném hlasování v dané obci měli sdělit Svazu DTJČ výsledek, tj. jestli se schůze konala a jak se vyslovily jednotlivé místní organizace.[37] V uvedené archivní složce je evidováno několik odpovědí k dotazníku MŠO, včetně výsledku hlasování při schůzích v jednotlivých obcích. Většina tělovýchovných organizací se vyjádřila pro sjednocení, některé s výhradami a Čsl. Orel byl proti. Jako příklad uvádíme informace zaslané Svazu DTJČ z Brna – Řečkovic, kde se schůze konala dne 14. 6. 1946:

- *„Čsl. Orel, který je tělovýchovným a kulturním spolkem s programem tělovýchovným opírající se o křesťansky nadpřirozené náboženství, není pro organické sloučení,*
- *Sportovní klub je pro sjednocení tělesné výchovy v ČSTS, který byl utvořen na poradě dne 2. 4. 1946 a který má vytvořit v zájmu zdraví a brannosti národa nejširší předpoklady spolupráce všech činitelů čsl. tělesné výchovy. Dle košického vládního programu o dobrém tvoření spolků a organizací by o sjednocení měly rozhodovat pouze organizace tělovýchovné, tedy jen ti, kdo tělesnou výchovu, sport a junáctví skutečně*

---

[35] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902-1948, Karton 21, sl. Ca, 124, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s nižšími organizačními složkami DTJČ

[36] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s nižšími organizačními složkami DTJČ

[37] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 114, Oběžníky předsednictva Svazu (torza)

provozují a mělo by toto rozhodování být zproštěno od vlivů stranickopolitických. Sportovní klub je pro sjednocení za těchto uvedených podmínek,

- *Junák splnil svůj slib včleněním do SČM,*
- *SČM je pro sloučení,*
- *FDTJ je pro sloučení,*
- *DTJČ učinila prohlášení zaslané Svazem DTJČ".* [38]

Prohlášení tělocvičné jednoty Sokol přiložili v příloze samostatnou listinou. Výbor ČOS rozhodl na své schůzi 15. a 16. 12. 1945 zahájit k 1. 1. 1946 samostatnou činnost. Tím Sokolstvo nezměnilo názor na úplné sjednocení veškeré tělesné výchovy dobrovolnou dohodou a dále pracovalo na organickém sjednocení veškeré československé tělesné výchovy. *„Utvoření Československého tělovýchovného svazu, provedené v minulých dnech považujeme proto jen za další krok k uskutečnění myšlenky sjednocení. Je třeba, aby i zbývající organisace, které jsou zatím mimo tento svaz, chápaly jeho utvoření stejně a připojily se otevřeně a upřímně k součinnosti v něm."*[39] Sokolstvo také požadovalo, aby dle košického vládního programu o sjednocení rozhodovaly pouze organizace aktivní v tělovýchově mimo vlivu stranicko-politického. Bylo zdůrazněno, že sokolstvo musí zůstat základem nestranické sjednocené československé výchovy Sokol se zásadami Tyršovými, s demokracií Masarykovou a s demokratickým socialismem. Tělocvičná jednota Sokol v Brně - Řečkovicích prohlásila za těchto podmínek ke sjednocení „ano".[40]

Pro znovuvybudování předválečné organizace a její stabilizaci připravoval Svaz DTJČ po osvobození XII. valný sjezd, jež měl zrevidovat činnost DTJČ v krajích a okresech v mezi - sjezdovém období, tj. v letech 1936-1938 a za dobu okupace v letech 1939-1945. K tomuto byly rozeslány do všech jednot připravené dotazníky. Sjezd měl zároveň vytýčit nové úkoly, změny stanov a směřování ve výstavbě nové republiky.[41]

Předsednictvo Svazu DTJČ, se sídlem Hybernská ulice 7, Praha II rozeslalo dne 16. 9. 1946 pozvánky k účasti na XII. valném sjezdu Svazu DTJČ, jež se konal 27. – 29. 9. 1946

---

[38] Tamtéž, Oběžníky předsednictva Svazu (torza)

[39] Tamtéž, Oběžníky předsednictva Svazu (torza)

[40] Tamtéž, Oběžníky předsednictva Svazu (torza)

[41] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Aa, 129, Oběžníky přípravného výboru pro uspořádání XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

a v jehož rámci se uskutečnily i odborné sjezdy. Za předsednictvo podepsal pozvánku starosta Svazu DTJČ p. Leopold Vaverka, tajemník p. Antonín Fišer a jednatel p. Bohuslav Ullrich. Přílohou pozvánky byl pořad sjezdu a sjezdová průkazka určená a vyplněná na konkrétního člena Svazu DTJČ s pořadovým číslem. Jednání sjezdu bylo zahájeno v pátek 27. 9. 1946 v 19:00 hod. předporadou delegátů. Jednání hlavního sjezdu bylo zahájeno v sobotu 28. 9. 1946 v 8:30 hod. a trvalo do 12:00 hod. Odpolední jednání se uskutečnilo od 13:30 hod. do 18:00 hod a jednala komise volební a návrhová. V neděli započalo jednání v 8:00 hod. a jednáno bylo až do vyčerpání programu, kdy během odpoledního jednání se sešla komise mandátová.[42]

Jednací řád hlavního sjezdu byl následující:

- *"Sjezd schválí na předporadě zvolené komise.*
- *K slovu se hlásí každý delegát písemně. Přihlášený obdrží slovo v pořadí podle došlých přihlášek.*
- *Doba pro zpravodaje stanovena na 45 minut, doba k debatě na 5 minut.*
- *Každý může k jednomu bodu mluviti jen jedenkrát. V případě přihlášení více řečníků může býti z přihlášených zvolen generální řečník pro a proti.*
- *Hlasuje se zdvižením mandátové legitimace, při rovnosti hlasů považuje se předmět za odložený. Přeje-li si toho třetina přítomných delegátů, musí se hlasovati podle jmen. Je-li podán návrh a protinávrh, hlasuje se předem o protinávrhu.*
- *Kdo mluvil k některému bodu, nemůže k témuž dávat návrh na konec debaty.*
- *Při přijetí návrhu na konec debaty zvolí se jeden řečník pro a jeden proti.*
- *Písemné návrhy, podané během jednání sjezdového, musí býti podepsány nejméně 30 delegáti.*[43]

Pořadem hlavního jednání XII. Valného sjezdu Svazu DTJČ, jež byl zahájen v sobotu 28. 9. 1946 v předpokládaný čas, bylo:

- *Schválení zápisu XI. valného sjezdu.*
- *Volba komisí.*
- *Zprávy:*

---

[42] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Aa, 129, Oficiální korespondence ke XII. valnému sjezdu Svazu DTJČ

[43] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

a) sekretariátu Svazu

b) Technického výboru mužů a žen

c) výchovného výboru

d) zdravotního výboru

e) redakce časopisů

f) administrace časopisů

g) finanční zpráva Svazu DTJČ za léta 1936-1945

h) dozorčí komise

• Dělnické tělovýchovné jednoty v boji za národní svobodu.

• Tělesná výchova v nové výstavbě republiky.

• Nové organizační úkoly Dělnických tělovýchovných jednot

• IV. Dělnická olympiáda československá.

• Volba výboru Svazu DTJČ.

• Změna stanov.

• Návrhy jednot, okresů a krajů.

• Schválení příspěvků.

• Zprávy mandátové komise.

• Zakončení sjezdu.“[44]

Sobotní zasedání XII. valného sjezdu Svazu DTJČ zahájil po zpěvu „Písně práce“ a státní hymny starosta Veverka, jež navrhl text pozdravného dopisu prezidentu republiky Dr. Edvardu Benešovi, a sdělil pořad jednání. Uvítal přítomné zástupce strany, úřadů a tělocvičných korporací. Po té požádal náměstka vlády Zdeňka Fierlingera[45], aby se ujal slova jako první z přítomných hostů. Ten zmínil, že jejich strana byla historicky vždy úzce spjata s DTJČ. *„Myšlenka socialistické tělovýchovy, myšlenka DTJČ se zrodila z velké tradice Tyršovy a Fügnerovy“*. Dále zmínil, že *„národní probuzení nemůže být neseno pouze měšťanskými vrstvami, jež bohatly díky práci pracujícího lidu, ale národní myšlenka socialistické tělovýchovy musí být nesena nejširšími lidovými masami a pokrokovým a socialisticky smýšlejícím dělnictvem. Po vítězství nad fašismem a po vítězně skončené válce je nutné vybudovat nový stát na pevných, demokratických a*

[44] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

[45] zástupce strany Československé sociální demokracie (ČSSD)

socialistických základech. Vláda ČSSR se vynasnaží, aby nejen složky hospodářské, politické, kulturní, ale i tělovýchovné, se podřídily myšlenkám, jež dovedou náš stát k jednotě národa." Uvedl, že si je vědom, že doposud se sjednocovací snahy v tělovýchově nepodařily. Proto ponechali rozhodnutí ve věcech tělovýchovy na DTJČ, aby si sami rozhodli, jakou cestou dál chtějí jít. Uvedl, že výkonný výbor strany ČSSD bude respektovat rozhodnutí DTJČ a všemi prostředky bude podporovat těsnou spolupráci mezi jednotlivými složkami tělovýchovy. *„Naše strana nemůže zapomenouti, že nesmírně mnoho soudružek a soudruhů je v našem Sokole. Jsou tam odedávna činnými a je i mnoho těch, kteří do Sokola vstoupili teprve v poslední době. Jsme přesvědčeni, že budou zajisté účelným článkem, který bude pojiti DTJČ a Sokol. Prosíme, abyste na tyto skutečnosti nikdy nezapomínali a nepouštěli je ze zřetele. Naše strana bude plně Vás podporovat a znovu s pýchou a chloubou vzhlížeti k vám a sledovati vaší velikou práci."*[46]

Po projevu náměstka vlády předal starosta Svazu DTJČ Vaverka slovo zástupci MŠO, zástupci tělovýchovného sektoru soudruhu Dr. Rýdlovi. Ten vzpomněl úzké přátelství a plodnou spolupráci Svazu DTJČ v oblasti tělesné výchovy s tělovýchovnou sekcí po řadu let. Dále dostal slovo zástupce Zemského Národního výboru v Praze, zemský poslanec Hromádka. *„Zemský Národní výbor jako nejvyšší samosprávná složka v Československé republice sleduje se zájmem vývoj tělovýchovného hnutí a jest si také plně vědoma svých povinností k němu. Zvláště dnes myslím, že je nutno podtrhnouti význam vašeho hnutí, když jest zapotřebí vnésti do života ducha mravní čistoty a slušnosti. Neboť mládež, jako skutečná budoucnost národa, válkou zbědovaná a podvýživou zeslabená, potřebuje zesíliti fyzicky, aby snadněji zvládla své úkoly pracovní, neboť „Ve zdravém těle – zdravý duch", potřebuje posilovati duševně, abychom mohli splniti ony velké úkoly, které budou před nás postaveny".*[47] Zástupce Zemského Národního výboru tímto vyjádřil jak hmotnou, tak morální podporu DTJČ.[48]

Další pozdravný projev měl člen Ústředního národního výboru, náměstek primátora, Dr. Ladislav Pičman. Zmínil, že nově vznikající Národní výbory, jako nové

---

[46]Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Aa, 129, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

[47] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

[48] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

instituce, jež mají vyřizovat všechny veřejné záležitosti, povolávaly do svých komisí a do svého středu zástupce tělovýchovných organizací, tedy i zástupce DTJČ. V Praze již začaly fungovat, spolupracovaly s DTJČ. *„Chceme také, aby zejména návrhy DTJČ na budování rekreačních středisek, tělocvičen a hřišť byly uskutečněny v době nejkratší, zejména návrh na zřízení tělovýchovného domova hlavního města Prahy. Tato spolupráce mezi tělovýchovnými organizacemi a Národními výbory jest naprosto nutné, mají-li DTJČ a ostatní tělovýchovné organizace dosáhnouti svých středisek, hřišť a tělocvičen, které nezbytně potřebují. Minulé vlády sice podporovaly tělovýchovná hnutí, ale ne v takové míře jako toho bylo skutečně zapotřebí. Národní výbory jsou takovými malými vládami a snaží se pomocí svých prostředků finančních i hospodářských podporovati všechny snahy tělovýchovných hnutí.“* [49]

Za Klub poslanců ČSSD přednesl projev poslanec Jelínek. Ujistil, že ví, že činnost DTJČ vzbuzuje mezi mládeží zájem a že je nutné mládež v této době pozvednout. Zdůraznil, že Klub poslanců bude všechny otázky dělnické tělovýchovy a brannosti na půdě parlamentu řešit v dohodě a úzké spolupráci se Svazem DTJČ. Následoval pozdravný projev podplukovníka Koláře za Svaz brannosti. *„Svaz brannosti pozorně sledoval vývoj snah o organické sloučení a sjednocení veškeré tělovýchovy a s radostí přijímal kladné stanovisko DTJČ k sjednocovací taktice. S touto taktikou se také náš svaz ztotožňuje. Jsme si vědomi, jak velký rozmach tělovýchovy by znamenalo úplné organické sjednocení tělovýchovy, a nebylo na tomto poli tříštění sil, ale bylo by úplné soustředění a využití všech tvořivých sil a všech prostředků a došlo by k uplatnění nejužitečnějších zásad a nejkrásnějších velkých myšlenek ku prospěchu národní tělovýchovy. V této věci je známé stanovisko našeho pana ministra Národní obrany, který si sjednocení v zájmu velkého a netušeného rozvoje a ku prospěchu tělovýchovy, ale také ku prospěchu národa, tak vřele přál. Jest jenom litovati, nebylo-li na všech místech dosti pochopení a dobré vůle, k dosažení tohoto ideálu, budoucnost nás však ještě poučí. Váš Svaz nastoupil k tomu nejkrásnější cestu, vytyčiv si nové úkoly. Chcete opět pracovati k rozkvětu tělovýchovy ve Vašich jednotách. To je nejkrásnější a správné rozhodnutí. Národ potřebuje dnes muže i ženy zdravé, tělesně silné. Lidi silné vůle, duchapřítomné, odvážné*

[49] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

a schopné velkých činů k výstavbě nového, krásného života v naší lidové republice. Vy chcete pečovati ve svých jednotách dále o harmonický vývoj těla i ducha k blahu národa a ku prospěchu také naší brannosti."[50]

Další význačný projev na tomto sjezdu přednesl starosta ČOS Dr. Hřebík. Poděkoval, že v dobách pro ně nejtěžších našli jejich závodníci vřelého přijetí právě v DTJČ, kdy s nimi mohli cvičit a pracovat. Věřil, že tato započatá spolupráce půjde s nimi dále, i když se obě tělocvičné organizace rozcházejí co do nazírání na některé otázky, přece jen tu zůstává jedna společná a charakteristická známka obou organizací. *„Cílem naším je bezpečný stát, rozkvět našeho národa, prospěch našeho státu. Je proto nemožné, abychom se v tomto krásném konečném cíli nějak rozcházeli. Chtěl bych dnes stručně zdůrazniti skutečnost, že nedošlo k organickému sjednocení tělesné výchovy, což však nevyplývá ze zlé vůle naší, nýbrž ze zlé vůle, která byla projevována těmi, kteří nemají s tělesnou výchovou československou a neměli nikdy nic společného"*.[51] Dále sdělil, že přípravný výbor nastoupil poctivou práci bez jakýchkoliv známek nesouladu. *„Brzy jsme si uvědomili skutečnost, na kterou nás upozornil již v červenci náš drahý prezident Dr. Edvard Beneš, který pravil, když jsme k němu přišli a sdělovali, s jakými potížemi se setkáváme: „Jsem si dobře vědom, že i když překonáte všechny technické potíže, zůstane tu jedna základní věc, to je rozdílnost všech našich organizací v republice, pokud jde o ideové zaměření" a bratr prezident nám zdůraznil, že tuto otázku nelze rozřešit nějakým tlakem nebo nějakým hlasováním, protože hlasování znamená stavění názoru proti názoru a o přesvědčení nelze hlasovat. Přesvědčení je svobodou a právem každého člověka, kteréžto právo mu zajišťuje ústava Československé republiky. Přátelé, když jsme viděli, že pro tento rozdíl ideový není možno ihned a okamžitě dojíti k úplnému a organickému sjednocení, došli jsme k přesvědčení, že by nebylo spravedlivé a dobré, aby nás někteří představitelé nutili do dalšího jednání s ostatními. Protože těch, kteří nechtěli do organického sjednocení jít, bylo téměř 80% ze všech svazů, byli jsme toho názoru a jsou toho názoru i vaši představitelé, že by nebylo dobré, abychom opouštěli nastoupenou cestu spolupráce, nýbrž že je správné, abychom zůstali pohromadě, i když se nesplnil původní plán a spěli k plánu druhému, abychom svorně a poctivě každý na*

---

[50] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[51] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

svém úseku pracovali, abychom si v naší práci vzájemně pomáhali, abychom se v ní podporovali a národu svému manifestovali, že mezi námi a naším společným cílem není žádného rozdílu. K tomu cíli jsme vytvořili novou složku Československý tělovýchovný svaz. Do tohoto svazu spontánně, ochotně a dobrovolně přihlásili se Sokolové, Junáci, Orlové, všechny sportovní svazy, všechny organizace turistické, Slovenská ústredná športová rada, sdružující celý slovenský sport a tak dnes, drazí přátelé čekáme na to, že po vašem sjezdu bude jasno, že také jeden z nejmohutnějších a nejváženějších našich tělovýchovných svazů půjde společně s námi za společným cílem. Tam v té upřímné spolupráci budeme hledat cesty ke stále většímu a většímu sblížení a věříme, zvláště my, kteří jsme se od dětství věnovali vždycky jen tělovýchovným snahám, že si budeme dobře rozumět, poněvadž v tělesné výchově se dovoláváme zkušeností vás všech, ne nepřátel".[52] Uvedl, že velice přivítali souhlas DTJČ s účastí na sletu Sokolů, včetně samostatného výstupu. Účast přislíbili i ostatní tělocvičné a sportovní organizace. Tím by dokázali celému národu, že mezi nimi není rozdílu a že jdou za stejným cílem, což je výchova zdravých lidí, mravně ušlechtilých a práce schopných. Zároveň přislíbil účast Sokolů na IV. dělnické olympiádě, jež byla chystána na rok 1950.[53]

V dopoledním programu byly dále voleny komise, kdy všechny přečtené návrhy byly bez námitek schváleny. Třetím bodem pořadu byly zprávy sekretariátu Svazu DTJČ, technického výboru mužů a žen, výchovného výboru, zdravotního výboru, redakce a administrace časopisů, finanční správy svazu DTJČ za léta 1936-1945 a dozorčí komise. Dopolední jednání bylo ukončeno v 11:45 hod schválením nově navržených 4 členů ze slovenských tělovýchovných organizací do komisí.[54]

Odpolední jednání bylo zahájeno starostou Vaverkou v 14:00 hod, kdy nejdříve přivítal čestného hosta poslance s. Vojtu Beneše a sdělil přítomným organizační pokyny týkající se jednání komisí. Následoval 5. bod pořadu a to „Tělesná výchova v nové výstavbě republiky", který přednášel p. Vaverka a na to navazoval bodem šestým s. Ulrich „Nové organizační úkoly DTJČ". Debata byla následně vedena k oběma bodům najednou. K diskusi se postupně hlásili zástupci jednotlivých okresních jednot, mimo jiné upozornili také na nedostatek mládeže, na něž by rádi delegovali své funkce. Také se zde

[52] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[53] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[54] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

objevovala víra ve vybudování jednotářské tělovýchovné jednoty s velkou základnou. S. Bajerová z Prahy uvedla, že vybavenost školních tělocvičen je na velmi nízké úrovni, nedostatek nářadí a vše zanedbané, ani se řádně neuklízí. Dále uvedla, že venkovní cvičiště jsou většinou na školních dvorcích, zatímco sportovní kluby mají travnaté plochy. *„Říkám ostře kritiku na poměry školské. Hlavní je, když stát zřídil inspektora tělesné výchovy, ale aby se postaral o řádně vycvičené učitele, to je naší velkou slabostí a bolestí. Kolik je učitelů tělesné výchovy na školách, kolik odborníků, to byste si mohli spočítat, jen když je místo inspektora. Já bych dala Svazu DTJČ za úkol, aby si vzal za své a spolu s výbory druhých tělovýchovných organizací a zároveň s učitelstvem vypracoval základní podmínky řádné tělesné výchovy na školách, aby již nebyla takovou ubohou popelkou, ale hodnotnou, jako ostatní předměty."*[55] Ke sjednocení tělovýchovných organizací se vyjádřila takto: *„Souhlasím se s. Ulrichem, abychom vypustili z hlavy myšlenku sjednocení. Sjednocení našich DTJČ se Sokolem by zničilo úplně naše hnutí sociálně demokratické, neboť DTJČ jsou vlastně pilířem a základem celého hnutí dělnického".*[56]

S. Hamér ze Slovenska uvedl, že budou na Slovensku budovat silné robotnické tělovýchovné hnutí. Seznámil účastníky s těžkostmi, se kterými se oni potýkají. Během okupace byly u nich zřízeny Hlinkovy gardy a vše ostatní bylo rozpuštěno. Celých 6 let udržovali hnutí z dálky a vyčkávali. Po osvobození Československé republiky bylo usneseno sjednotit mládež ve Svazu slovenské mládeže, ale po stránce tělovýchovné nebylo učiněno nic. Čekali, kdy budou moci zase zakládat RTJ. Přejí si sblížit českou i slovenskou mládež. Předeslal, že česká i slovenská mládež určitě dosáhne na IV. Dělnické olympiádě co největších úspěchů, k tomuto oni vybudují co nejmocnější a nejsilnější Robotnické tělovýchovné jednoty (RTJ).[57]

Starosta Svazu DTJČ Vaverka se vyjádřil k některým názorům debatujících. *„Víme, že je řada lidí, kteří budou věřit a myslet na sjednocení, těžko je jim to vyvracet, musí to pochopit sami, také jsme počítali, že se střetnou tyto dvě politické skupiny. My nemůžeme straně předepisovat, co má dělat, když nejsme organizační složkou strany. Zvykejme si od dnešního zasedání, že to co patří do sféry politických organizací, vyřizovat v těchto složkách a co patří do našeho, vyřizovat v jednotách. Bylo by úžasnou bláhovostí*

---

[55]Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[56] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[57] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

a nemožností, aby hnutí, které rostlo 50 let v tradici a duchu sociálně demokratickém, které je tím zcela naplněno, chtíti, aby to hnutí bylo jiné. Ono jiné nebude. Nežádejte, aby příslušnost členství ve straně bylo vázáno podmínkou členství v DTJČ a nedovoleno členství v Sokole. Ve straně je spousta sokolů. Buďte ubezpečení, že časem se tyto poměry urovnají a řada těchto soudruhů sokolů do DTJČ půjde. To bude záležet na tom, jak naše hnutí povedeme, jak to budeme dělat. Poměr sokolů stranických k našim DTJČ musí být nepolitický, tito soudruzi nesmí mluviti do našeho hnutí. Musí pochopit, že my své právo na život nedáme vzít. Mějme si jednotlivci názor jiný, ale nesmíme dopustiti, aby náš osobní názor o sjednocení poškozoval hnutí DTJČ. Pro nás je otázka co dělat, abychom hnutí DTJČ přivedli do takového stavu, jako bylo v roce 1938." [58]V závěru jednání vyřkl cíl a to vykonat vše pro to, aby se hnutí co nejdříve stmelilo a dostalo se do starého stavu. Z jednotářského hnutí musí vycházet lidé, jejichž přesvědčení je skutečně demokratické a socialistické. *„Právě dnešní doba přináší, že se nám za to dostalo takového vděku. V tomto duchu půjdeme dále, my sokolovat nebudeme."* [59]

Nedělní zasedání XII. Valného sjezdu DTJČ bylo zahájeno v 8:35 hod. s. Vaverkou. Ten na úvod přečetl telegram od s. Pribáně z Trenčianských Teplic, jež je zde na léčení a jež se vyslovuje pro sjednocení tělovýchovy v duchu socialistickém v jednotářské práci. Následovalo jednání k 7. bodu programu: „IV. Dělnická olympiáda", k němuž dostala slovo náčelnice s. Patočková, která měla projev připraven. Po té s. Vaverka přivítal za SČM bratra Poláčka. Ten uvedl, že před onou olympiádou se budou konat dva malé sjezdy, tzv. manifestační sjezd k volbám a potom řádný valný sjezd. Navrhl, aby se IV. Dělnická olympiáda konala v r. 1950. Po té přivítal s. Vaverka další hosty a přečetl odpověď pana prezidenta na jejich včerejší pozdravný telegram. *„Obdržel jsem váš milý pozdrav, který jste mi zaslali ze svého XII. valného sjezdu. Děkuji vám za tuto pozornost, která mě upřímně potěšila. Rozumím dobře vašim snahám dojít cestou demokratickou k naplnění vašeho socialistického programu. Vaše zvláštní pozornost je určena k výchově zdravé a statné osobnosti, v rámci nové harmonické a zvláště sociální struktury společenské. Konečným cílem velké společenské přeměny, již prožíváme, musí teprve být*

[58] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[59] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

nový duchovně a tělesně zdatní a krásní lidé, socialisté a Čechoslováci. Přeji vaši práci upřímně hojně zdaru. Dr. E. Beneš".[60]

V diskusi byly podány návrhy na to, aby vedení svazu, tj. náčelník a náčelnice, byly placeny svazem. Starosta Vaverka zároveň uvedl, že se budou snažit dostat svoje zástupce do tělovýchovného sektoru MŠO. Dále se projednávala opakovaná kandidatura s. Fišera jako náčelníka a možnost jeho zaměstnání na MŠO či jako samostatného pracovníka Svazu DTJČ. A také rozšíření počtu zaměstnanců Svazu DTJČ, zejména tajemníka a vedoucích jednotlivých odborů. Starosta Vaverka uvedl, že manifestační sjezd nemůže provádět volbu činovníků, k tomu je potřena svolat řádný nebo mimořádný sjezd. Zde se muselo pouze rozhodnout, zda náčelník, ale i starosta[61] má být zaměstnancem Svazu DTJČ či nikoliv. Změny ve funkcionářích tedy nebyly činěny. Po té s. Vaverka zdůraznil, že není důležité, je-li funkcionář zaměstnán ve Svazu DTJČ nebo ne, ale rozhodující jsou jeho hodnoty a jak poctivě chce svoji práci dělat. Opakovaně se objevil názor, aby se náčelník Svazu DTJČ stal zaměstnancem ministerstva tak, jako náčelník ČOS a pracoval zde pro svůj svaz. S. Vaverka sdělil, že se o to budou při dalších jednáních snažit. Hlasováním bylo odsouhlaseno, že náčelník může být zaměstnancem Svazu DTJČ.[62]

Po té se byly projednávány změny stanov. Taktéž byla vznesena připomínka, aby v komisích měly také zastoupení ženy. Ve stanovách Svazu DTJČ byly učiněny změny:

- Vůdce skautingu přejmenován na vedoucí skautingu
- Samaritánský výbor přejmenován na Zdravotní výbor
- Vypustil se odstavec o sboru lékařů svazu DTJČ
- Schválena jednací řeč a vyhlášky
- Schváleny odznaky
- Technický výbor mužů a žen se přejmenoval na Náčelnictvo mužů a žen.[63]

Důležitým projednávaným bodem programu valného sjezdu byl také bod č. 5, tj. Tělesná výchova v nové výstavbě republiky, kdy návrhová komise navrhla doplnit, že

---

[60] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[61] Doposud s. Vaverka
[62] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Aa, 129, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[63] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

hnutí DTJČ trvá na své organizační samostatnosti a nezávislosti. *„Pokládáme za nezbytně nutné sjednotit v soustavě a metodice provádění tělesné výchovy školní a mimoškolní. Zavésti tělesnou výchovu do všech škol a věnovati ji dostatečný počet hodin. Vybaviti všechny školy tělocvičnami, hřišti a zařízením pro zdravotní prohlídky žactva. Podle jednotného plánu zajistiti v každé obci potřebné pozemky pro účely tělovýchovné a rekreační, vybudovati tělocvičny, hřiště pro tělesnou výchovu mimoškolní, koupaliště aj. Tělocvičny, hřiště a tělocvičná zařízení buďtež zásadně propůjčována tělovýchovným organizacím.“*[64] Dalším návrhem bylo, aby se Svaz DTJČ stal členem přípravného výboru Internacionály a zúčastnil se svou pomocí a vlivem na vytvoření Internacionály, která bude mluvit za tělesnou výchovu pracujícího lidu všech demokratických národů a států.[65]

Starosta Vaverka znovu zopakoval při formulování změn v rezoluci, že nebudou dávat najevo, aby soudruzi z jiných politických stran než ze strany sociálně demokratické měli mínění, že se zde bude vykonávat činnost strany. Budou vedeni zásadou, aby to, co je politické, nebylo vyřizováno v tělovýchovných jednotách, ale v politických organizacích, jak v sociálně demokratických, tak komunistických. Následovala volba starosty, kdy s. Vaverka byl schválen jednoznačně všemi hlasy. Po té proběhly volby výboru Svazu DTJČ. Kandidátní listina byla doplněna novými členy po přirozeném odchodu některých členů a změnou poměrů. Za 1. místostarostu byl navržen starosta 13. okresu s. Bohumil Štěpina[66]. Na II. místostarostu byl z důvodu vývoje poměrů ve směru československé vzájemnosti navržen s. Dr. Ladislav Kroupa ze Slovenska. Za III. místostarostu byl navržen s. Arnošt Balát.[67] Náčelníkem byl sjezdem doporučen a schválen opět s. Antonín Fišer, jenž pro svaz pracoval i v době okupace. Náčelnicí byla sjezdem zvolena osvědčená s. Marie Patočková. Vedení Svazu DTJČ bylo zvoleno jednomyslně takto:

- I. Jednatel Svazu- s. Boh. Ulrich (13. okres)
- II. Jednatel Svazu – s. Emílie Jedličková (vychovatelka žen)
- Vychovatel – s. Jaroslav Straka – skautský bojovník a kastelán kanceláří v Lidovém domě

[64] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[65] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[66] čelný pracovník tělocvičného a sportovního hnutí ve všech oblastech okresů a krajů
[67] jako dlouholetý pracovník na ostravském okrese.

• Zdravotník – Dr. Boh. Kallmünzer

• Zapisovatel- s. František Páša

• Pokladník – s. Jaroslav Tischler (14. okres)

• Sociální referent – s. Jindřich Singer (14. okres)

• Redaktor- s. Vilém Přibáň

• Archivář- s. Josef Nový

• Dozorčí komise- s. Jan Mohač

• Poradní hlas- s. Valerie Janečková a s. Helena Kočová jako náhradnice.[68]

Dalším bodem programu bylo schválení příspěvků. Byly stanoveny nové příspěvky upravené po úpravě měny a po zvýšení všech nákladů Svazu DTJČ. Stanoveny byly čtvrtletní příspěvky takto: členský 5 Kčs, dorostenecký 2 Kčs a žákovský 2 Kčs. Současně s tím byla zvýšená příspěvková základna úrazové podpory ve Svazu DTJČ. Pro členstvo, jež mělo nemocenské pojištění, z 5 Kčs na 10 Kč denně. Pro členstvo samostatně výdělečně bez nemocenského pojištění z 8 Kčs na 16 Kčs denně a pro dorost a žactvo z 3 Kčs na 6 Kčs denně. Odškodné v případě trvalé invalidity a smrti následkem úrazu se zvýšilo na 10 000 Kčs a u dorostu a žactva na 5 000 Kčs. Zároveň se zvýšila náhrada za zubní protézy na 100 Kčs. Sjezdu se zúčastnilo 288 delegátů z jednot, 48 delegátů z okresů, 3 delegáti z krajů a 7 delegátů ze Slovenska z RTJ, celkem tedy 345 delegátů. Výbor a dozorčí komise byla zastoupena 25 delegáty. Hostů bylo přítomno 227, příslušníci jednot bez legitimace. Ze státních i zájmových organizací se zúčastnilo 33 hostů. Celková účast na sjezdu byla 630 účastníků. Druhého dne jednání se zúčastnila většina delegátů, tj. 322, výbor byl zastoupen 24 členy a hostů zůstalo 115. Přes veškeré komplikace s obnovením činnosti jednotlivých jednot byla účast srovnatelná se sjezdem posledním, tedy XI. sjezdem v roce 1936.[69]

K příležitosti XII. valného sjezdu složila s. Jedličková báseň, u níž bylo navrženo její využití při akademiích a tělocvičných večerech. Zároveň bylo doporučeno, aby zprávě o sjezdovém jednání byla věnována první strana novin jako důkaz důležitosti. Závěrečné slovo sjezdu pronesl starosta s. Vaverka. *„Sjezd, který bude míti nesmírný význam pro*

---

[68] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Aa, 129, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

[69] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

naše hnutí, a dalekosáhlý ohlas v celém hnutí tělovýchovném. Jsem ubezpečen, že nyní budeme míti snadnější podmínky k našemu zápolení." Dále zmínil, že tento sjezd se stal budovatelským a historickým. *„Tento sjezd bude majákem, který nám bude daleko svítit, nejen pro dnešek, ale pro dalekou budoucnost. Dá nám všem k další práci nové předpoklady, že hnutí DTJČ zde zůstává, že žije a musí žíti v zájmu pracujícího lidu, v zájmu národa a státu. Proto dnes odmítáme každou snahu, která by nám chtěla tuto práci rušiti, odmítáme každý pokus, kterým by se toto hnutí ve svých zdravých základech zlomilo a říkám důrazně, že si na naše hnutí nedáme nikdy sáhnouti. K práci doma chci znovu zdůrazniti to, co jsem již říkal, abychom poctivě a důsledně dodržovali v našich jednotách tu zásadu snášenlivosti a souladu s těmi soudruhy, kteří jsou jiného politického přesvědčení, abychom v našem hnutí vytvořili skutečně svou jednotu, jednotu silnou a nezlomnou, v duchu našich ideálů, které hnutí přijalo na svůj štít před 50lety, když hnutí DTJ vzniklo."* S. Vaverka poděkoval všem přítomným za účast, zájem a vytrvalost a popřál všem co největší úspěchy v další práci. *„Přáti vám i celému hnutí, aby se mohlo opět rozvinouti do šíře co největší, abychom šťastně nastoupili k novým úkolům, do nových povinností, které nás čekají, abychom splnili to naše heslo: „Dál, dál, za heslem pokroku" V tom smyslu ať žijí naše DTJČ, ať vzrůstají a mohutní, ať žije naše nezávislá, svobodná a spravedlivá republika československá."* [70]

Přílohou zápisu z XII. valného sjezdu byl taktéž projev náměstka předsedy vlády s. Zdeňka Fierlingra. Ten tlumočil jménem výkonného výboru ČSSD upřímné a vřelé pozdravy sjezdu, jež se schází po 10 letech. *„Naše strana vždy úzce spjatá s Dělnickými tělocvičnými jednotami vzhlížela k nim vždy s hrdostí a pýchou. Dělnické tělocvičné jednoty byly od svého začátku podstatnou složkou velikého proletářského hnutí našeho lidu, které bojovalo nejen za práva sociální, lidská, ale tím přímo i nepřímo za naše svaté právo národní, neboť bez boje sociálního nebylo by bývalo též našeho vítězství národního. Myšlenka socialistické tělovýchovy, myšlenka Dělnických tělocvičných jednot se zrodila z velké tradice Tyršovy a Fügnerovy, ale vznikla samozřejmě též z protikladů sociálních, kterými byla zatížena národní myšlenka, když vyšla z probuzeneckého ohně našeho národa."*[71] Ve svém projevu shrnul význam a činnost DTJČ od svého vzniku, přes

[70] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[71] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

období 1. světové války a přípravy I. Dělnické Olympiády, která byla nesmírnou posilou sociálně demokratického hnutí. Zmínil, že po 2. světové válce při budování nového demokratického státu se vynořila důležitá otázka, jak se provede žádoucí jednota tělovýchovy. Zkonstatoval, že sjednocovací snahy v tělovýchově se nezdařily. *„Jsme i nadále přesvědčeni, že Dělnické tělocvičné jednoty budou velikým kapitálem, z něhož bude strana čerpati sílu pro svůj další vzrůst, další rozmach. Otázku tělovýchovy přenechali jsme vám, soudruzi a soudružky, kteří jste organizovaní v našich Dělnických tělocvičných jednotách, abyste se sami rozhodli, jakou cestu nastoupíte. Dojde-li k určitému rozhodnutí a zdá se, že vaše rozhodnutí je již učiněno, mohu vám říci jménem celé naší strany, že její výkonný výbor bude toto rozhodnutí respektovat. Naše strana bere se zadostiučiněním na vědomí, že sjednocovací snahy byly ve vašem středu vážně myšleny, a i když se nyní vyvinou v jiné formě, než bylo předpokládáno- aspoň přechodně v jiné formě, že ukazují na ušlechtilé cíle a snahy Dělnických tělocvičných jednot. My si toho velmi vážíme a budeme podporovati vše, co povede k těsnému souručenství a k těsné spolupráci mezi jednotlivými složkami naší tělovýchovy. Naše strana nemůže pustiti ze zřetele, že je velmi mnoho našich soudruhů a soudružek v Sokole. Jsou tam odedávna aktivní a je i mnoho těch, kteří do Sokola vstoupili teprve v poslední době. Jsme přesvědčeni, že budou zajisté pevným a spolehlivým článkem, který bude pojiti Dělnické tělocvičné jednoty a Sokol. Prosíme, abyste ani vy na tyto skutečnosti nezapomínali“*.[72]

K XII. Valnému sjezdu Svazu DTJČ byl vznesen návrh, aby byl v roce 1947 svolán mimořádný manifestační valný sjezd Svazu DTJČ na paměť 50letého výročí vzniku hnutí DTJČ. *„Sjezd rozhodne též o novém akčním programu hnutí, o novém programu tělovýchovném, o změnách v krojování a o některých jiných závažných otázkách, před něž bude organizace DTJČ postavena.“*[73]

[72] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ
[73] Tamtéž, Protokol XII. valného sjezdu Svazu DTJČ

4 Historie Československého tělovýchovného svazu a jeho činnost

4.1 Koncepce směřující k založení Československého tělovýchovného svazu

4.1.1 Význam Ústředního národního tělovýchovného výboru

Ústřední národní tělovýchovný výbor (ÚNTV), jež byl založen bezprostředně po osvobození Československa,[74] se měl stát jedinou celostátní organizací zaměřenou na všestrannou tělovýchovu dospělých a mimoškolní výchovu mládeže, k čemuž mu měly být poskytnuty všechny tělovýchovné, sportovní a junácké zařízení. Následně mělo dojít k právní likvidaci všech těchto organizací a převodu do nové jednotné tělovýchovné organizace, kterým měl být Tělovýchovný svaz Sokol. Tímto by došlo k prosazení organického sjednocení tělovýchovy, které ÚNTV zastával.[75] V čele ÚNTV stál od samotného počátku starosta ČOS Dr. Antonín Hřebík.[76]

Při ustavující schůzi dne 5. 5. 1945 byl předsedou ÚNTV zvolen Dr. Antonín Hřebík (ČOS), místopředsedy pak František Jeřábek (FPT), Karel Marek (DTJČ), Dr. Jiří Kallmünzer (ČVV), Jaroslav Novák (Junák) a Marie Provazníková (ČOS). Předsedou organizačního odboru byl zvolen František Jeřábek (FPT), předsedy tělovýchovného odboru Dr. Miroslav Kavalír (ČOS) a Dr. Rudolf Pelikán (ČVV), předsedou kulturního a propagačního odboru pak Jaroslav Mecer (DTJČ). Funkci předsedy hospodářsko-finančního odboru získal Dr. František Beneš (ČOS) a předsedou sociálního a zdravotního odboru se stal Dr. Bohdan Kallmünzer (DTJČ). Tajemníkem výboru byl zvolen Karel Marek (DTJČ). Po zahájení činnosti byli zvoleni další činovníci do komisí a subkomisí v jednotlivých odborech. ÚNTV spolupracoval se Svazem české mládeže (SČM), Ústřední radou odborů, Sjednoceným svazem turistiky, Čs. olympijským výborem atd. Zástupci těchto organizací pravidelně docházeli do schůzí ÚNTV. Výbor byl také v nejužší spolupráci s Ministerstvem školství a osvěty (MŠO), sektorem C (tělovýchova), jehož vedení bylo svěřeno prof. Ladislavu Vaňkovi. Hned v prvních schůzích bylo rozhodnuto, aby ve všech místech byly zřízeny místní Národní tělovýchovné výbory (NTV) a dále aby

[74] Založen byl zástupci těchto organizací: ČOS, Svaz DTJČ, FPT, Junák a ČVV.
[75] Svobodné slovo, 1945, 20. 5. 1945, s. 4
[76] :: WWW.OREL.CZ. (b.r). Dostupné 16. 2. 2022, z http://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla

ve všech obcích a městech republiky připravily sjednocení tělovýchovy a sportu, kdy tyto budou až do tohoto sjednocení řídit a vést veškerou tělovýchovu a sportovní činnost.[77]

Zástupci tělovýchovných organizací sdružených v ÚNTV podepsali dne 9. 5. 1945 manifestační prohlášení jako zásadu sjednocení a tato zněla: "*Sjednocením celé československé tělesné výchovy, junáctví a sportu a vytvořiti v nové republice jedinou, celostátní tělovýchovnou organisaci. Jednotná organisace tělesné výchovy a sportu v Československu bude jedním z nezbytných předpokladů nového národního života.*" Takto manifestačně proslovenou zásadu měl naplnit a uskutečnit ÚNTV.[78]

Jako výzvu k důležitosti sjednocení tělovýchovy připravil ÚNTV dokument s názvem „Sjednocením tělovýchovy k budování nového Československa!", který byl určen členům tělovýchovných a sportovních organizací, junákům, mládeži a pracujícímu lidu Československa. V úvodu listiny se objevilo heslo Tyrše: „Co lid nedokáže – nikdo nedokáže!" V úvodu byl vzdán holt osvobozeneckým armádám, domácímu odboji, partyzánům a parašutistům. Zdůrazněno bylo, že nezbytným předpokladem nového národního života bude jednotná organizace tělesné výchovy a sportu v Československu. Nechť se v ní spojí všechna mládež a všechen pracující lid k podpoře a obraně nové republiky. Dokumentem byli vyzváni tělocvikáři, sportovci a junáci, česká mládež a všichni pracující k okamžité spolupráci na vytvoření nové, zdravé a jediné organizace tělesné výchovy a sportu. Následovala prosba o vytvoření ve všech obcích místních národních tělovýchovných výborů (MNTV), které přikročí okamžitě k činnosti ve službách národních výborů a budou řídit veškeré tělovýchovné podnikání s využitím tělocvičných a sportovních zařízení všech organizací v místě. Dokument byl podepsán za ÚNTV takto: za ČOS – Dr. A. Hřebík, Dr. M. Kavalír, M. Provazníková, za Svaz DTJČ – K. Marek, J. Mecer a M. Patočková, za FPT – Fr. Jeřábek, B. Thelen, za Junák- J. Novák, Vl. Koseová a za ČVV – Dr. R. Pelikán a F. Gürtler.[79]

---

[77] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[78] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, Resoluce a memorandum předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy
NA v Praze. Fond č. 623. (1959). Státní museum čsl. těl. výchovy a sportu v Praze, I. Svaz DTJČ, Ca

[79] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

ÚNTV také usiloval o ustavení Odboru mládeže (OM) při ÚNTV. Z minulosti bylo zřejmé, že otázce mládeže nebyla vždy věnována taková pozornost, jakou si zasluhovala. Po letech okupace byla nutná jednota národa a jednota české mládeže, což se projevilo vytvořením SČM. Bylo zdůrazněno, že mládež má právo o sobě a o svých záležitostech spolurozhodovat. Vytvořením OM chtěli být přímými spolupracovníky při výchově mládeže po stránce tělovýchovné, kulturní a samosprávné. Do činnosti OM měl být vyslán vždy jeden zástupce vedoucích žactva a dorostu z oddílů tělocvikářských i sportovních a to mužských i ženských. Toto platilo i pro vzdělavatele žactva i dorostu a také pro skautské vedoucí. Dalším členem OM měl být předseda samosprávy dorostu. Předsedou OM jako ideovým vedoucím se měl stát tělovýchovný referent SČM, který měl být současně členem výboru jednotky. Tito členové se měli scházet v samostatných pravidelných schůzkách podle rozsahu práce a jednat o činnosti veškeré mládeže v rámci jednotky. Totéž platilo i pro okres (župy), kde se OM měly skládat z okresních (župních) vedoucích žactva, dorostu, vzdělavatelů, skautských vedoucích, předsedů samospráv dorostu a tělovýchovných referentů OSČM. V ústředí měl být vytvořen OM, jež měl podrobně pracovat na jednotném plánu pro výchovu mládeže, přičemž měl dávat pokyny OM v župě, okrese i místě. Ustavení OM se mělo uskutečnit na základě společné dohody místní tělovýchovné organizace s místní odbočkou SČM. Doporučovalo se, aby na místa vzdělavatelů mládeže byli určováni kulturní referenti SČM. Vedení OM se mělo starat také o vysílání mladých příslušníků jednoty na školení nových cvičitelů, instruktorů, vychovatelů a činovníků mládeže. Vedení OM mělo organizovat závod všestranné zdatnosti mládeže v okruhu své působnosti. Ustavení OM měla být nahlášena na adresu: Odbor Mládeže při ÚNTV, Praha II, Hybernská 5 a to na připojeném formuláři.[80]

MNTV byly téměř všude zřízeny a tvořili je zástupci dosavadních tělovýchovných a sportovních organizací v místě. Do výboru vyslala každá zúčastněná organizace po 2 – 3 zástupcích. Zástupce poslali i sportovní kluby působící v místě a považovali se za společnou složku ČVV. Všechny organizace byly ve výboru zastoupeny rovnoměrně. Tam, kde nebyly doposud žádné tělovýchovné ani sportovní organizace, byly z podnětu

[80] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

místních národních výborů (MNV) vytvořeny MNTV, do nichž byli vysláni skuteční odborníci, státně politicky spolehliví a občansky bezúhonní lidé. Každý MNTV si měl zvolit předsedu, místopředsedu anebo místopředsedy, náčelníka a náčelnici, jednatele a pokladníka a několik členů výboru, kteří měli pečovat o činnost kulturní, zdravotní, sociální atd. Ke spolupráci byli vyzváni zástupci odboček SČM a Ústřední rady odborů, kulturní pracovníci, lékaři, učitelé atd. ÚNTV vydal programové prohlášení, kdy v bodě č. 1 bylo, že NTV má sdružovat všechnu českou mládež i dospělé k výchově tělesné, ideové a mravní. Měl šířit zásady lidové demokracie k podpoře nového československého státu, měl spolupracovat v tělovýchově se spojenými národy, zejména s národy slovanskými a národy Svazu sovětských socialistických republik. Měl vést mládež k obraně svobody, lidové demokracie a sociálních práv československého lidu. Mládež měl vychovávat k nejdokonalejší tělesné zdatnosti, kulturní vyspělosti a mravní čistotě na podkladě dobrovolnosti. Měl se stát jedinou celostátní organizací, jíž byla svěřena péče o všestrannou tělovýchovu lidu a mimoškolní výchovu mládeže. V bodě č. 3 bylo zakotveno, že nová jednotná organizace tělesné výchovy a sportu v Československu, vycházejíc z odkazu Tyršova a z velké tradice české tělesné výchovy, spojí ve svém programu všechny hodnotné druhy tělesné výchovy, sportu a junáctví. Nic z tělesné kultury v českém národě nemohlo stát vedle této jediné organizace, která měla podporovat a opírat se o vedení československého státu. Moderní tělovýchovné metody osvědčené v zahraničí měly být podle potřeby české tělovýchovy přijímány a včleněny do našich tradičních, osvědčených výchovných metod. Nová jednotná organizace měla být také jediným představitelem československé tělesné výchovy a sportu na poli mezinárodním. Dále program uváděl, že nová celostátní tělovýchovná organizace má zařadit do svého programu širokou kulturní a lidovýchovnou práci, neboť tělesnou kulturu chápe jako všestrannou péči o tělesné i mravní zdraví pracujícího člověka a zvláště mládeže. K tomuto mělo být využito všech cest a prostředků, aby mládež i dospělí měli v nové organizaci dostatek příležitostí k plnému kulturnímu vyžití. A to dle hesla československé tělovýchovy: V zdravém těle – zdravý duch! Úkolem tedy mělo být starat se o to, aby pracující člověk po práci ve volném čase a mládež v mimoškolní době našli v tělovýchovné jednotě vše, co může sloužit k posílení jejich tělesného, duševního a mravního zdraví. NTV v jednotlivých místech republiky měly být ihned k dispozici

všechny hospodářské objekty a zařízení[81] všech československých tělovýchovných, sportovních a junáckých organizací, aby v nich mohla být zahájena ihned společná činnost. Pak měla být provedena právní likvidace a převod do nové organizace. Tento program byl šířeji popsán v projevech, které přednesl při manifestaci sjednocení československé tělovýchovy a sportu předseda ÚNTV Dr. Ant. Hřebík a ministr školství a osvěty prof. Dr. Zdeněk Nejedlý. Tato manifestace byla za veliké účasti tělocvikářů, sportovců a junáků uspořádána 31. 5. 1945 ve Smetanově síni Obecního domu hl. města Prahy a byla vysílána pro všechny tělovýchovné a sportovní pracovníky rozhlasem dne 3. 6. 1945. Uvedené projevy byly vydány v brožuře, jež byla rozeslána všem MNTV. Také byl stanoven další postup při sjednocení, kdy nejpozději 1. a 2. září 1945 se měly sejít všechny dosavadní organizace a na svých sjezdech rozhodnout o ukončení své činnosti. Ve stejných dnech se měli sejít představitelé všech těchto bývalých svazů a na společném sjezdu vytvořit novou jednotnou organizaci tělovýchovy a sportu. Takto mělo být postupováno nejen v ústředí, ale i v jednotách a v župách. K tomu byly vydány příslušné pokyny. Řešen byl také majetek, který jednotlivé organizace vlastnily do války, kdy tento byl rozkraden nebo umístěn v různých úřadovnách německých organizací, ale i v soukromých bytech. MNTV měly učinit potřebné kroky k získání tohoto majetku zpět. Dle § 1 dekretu prezidenta republiky ze dne 19. 5. 1945 pozbývalo majetkoprávní jednání z dob nesvobody platnosti a všechen majetek tělovýchovných organizací jim měl být navrácen. Řešeno bylo i pojištění cvičenců, členské příspěvky, jméno organizace, práce v ústředí. Nová organizace měla být vytvořena za účasti všech dosavadních svazů na demokratickém podkladě, přičemž měla mít novou ideovou náplň a zlepšené organizační i technické formy. Na ustavujícím sjezdu této nové organizace mělo být s konečnou platností rozhodnuto o pojmenování nové organizace, o jejím pozdravu, oslovení, kroji atd.[82]

Dne 2. září 1945 ale vydal ÚNTV prohlášení ke sjednocení všech tělovýchovných a sportovních organizací do Tělovýchovného svazu Sokol, jehož ustavující sjezd byl naplánován na 15. a 16. září 1945. Proti tomuto plánovanému organickému sjednocení

---

[81] K dispozici měly být zejména tělocvičny, hřiště, plovárny, tábory a jiné zařízení.

[82] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

členstva, majetku a činnosti se zcela jednoznačně postavily Československý Orel a Československý fotbalový svaz, poněkud opatrněji se proti němu vyslovily i ČOS a Svaz DTJ. Tyto organizace následně navrhly místo organického sjednocení jeho volnější formu v podobě sjednocení tzv. federativního. To mělo zachovat dosavadní obsahovou identitu a také svébytnost majetku jednotlivých organizací.[83]

ČOS jako nejsilnější tělovýchovný svaz, jehož výbor dne 15. a 16. 12. 1945 prohlásil, že pokud nebude do 1. 1. 1946 uskutečněno úplné sjednocení tělesné výchovy, zahájí sokolské jednoty vlastní činnost. Toto se v průběhu roku 1946 naplnilo a sokolové opustili spolupráci v ÚNTV.[84]

Čsl. Orel se snažil udržet si samostatnost, zatímco ÚNTV jej chtěl do svých řad začlenit. V srpnu 1945 na schůzi ÚNTV bylo jeho postavení tolerováno vzhledem k jejich kulturnímu poslání. O jeho spolupráci v oblasti tělovýchovy mělo být jednáno až po ustavení nové jednotné organizace. Představitelé Čsl. Orla se posléze dohodli s ÚNTV na spolupráci v oblasti tělesné výchovy a sportu. Po té, co ÚNTV vydal prohlášení o sjednocení všech tělovýchovných a sportovních organizací do Tělovýchovného svazu Sokol, Čsl. Orel se proti tomuto ostře ohradil. Nadále odmítal sjednocení členstva, majetku a činnosti.[85]

Po neúspěšných krocích o sjednocení tělovýchovy sloučením všech tělovýchovných organizací a hnutí v jedinou celostátní organizaci, k čemuž byl ÚNTV zakládán, následovala od února roku 1946[86] na poradách v ÚNTV práce na vytvoření a schválení zásad pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace při zachování právní samostatnosti jednotlivých tělovýchovných svazů, tj. federativním způsobem. Tyto zásady pak podrobně uvádíme v kapitole č. 4.1.3.

---

[83] Štumbauer, J. (2019). Historie tělesné výchovy a sportu v Československu v letech 1945-1956. Od omezené demokracie k tuhému stalinismu. *Česká kinanthropologie,23* (1-2), 43-53

[84] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 125, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[85] Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia Kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)

[86] Na podnět ČOS v lednu 1946.

Na poradě ÚNTV konané dne 28. 6. 1946 v Tyršově domě za účasti bratra Dr. A. Hřebíka, bratra Dr. M. Kavalíra, bratra Dr. Beneše[87], s. Vaverky za Svaz DTJČ a tajemníka ÚNTV Angera a při neúčasti zástupců FPT[88] navrhovala ČOS opakovaně likvidaci ÚNTV, jelikož složením už neodpovídala původně ustavenému ÚNTV. A to z toho důvodu, že Junáci a sportovci již nepovažovali ÚNTV za přijatelné řešení otázky sjednocení tělovýchovy a dle jejich stanoviska se do ÚNTV nevrátí. ÚNTV tedy nemohl mluvit jménem celé tělovýchovy, kterou doposud představoval. Tu mohl reprezentovat jedině ČSTS, jehož členem byla i ČOS. Zástupce Svazu DTJČ s. Vaverka podal k tomuto stanovisku ČOS prohlášení za Svaz DTJČ: *„Za dnešního stavu, bez Československé obce sokolské, není ani pro Svaz DTJČ možné, aby považoval Ústřední Národní Tělovýchovný výbor v dnešní formě za mluvčího československé tělovýchovy. ÚNTV má za sebou nesporně velkou práci, hodnotíme ji vysoko, ale je zřejmé, že zatím svou původně určenou roli dohrál, a nevidíme žádné možnosti, dnes z něho něco vytvořiti. Proto i my jsme ve smyslu usnesení schůze předsednictva Svazu DTJČ ze dne 26. 6. 1946 pro jeho likvidaci a žádáme, aby bylo vzato na vědomí, že se nehodláme zúčastniti jeho dalších prací. Zdůrazňuji při tom, že tím nejsme proti tělovýchovné jednotě. Nevzdáváme se nijak myšlenky tělovýchovného sjednocení a jsme připraveni o něm dále jednat a pro ně pracovat se všemi, kdož chtějí, aby byla opravdu celá tělovýchova sjednocena. K tomu je však potřeba utvořit novou základnu a nové předpoklady, které za dnešního stavu ÚNTV poskytnout nemůže. V důsledku těchto stanovisek považují obě jmenované organisace za nutné, aby byl ÚNTV likvidován“*. [89] V závěru porady oznámil předseda hospodářsko-finančního odboru ÚNTV Dr. Beneš, že činnost ÚNTV skončila finančním schodkem 201 000 Kčs, jež byl ještě zvýšen, protože přicházeli další účty. Schodek vznikl vyúčtováním cvičitelských škol ÚNTV, jejichž náklad byl 380 000 Kčs. Vzhledem k uvedenému nebylo možné držet dále kanceláře ÚNTV. Zápis o této poradě byl zaslán na vědomí všem členských Svazům ÚNTV.[90]

V příloze č. 1 uvádíme jmenné zastoupení Svazu DTJČ v ÚNTV.

---

[87] všichni za ČOS

[88] tzn. dva ze tří členských zástupců ÚNTV, proto je porada nikoliv schůze

[89] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 114, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[90] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

4.1.2 Organické sjednocení

Prvotní snahou většiny tělovýchovných a sportovních spolků a svazů v poválečném období, ale i vlády, MŠO a dalších celonárodních organizací bylo uskutečnit sjednocení tělesné výchovy a sportu formou organického sjednocení. Měli být sloučeny všechny organizační složky tělocvičné, sportovní, junácko-skautské v jedinou novou tělovýchovnou organizaci. K organizačnímu zajištění tohoto kroku byl ihned po osvobození ustaven ÚNTV.

Svaz DTJČ se okamžitě zapojil do sjednocovacích snah a inicioval tak různá jednání k uskutečnění tohoto kroku. Na konferenci DTJČ dne 12. 8. 1945 v Praze byla vydána resoluce zástupci okresů DTJČ z Čech a Moravy, kdy schválili dosavadní postup předsednictva a výboru Svazu DTJČ v sjednocovacích tělovýchovných snahách. Vůle celého hnutí DTJČ byla pro uskutečnění jednoty v československé tělovýchově to, aby se do nové organizace zapojily bezvýhradně všechny zájmové svazy a složky tělocvičné, sportovní a junácko-skautské. Nová jednotná celostátní organizace měla být jediným představitelem československé tělesné výchovy doma i za hranicemi. *„V dobrém zájmu tělovýchovy nemůže jednotná organizace nést jméno žádné z nynějších organizací, protože by to budilo dojem neoprávněné svrchovanosti jedné organizační složky na úkor ostatních složek, které jsou se stejným zanícením a věrností připraveny plnit své poslání ve smyslu programu vlády“*.[91] Navrhli tedy název „Národní svaz tělovýchovný“ nebo „Národní obec tělovýchovná“. Organizační členění a dělba tělovýchovné práce měla zůstat dle dosavadních tělocvičných organizací. Ideovým podkladem měl být demokratický socialismus, tj. aby odpovídal duchovnímu zaměření doby. Mládež měla být vychovávána k všestranné brannosti.[92]

V listině ze dne 28. 7. 1945 od ÚNTV adresované Svazu DTJČ se nacházela informace o tom, že v neděli dne 2. 9. 1945 mělo být uveřejněno manifestační prohlášení všech svazů souhlasících s organickým sloučením tělesné výchovy. Svazu DTJČ byly zaslány 2 výtisky tohoto prohlášení s žádostí o podpis jejich činovníků, vč. razítka. ÚNTV požadoval vrácení podepsaného prohlášení do 31. 8. 1945 do 17:00 hod.

---

[91] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 126, Memorandum předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[92] Tamtéž, Memorandum předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

Svaz DTJČ měl zároveň sdělit jména podepsaných činovníků i s jejich funkcí. Předsednictvo Svazu DTJČ zaslalo k organizačním a ideovým zásadám nové jednotné tělovýchovné organizace svoje pozměňovací návrhy, připomínky a doplňky. Důležitá byla formulace: *„Nová organizace tělesné výchovy bude jediným představitelem československé tělesné výchovy, tj. žádný jiný spolek a žádná jiná složka nemůže organizovat tělesnou výchovu ani její odvětví a části“*. A dále i *„jako jediná tělovýchovná organizace bude však vyžadovat plnou zákonitou podporu státu, zemí, okresů i obcí.“*[93] Jménem všech složek hnutí DTJČ navrhli pojmenování „Národní svaz tělovýchovný“ nebo „Národní obec Tělovýchovná“. Pro uskutečnění sjednocení tělesné výchovy v rámci celostátního působení bylo posléze navrženo označení významu celostátního: „Československý svaz tělovýchovný“. Listina dále obsahovala návrh organizačního členění, složení ústředí, tělovýchovný styk se zahraničím, vzájemné oslovování, podobu odznaku a kroje a cvičebního úboru.[94]

Mimořádná konference zástupců okresů DTJČ, včetně činovníků a členů ústředních složek Svazu DTJČ konaná dne 21. 10. 1945, jež měla přispět k uskutečnění sjednocení tělovýchovy, nepřinesla předpokládaný výsledek. Díky odmítavému postoji Junáka, ČS. svazu fotbalového a Čs. Orla nebylo na této konferenci definitivně rozhodnuto o způsobu sjednocení, i když většina hlasů se vyslovila pro zásadu organického sjednocení.[95]

V návaznosti na tuto mimořádnou konferenci a jejímu neočekávanému výsledku byla dne 25. 10. 1945 odeslána listina s memorandem Svazu DTJČ předsedovi vlády Zdeňku Fierlingerovi, Josefu Davidovi, Klementu Gottwaldovi a Dr. Františku Šrámkovi a těmto ministrům: gener. Ludvíku Svobodovi – národní obrana, prof. Dr. Zdeňku Nejedlému – MŠO, Václavu Kopeckému – informace, Boh. Lanšmanovi – průmysl, prof. Dr. An. Procházkovi – zdravotnictví, Václavu Majerovi – výživa, Dr. Josefu Šoltészovi – ochrana práce a sociál. péče, Antonínu Zápotockému – předseda ÚRO. V textu memoranda se objevil odkaz na 5. 5. 1945, kdy se vyjadřovala spontánní vůle všech

---

[93] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[94] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[95] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

tělovýchovných organizací pro sjednocení a bylo také zdůrazněno, že jednotná organizace tělesné výchovy a sportu v Československu bude jedním z nezbytných předpokladů nového národního života. Na tomto předpokladu byl utvořen ÚNTV sestávající ze zástupců organizací, které podepsaly květnové provolání, tj. ČOS, Svaz DTJČ, FPT, Junák a ČVV. „*Uvedené organizace tím vyjádřily, že se postavily za sjednocení celou svou vahou a odpovědností. Jednota, ať je provedena jakoukoliv formou, znamená, že v ní budou bez rozdílu všichni, podobně jako ve sjednoceném odborovém a družstevním hnutí. Tato zásada byla ovšem v tělovýchově těžce porušena. To se stalo tím, že Junák, přestože podepsal provolání pro jednotu a spolutvořil ÚNTV, svým rozhodnutím ze dne 9. 9. 1945 o začlenění do SČM se vyřadil z jednotného tělovýchovného šiku směřujícího k organické jednotě a zůstal samostatnou organizací, jež se postavil proti sjednocení. Postoj Junáka podlomil důvěru ve sjednocovací snahy, neboť jde o jednu z nejsilnějších organizací, která z tělovýchovného sjednocení utekla. Junák dále dovoluje mládeži zúčastňovat se základní tělesné výchovy v jednotné tělovýchovné organizaci. Junáctví svou převážnou částí činností spadá do tělesné výchovy v moderním pojetí jako všestranné harmonické působení na zdravý vývoj tělesných, mravních a duševních sil člověka. V DTJČ představuje junáctví početnou složku, stejně tak tábornictví v Sokole. Nová jednotná organizace musí mít v programu své tělovýchovné činnosti i junáctví a organizovat pro ně odbory. Pokud tedy Junák zůstane samostatný, nebude docíleno jednoty v tělovýchově. Otázku Junáka nelze považovat v dosavadním stavu za vyřešenou. Vzhledem k tomu, že vystoupení Junáka z tělovýchovné organizace se uskutečnilo za účasti členů vlády, žádáme nyní, má-li se odstranit zmatek tímto způsobený, vládu, resp. příslušná ministerstva, aby se junáckou otázkou zabývala a nynější chybné řešení změnila tak, že Junák se jako organizační celek vrátí do tělovýchovné jednoty, kterou opustil, protože bez této tělovýchovné složky není skutečná jednota v tělovýchově možná.*“[96]

Díky informacím, jež Svaz DTJČ shromáždil v rámci dotazníkové akce do listopadu 1945, věřil, že na základě usnesení z 22. 11. 1945 bude položen základ k vybudování nové sjednocené organizace československé tělovýchovy. Ovšem výsledek porady z 10.

[96] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

ledna 1946 konané v Tyršově domě v Praze je postavil před úplně jinou skutečnost. Stav, který po té nastal, rozbil veškeré předpoklady k provedení úplné jednoty a nelze po té ani počítat s vytvořením nových vhodných podmínek pro tuto jednotu. Nebylo jiné východisko, než se připojit k řešení, které vyšlo z posledních jednání zástupců tělovýchovných organizací, tj. aby byl ustaven navrhovaný ČSTS, který by soustředil všechnu spolkovou organizovanou tělovýchovu a provedl by sjednocení práce v těch úsecích, kde by bylo možno dohodou k tomu přikročit. Svaz DTJČ zůstal i nadále věrný myšlence organického sjednocení veškeré tělovýchovy a doufal, že k uskutečnění této myšlenky se dospěje postupně dalším vývojem.[97]

Svaz DTJČ nadále trval na důsledném provedení vyslovené zásady organického sjednocení tělesné výchovy[98]. V důsledku změněné situace navrhoval znovu jednat s ČVV, s jednotlivými sportovními svazy, po té i s Junákem a Čsl. Orlem. Dále navrhoval přičinit se a zajistit výlučnost pro jednotnou tělovýchovnou organizaci u příslušných politických stran a také u vládních činitelů. Současně pracovali na úpravě stanov ústředí nové sjednocené organizace, kdy toto mělo být rozčleněno na 7 hlavních odborů:

- Organizační
- Tělovýchovný mužů
- Tělovýchovný žen
- Osvětový
- Zdravotní
- Hospodářsko-finanční
- Mládeže

Návrhy na složení vedoucích orgánů ústředí byly následující:

- Předsednictvo – 20 členů + vedoucí hlavních odborů, vč. zástupců, schází se 1 x 14 dní
- Rada předsednictva – 15 členů, schází se týdně
- Výbor- valný sjezd – dvojnásobek členů předsednictva a až 107 členů, schází se 4 x rok

[97] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 122, Zápisy a předlohy schůzí ke sjednocení tělesné výchovy

[98] dosavadní organizace se všemi podřízenými složkami se zruší a vybuduje se nová jednotná tělovýchovná organizace s novými stanovami a řády jak pro ústředí, tak pro podřízené organizační složky

• Náčelnictvo mužů – sbor cvičitelský mužů, sjezd cvičitelů

• Náčelnictvo žen – sbor cvičitelský žen, sjezd cvičitelek

• Osvětový výbor – osvětový sbor, sjezd vedoucích osvětové činnosti

• Zdravotní výbor – sbor zdravotníků, sjezd zdravotníků

• Hospodářsko-finanční výbor

• Odbor mládeže

Návrhy na složení činovníků předsednictva byly: starosta, I. až V. náměstek starosty, náčelník a místonáčelník, náčelnice a místonáčelnice, vzdělavatel a jeho náměstek, zdravotník a jeho náměstek, I., II. a III. jednatel, pokladník, zapisovatel a revisoři účtů.[99] Organizační členění nové organizace bylo navrhováno tak, že základními orgány bude jednota, župa a svaz. Pomocnými orgány pak obvod[100] a kraj jako útvar několika žup. V bližší specifikaci bylo upřesněno, že jednota je základní organizační jednotkou, v každém místě měly být jedna jednota s max. počtem 2 000 příslušníků (členstvo, dorost a žactvo), v případě vyššího počtu příslušníků se měla utvořit jednota druhá. Úkolem jednoty mělo být vedení tělovýchovné činnosti po stránce ideově-výchovné, osvětové, zdravotní a sociální. Členství v odboru mělo být podmíněno členstvím v jednotě. Orgány jednoty byly navrhovány takto:

• správní výbor

• cvičitelský sbor mužů

• cvičitelský sbor žen

• osvětový odbor

• zdravotní odbor

• odbor hospodářsko-finanční

• odbor mládeže

Župa měla být spolkem jednot. Oblast působení župy se měla krýt s oblastí politického okresu a ONV. Župa se měla pojmenovat podle sídla (např. župa Rokycanská). Správní období pro župu mělo být 2 roky. Předsednictvo a výbor měla volit valná hromada župy ze zástupců výborů jednot. Náčelníka, náčelnici, vychovatele a

[99] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 122, Zápisy a předlohy schůzí ke sjednocení tělesné výchovy

[100] Obvod měl být útvarem několika jednot.

zdravotníka měly navrhovat příslušné župní odbory (sbory). Náčelnictvo mužů a žen mělo být voleno na výroční schůzi cvičitelského sboru župy. Orgány župy měly být:

- předsednictvo a výbor
- náčelnictvo a cvičitelský sbor mužů
- náčelnictvo a cvičitelský sbor žen
- odbor organizační
- odbor osvětový
- odbor zdravotní
- odbor hospodářsko-finanční
- odbor mládeže

Mezi pomocné orgány měl patřit obvod, který by nebyl správním celkem, ale měl by správní orgány a jeho ostatní činnost měla být rozčleněna obdobně jako v jednotě. Kraj měl být zřizován jen jako příležitostné seskupení několika sousedních žup s vhodným komunikačním spojením a ke zvláštním účelům, přičemž neměl být právním celkem. Mezi dalšími návrhy Svazu DTJČ byl tělovýchovný styk se zahraničím, oslovování, pozdrav, ideová výchova, vycházkový kroj, cvičební a sportovní úbor.[101]

V prosinci roku 1945 se měla uskutečnit schůze svazů, na níž se měli tělovýchovné spolky vyjádřit, zda se začleňují do jednotné tělovýchovné organizace, pro jejíž vytvoření dali podklad tělocvičné svazy ČOS, Svaz DTJČ a FPT. V lednu roku 1946 se pak měl uskutečnit ustavující sjezd nové jednotné organizace. V rámci těchto organizačních příprav předkládal Svaz DTJČ také nároky na hlavní činovníky ústředních složek nové jednotné tělovýchovné organizace, přičemž otázka starosty měla být řešena politicky. Na starostu byl navrhován s. Leopold Vaverka, dalšími nárokovanými funkcemi byl I. jednatel, zdravotník, vychovatel, místonáčelník a místonáčelnice, včetně převzetí aktivních zaměstnanců Svazu DTJČ. V příloze č. 2 uvádíme jmenný seznam tělovýchovných svazů pro sjednocení, z nichž některé vyjádřily k dohodnutým zásadám výhrady, a to zejména DTJČ, Český tenisový svaz, Svaz lyžařů republiky Československé a Český svaz jiu–tsu.[102]

---

[101]Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 122, Zápisy a předlohy schůzí ke sjednocení tělesné výchovy

[102] Tamtéž, Zápisy a předlohy schůzí ke sjednocení tělesné výchovy

ČOS zpočátku zastávala myšlenku organického sjednocení, jež mělo vyvrcholit vytvořením nové organizace Tělovýchovný svaz Sokol. V průběhu roku 1945 se začala obávat o svoje výhradní postavení, když započali reálné přípravy na vznik Československého tělovýchovného svazu. Dnem 1. 1. 1946 proto obnovila v plné šíři svou samostatnou činnost.[103]

4.1.3 Federativní sjednocení

Již od května roku 1945, tedy od počátku slučovací akce, zastával Čs. Orel a Český fotbalový svaz stanovisko pro sdružení ve společném ústředí a při zachování svéprávnosti a samostatnosti jednotlivých svazů. Následným ustavením ČSTS, tedy federativním způsobem, bylo uznáno jejich stanovisko za základ řešení sjednocení veškeré tělovýchovy.[104]

10. 1. 1946 na schůzi 6 svazů, kdy se měla začít výstavba organického sjednocení tělovýchovy, přišla ČOS s novým návrhem a to federativním řešením sjednocení. Důvodem bylo to, aby se do sjednocení zapojili všechny spolky a organizace.[105]

Z důvodu neúspěšných snah o provedení organického sjednocení všech tělovýchovných spolků a organizací během roku 1945 a zahájením samostatné vlastní činnosti ČOS k 1. 1. 1946, zahájil dne 4. 2. 1946 ÚNTV na návrh ČOS práci na federativním sjednocování. Vzniknout měl vrcholný útvar s vyhraněnou výkonnou mocí, ve kterém by se soustředili všichni při zachování jednotlivých svazů a jich podřízených organizačních složek. Měla být zachována podstata místních národních tělovýchovných výborů ve spolkové úpravě.[106]

Na poradě ÚNTV dne 14. 2. 1946 byly schváleny zásady pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace za souhlasu zástupců ČOS, Svazu DTJČ, FPT, Junáka, ČAAU, Čs. svazu fotbalového, Svazu Lyžařů a Svazu tennistů.[107] *„Jednotnou organizací celé československé tělovýchovy bude Československý tělovýchovný svaz. Je to vrcholná*

---

[103] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946, 19. 3. 1946, 44 (11). s. 125
[104] :: WWW.OREL.CZ. (b.r.). Dostupné 16. 2. 2022, z https://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla
[105] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 125, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ČOS
[106] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ČOS
[107] Orel se na tuto poradu telegraficky omluvil.

organizace, jejímiž členy budou všechny tělovýchovné svazy, působící na území Československé republiky, ať jde o svazy české, slovenské nebo československé a ať je oborem jejich činnosti tělovýchova, sport, junáctví /skauting/. Členské svazy a jejich spolky /kluby/ uchovávají si svou právní samostatnost. Svaz musí však míti členským svazům dostatečnou výkonnou moc ve všech otázkách všeobecných a zásadních. Svaz musí získati právo výlučnosti."[108]

Zásady pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace dohodnuté ve schůzi komise předsednictva ÚNTV dne 14. 2. 1946 byly následující:

•*„Jednotnou organizací celé československé tělovýchovy bude Československý svaz tělovýchovný /zkratka ČST/.*

•*Je to vrcholná organizace, jejímiž členy budou všechny tělovýchovné svazy, působící na území Československé republiky, ať jde o svazy české nebo slovenské a ať je oborem jejich činnosti tělovýchova, sport nebo junáctví /skauting/.*

• *Členské svazy a jejich spolky /kluby/ uchovávají si svou právní samostatnost.*

• *ČST musí však míti vůči členským svazům dostatečnou výkonnou moc ve všech otázkách všeobecných i zásadních.*

• *ČST musí získati právo výlučnosti.*

• *Musí býti pročleněn do hloubky, tj. výkonné složky ČST musí býti zřízeny i v jednotlivých místech, příp. okresech. Těmito výkonnými místními, příp. okresními složkami budou místní, příp. okresní národní tělovýchovné výbory, které by se mohly přeměniti na skupiny ČST. Jejich pravomoc by byla podložena stanovami.*

• *ČST musí umožňovati jednotnou ideovou výchovu ve směru státně občanském a jednotnou základní tělesnou výchovu.*

• *V součinnosti se Svazem brannosti bude ČST říditi veškerou brannou výchovu v členských svazech a dozírati na její provádění.*

• *ČST musí vyhovovati zásadám dobrovolnosti pro případné slučování a umožňovati je.*

• *Každému spolku /klubu/ jednotlivých členských svazů ponechává se volné rozhodnutí, chce-li zůstati samostatný nebo chce-li se sloučiti s jinými spolky /kluby/.*

---

[108] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 22, sl. Cb, 130, Zprávy ze schůzí předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy

• ČST a jeho místní, příp. okresní výkonné složky /národní tělovýchovné výbory nebo skupiny/ budou se starati o získávání veřejných prostředků na podporu tělovýchovné práce vlastní i členských svazů a jejich spolků, a o účelné využití těchto prostředků.

• Zřízením ČST bude zbytečná existence Čs. výboru olympijského, jehož působnost přebírá ČST.“[109]

Listinu s uvedenými zásadami pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace, které byly dohodnuty na poradě zástupců všech sportovních a tělovýchovných organizací zaslal ÚNTV dne 21. 3. 1946 Svazu DTJČ. Další jednání o těchto zásadách proběhlo 2. 4. 1946 od 17:00 hod. v Tyršově domě v Praze III. Dopis obsahoval zároveň žádost o vyslání k této poradě dvou zplnomocněných zástupců, kteří by podali případné připomínky k přiloženým zásadám. Dne 25. 4. 1946 sdělil Svaz DTJČ ÚNTV informaci v návaznosti na poslední schůzi předsednictva Svazu DTJČ, na které se znovu zabývali svým stanoviskem ke zřizovanému Československému tělovýchovnému svazu (ČSTS). Předsednictvo Svazu DTJČ dospělo k názoru setrvat na stanovisku, které bylo vyjádřeno zástupcem Svazu DTJČ na schůzi zástupců tělovýchovných svazů konané dne 2. 4. 1946. V důsledku toho nemohl Svaz DTJČ vyslat své zástupce do připravovaného výboru ČSTS a ani jinak se zúčastnit prací tohoto výboru. Svaz DTJČ naopak požadoval, aby ÚNTV pokračoval ve své přerušené činnosti, který nepovažují za likvidovaný a aby byl ÚNTV pro novou činnost náležitě reorganizován.[110]

„Dne 23. dubna 1946 se konala za předsednictví Antonína Hřebíka schůze všech tělocvičných organizací a svazů, na níž bylo konstatováno, že většina z nich je pro federativní sloučení.“[111] Tělovýchovné spolky a sportovní svazy dospěly k přesvědčení, že nejlepším předpokladem spolupráce bude při federativním sjednocení vytvoření ČSTS, v němž si spolky uchovají právní a ideologickou nezávislost a ČSTS bude mít odpovídající pravomoc ve všech podstatných otázkách tělesné výchovy. *„Pro toto řešení*

---

[109] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[110] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[111] Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia Kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)

se vyjádřil SOKOL, OREL, JUNÁK a všechny svazy, jichž je více než dvacet. Jiného názoru je pouze Svaz dělnických tělovýchovných jednot, Federace proletářské tělovýchovy, Svaz české mládeže a ÚRO"[112]

V návaznosti na zahájení kroků pro federativní sjednocení československé tělovýchovy prohlásil Svaz DTJČ, že je nutné obnovit vlastní činnost. Nadále zůstali věrni myšlence sjednocení. Bylo nutné, aby DTJČ setrvaly v místech a okresech. Bylo potřeba zahájit zrychlenou organizační výstavbu, v ústředí byla již zahájena. Hybnou páku tvořilo cvičitelstvo, přičemž bylo možné i sdružování cvičitelstva několika jednot.[113]

Na počest 50letého trvání DTJČ připravoval Svaz na 27. 9. – 28. 9. 1947 konání XIII. manifestačního sjezdu ve Smetanově síni Obecního domu hlavního města Prahy. Ve zvacích dopisech k účasti na tomto sjezdu adresovaných členům výboru Svazu DTJČ, všem tělovýchovným organizacím, vládě, mediálním a veřejným institucím bylo zmíněno, že Svaz DTJČ domluvil s ČSTS, aby jeho zástupce pozdravil sjezd jménem všech sportovních svazů.[114] Současně s pozvánkou byl předsednictvu všech okresů a krajů DTJČ zaslán návrh nového akčního programu hnutí DTJČ, o němž rozhodoval manifestační jubilejní sjezd Svazu DTJČ první den svého jednání v sobotu dne 27. 9. 1947. O tomto jednala komise složená ze zástupců všech okresů. Druhá komise projednávala návrhy na změny krojů. Pozvánka byla podepsána jednatelem Svazu DTJČ B. Ullrichem a starostou L. Vaverkou.[115]

Sjezd byl zahájen projevem starosty s. Vaverky, který vyjmenoval padlé příslušníky během války. Byli voleni členové čestného předsednictva. Předložen byl také jednací řád ke schválení. Na sjezdu byly řešeny 2 základní body a to akční program hnutí DTJČ a změna krojů mužů a žen, dorostenců a dorostenek. Projev přednesla i náčelnice s. Patočková, předvedeny byly nově navržené kroje, jenž byly schváleny v loňském roce

---

[112] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946, 6. 5. 1946, s. 229

[113] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 125, Zprávy předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy

[114] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 49, Zoficiální korespondence předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ

[115] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 50, Oběžníky předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ, Návrh nového akčního programu hnutí DTJČ

na valném sjezdu Svazu DTJČ. Drobné připomínky k prezentovaným krojům měl předseda krojové komise, místostarosta Svazu s. Škapa, kdy navrhoval označení cvičitelů a cvičitelek páskou na levém rukávě v zelené barvě.[116] Následovaly připomínky přítomných. Konečné slovo a odpověď na připomínky měl s. Vaverka jako starosta. S. Patočková poznamenala, že krojová komise zpracuje krojový řád, kde přesně bude uvedeno, jak se co má nosit. Navržené kroje byly nakonec odsouhlaseny jednomyslně. V závěru bylo poděkováno jednomu z nejzasloužilejších bývalých spolupracovníků s. Vojtovi Benešovi[117], který obdržel diplom čestného uznání. Pronesl děkovný projev a myšlenku další cesty ke svobodě národa a věrnosti tradici jejich otců. Tímto byl ukončen první den jednání manifestačního jubilejního sjezdu. Pokračovalo se hlavním jednáním v 9.00 hod. druhý den, tj. v neděli 28. 9. 1947.[118]

Hlavní program manifestačního sjezdu k 50letému trvání Svazu DTJČ zahájil s. Vaverka přivítáním čestných hostů, za vládu republiky - ministra s. Václava Majera, dále pak zástupce MŠO, MNO, zástupce hl. města Prahy a za ústřední výbor ČSSD náměstka předsedy vlády s. Zdeňka Fierlingera. Dále byli přivítáni hosté, mezi nimi i zakladatel hnutí DTJČ a dlouholetý spolupracovník – Dr. Alfréd Meisner. Byly přečteny pozdravné dopisy, ve kterých bylo zdůrazněno, že DTJČ sehrály významnou roli ve veřejném životě, co vše vykonaly pro republiku, demokracii a socialismus.[119]

Tyto byly zaslány např. JUDr. Ladislavem Pičmanem[120], od Svazu lyžařů republiky Československé v Praze, od Československé amatérské atletické unie, od ústřední rady odborů, od kabinetu náměstka předsedy vlády Zdeňka Fierlingera[121]. Děkovný dopis od ČOS, Tyršův dům, Praha III ze dne 16. 9. 1947 za pozvání na manifestační sjezd

---

[116] náčelník a náčelnice 2 prýmky v zelené barvě

[117] povoláním učitel

[118] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 44, Protokol manifestačního sjezdu Svazu DTJČ (rukopis)

[119] Tamtéž, Protokol manifestačního sjezdu Svazu DTJČ (rukopis)

[120] předseda klubu sociálně demokratických členů ústřed. Národního výboru hlavního města Prahy a náměstek primátora hlav. Města Prahy),

[121] s oznámením, že hlavního dne jubilejního sjezdu DTJČ se zúčastní s. Olga Fierlingerová

s uvedením účastníků, kterými byli br. MUDr. Mir. Kavalír a redaktor Sokolského věstníku br. Jaromír Blažek.[122]

Pozdravné dopisy k příležitosti manifestačního sjezdu dorazily i ze zahraničí. A to konkrétně dopis ze dne 18. 9. 1947 od Josefa Martínka z Tucsonu z Arizony v USA jako zástupce amerického Svazu DTJ, jenž se stal od první chvíle odboje velmi činnou a platnou odbojovou složkou na americké půdě. V dopise zmínil, že obdivuje houževnatost v nové jednotářské práci a přeje mnoho sil v další činnosti. Pozdravný dopis zaslal také Ústřední výbor Dělnického Amerického Sokola, datovaný byl 16. 9. 1947. Pozdrav dorazil i z úřadovny Svazu Dělnických amerických tělocvičných jednot[123], v němž vzpomínají v emigraci na jednotářské hnutí, které jim dalo zdravotní základ a pevnou pokrokovou zásadu do života.[124]

Pozdravný dopis manifestačnímu sjezdu ze dne 28. 8. 1947 zaslala také Dělnická tělovýchovná jednota „Pokrok" v Košťanech s informacemi o vývoji jednotářského hnutí u nich. Listina obsahovala informaci o první ustavující schůzi dne 16. 5. 1897 a následoval popis historického vývoje hnutí. Dne 24. 4. 1947 se sešel přípravný výbor DTJ a dne 2. 5. 1947 se konala první valná hromada, která dala podklad k obnovení další činnosti DTJ „Pokrok". Slavili tedy také 50leté výročí vzniku a činnosti. Jejich heslo bylo: „Věrni republice zůstaneme, věrni socialismu a demokracii".[125]

Po projevech přítomných následoval projev starosty Svazu DTJČ s. Leopolda Vaverky k 50letům boje a práce DTJČ. Bylo uděleno část diplomů in memoriam obětem druhé světové války a druhá část byla udělena v okresech jménem tohoto sjezdu a jménem výboru Svazu DTJČ při slavnostní příležitosti. Byla prezentována vydaná publikace „Hrdinové a mučedníci z řad Dělnických tělovýchovných jednot", v níž bylo uvedeno 1163 příslušníků DTJČ, kteří zahynuli na popravištích, ve vězení,

---

[122] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 46, Oficiální korespondence předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ

[123] ze dne 10.9.194

[124] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 47, Korespondence předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ s dělnickými tělovýchovnými organizacemi v zahraničí

[125] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 48, Korespondence předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ s nižšími organizačními složkami

v koncentračních táborech, při zatýkání gestapem nebo zemřeli pod tíhou útrap okupace nebo v otevřeném boji jako zahraniční vojáci, partyzáni, nebo jako bojovníci na barikádách. Poděkováno bylo i s. Vaverkovi jako starostovi a byl mu předán záslužný diplom s poděkováním za jeho dlouholetou práci pro jednotářské hnutí. Poděkování patřilo také s. Ulrichovi za jeho činnost pro Svaz DTJČ. S. Vaverka přečetl pozdrav od prezidenta republiky Dr. E. Beneše zaslaný z Topolčianek[126] s poděkováním za jejich činnost v tělesné výchově v duchu ideálů pravdy, demokracie a svobody. Po té následoval projev dorostenců se slibem k tvrdé práci v jednotářském hnutí tak, aby bylo silné a odolné. Účast na sjezdu byla:

• Za úřady, korporace a pozvané organizace	29 zástupců	
• Čestných hostů za denní tisk	6 zástupců	
• Počet delegátů z jednot	584	(z toho 168 žen)
• Počet delegátů z okresů a krajů	137	(z toho 34 žen)
• Počet delegátů z ústředních složek	64	(z toho 17 žen)
• Celkem delegátů	785	(z toho 219 žen)

Ukončení sjezdu provedl místostarosta s. Štěpina. V závěru sjezdu byl pronesen tento slib:

„Slibujeme věrnost jednotářskému hnutí a všem pracujícím!

Slibujeme věrnost ideálům mládí, zdraví a krásy!

Slibujeme věrnost demokracii a socialismu!

Slibujeme věrnost republice a jejímu milovanému presidentovi Dr. Edwardu Benešovi!“ [127]

V hlavním programu sjezdového dne byla přednesena tato řeč k valným hromadám, jež obsahuje i stať k ČSTS. *„Dlouhý a neblahý sjednocovací proces v tělovýchově byl konečně vyřízen ustavením Československého tělovýchovného svazu. Náš Svaz DTJČ ve smyslu zásadního stanoviska, jak nám je určil resolucí XII. valný sjezd, vstoupil rovněž jako člen do této vrcholné tělovýchovné složky, v níž je nyní soustředěna všechna lidově organizovaná československá tělovýchova, až na Junáka. Junák byl od*

[126] s datem odeslání 28. 9. 1947

[127] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 44, Protokol manifestačního sjezdu Svazu DTJČ (rukopis)

začátku členem přípravného výboru Československého tělovýchovného svazu, když však došlo k ustavení svazu, postavil se opět na vedlejší kolej, jako to učinil v dřívějších sjednocovacích jednáních. Doufejme, že své stanovisko zase brzy změní. Československý tělovýchovný svaz představuje nám takové řešení tělovýchovné jednoty, jak je žádá pro dnešek resoluce z našeho sjezdu a to jednoty, v níž nebude činěn nátlak na slučování jednotlivých organisací, nýbrž která je demokratickým soustředěním všech složek k nejužší vzájemné součinnosti při zachování samostatnosti každé organisace. Jsme přesvědčeni, že doplňováním všech, sbližováním a ušlechtilým soutěžením, bez něhož tělovýchova nemůže žíti, dospějeme tímto souručenstvím k nejlepší a neužší součinnosti. Již dnes je zjevné, že Československý tělovýchovný svaz vyrůstá ve velmi důležitou organisaci, která bude získávat rozhodující vliv v tělesné výchově. Svaz DTJČ učinil tedy správné rozhodnutí, když do něho vstoupil. Zvlášť významné je, že se podařilo v něm sdružit nejen tělovýchovu českou, ale i slovenskou, takže může mluvit opravdu za celou československou lidovou tělesnou výchovu. Ukazuje se též dosti dobré vůle k tomu, aby úkoly, které si Československý tělovýchovný svaz určil, splnil a lze proto očekávat, že činnost jeho přinese dobré výsledky i ve prospěch náš. Naše DTJ mají v něm zajištěn dostatečná vliv. Respekt k nám nesporně stoupl a dosáhli jsme ve vedoucích složkách takového zastoupení, že k našemu hnutí bude přihlíženo jako k jedné z nejplatnějších složek. Naše posice přirozeně ještě získá na váze, až bude hnutí opět v takovém stavu, jako bylo v letech před okupací. A k tomu neodvratně spějeme. V předsednictvu Československého tělovýchovného svazu jsme zastoupeni třemi činovníky. Starosta s. Vaverka je prvním jednatelem a předsedou organizační komise, náčelnice s. Patočková předsedkyní technické komise žen a s. Dr. Kallmünzer pracovníkem, který má své slovo ve zdravotní komisi. Stojí ještě za zaznamenání, že ustavení Československého tělovýchovného svazu pozdravil jako vyřešení sjednocovacího problému v tělovýchově president republiky Dr. Edvard Beneš a ministr školství Dr. Jar. Stránský, jenž přislíbil svazu plnou podporu. Jedním z prvních usnesení předsednictva Československého tělovýchovného svazu bylo zlikvidovat místní Národní tělovýchovné výbory všude, kde ještě zůstaly ze staré sjednocovací éry, neboť ztratily již smysl svého působení, nehledě ani k tomu, že nebyly to útvary zřízené na spolkovém podkladě a tak nemají ani právní základnu ke své činnosti. Toto rozhodnutí jsme srdečně uvítali a naši soudruzi a soudružky nechť se všude, kde se ještě Národní tělovýchovný výbor udržuje, podle toho zařídí. Pokud

mají Národní tělovýchovné výbory nějaký majetek, musí býti rozdělen mezi spolky, které byly jeho členy. Postupně budou vytvořeny nové společné místní tělovýchovné výbory, které budou organisovány jako volné orgány pro tělovýchovnou spolupráci a k hájení společných zájmů všech místních tělovýchovných spolků. Možná, že jim připadne i úkol tělovýchovných poradních sborů při místních Národních výborech."[128]

V listině připravené k řeči k valným hromadám se dále uvádělo, že hnutí DTJČ nebylo žádnou organizační složkou politické strany, byli v poměru ke své mateřské straně[129] organizací samostatnou, nezávislou a nadstranickou. Duch jejich výchovy se dále nesel v zásadách demokratického socialismu. Na této ideové základně byly předpoklady, aby se hnutí DTJČ stalo vedle Sokola druhou nejmohutnější tělovýchovnou organizací.[130]

4.2 Založení Československého tělovýchovného svazu

4.2.1 Zásady pro vznik Československého tělovýchovného svazu

První zásady pro vybudování jednotné tělovýchovné organizace byly předneseny na schůzi předsednictva ÚNTV dne 4. 2. 1946. O těch bylo dále diskutováno a následně byly promítnuty do zásad, jež byly navrženy ÚNTV na společné poradě zástupců zúčastněných svazů dne 19. 3. 1946 a jsou následující:

• *„Jednotnou organisací celé československé tělesné výchovy bude Československý tělovýchovný svaz.*

• *Je to vrcholná organisace, jejímiž členy budou všechny tělovýchovné svazy, působící na území Československa, ať jde o svazy české, slovenské nebo československé a ať je oborem jejich činnosti tělesná výchova, sport nebo junáctví /skauting/.*

• *Členské svazy a jejich spolky /kluby/ zachovávají se svou právní samostatnost.*

• *Svaz musí míti vůči členským svazům dostatečnou a výkonnou moc, jako nejvyšší dohlédací instance a rozhoduje ve všech otázkách zásadních, jako např. o*

---

[128]Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 50, Oběžníky předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ, Řeč k valným hromadám

[129] Mateřskou stranou byla ČSSD.

[130]Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 50, Oběžníky předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ, Řeč k valným hromadám

otázkách branné výchovy, státně politické výchově, jednotné zdravotní a sociální péči, amaterismu, obesílání, Olympijských a jiných světových tělovýchovných podnicích, vydává zásadní směrnice pro tělovýchovný styk s cizinou a rozhoduje ve všech otázkách rázu celostátního nebo takových, které jsou společné celé tělesné výchově.

• *Svaz musí míti právo výlučnosti jako nejvyšší tělovýchovné ústředí. Žádný tělovýchovný svaz anebo ústředí, jehož oborem činnosti je tělesná výchova, nesmí působiti na území Československé republiky, nebude-li začleněn do Československého tělovýchovného svazu. Jeho členské svazy jsou vrcholnými organisacemi svého druhu tělesné výchovy.“*[131]

Dne 21. 3. 1946 zaslal ÚNTV výše uvedené Zásady pro vybudování jednotné organizace tělovýchovné Svazu DTJČ. O těchto stanovených zásadách bylo dále jednáno dne 2. 4. 1946 na poradě zástupců tělovýchovných svazů v Tyršově domě na Praze III. Zástupce Svazu DTJČ zde trval na stanovisku ke zřizovanému ČSTS a proto nemohl vyslat své zástupce do připravovaného výboru ČSTS a ani jinak se zúčastnit prací tohoto výboru. Listinou ze dne 25. 4. 1946 zaslal Svaz DTJČ ÚNTV k organizačním a ideovým zásadám nové jednotné organizace svoje pozměňovací návrhy, připomínky a doplňky, které byly odsouhlaseny na poslední schůzi předsednictva Svazu DTJČ, kde se znovu zabývali svým stanoviskem ke zřizovanému ČSTS. Důležitá byla formulace: *„Nová organizace tělesné výchovy bude jediným představitelem československé tělesné výchovy, tj. žádný jiný spolek a žádná jiná složka nemůže organisovat tělesnou výchovu ani její odvětví a části.“* A dále i *„jako jediná tělovýchovná organizace bude však vyžadovat plnou zákonitou podporu státu, zemí, okresů a obcí.“* [132] Jménem všech složek hnutí DTJČ navrhli pojmenování „Národní svaz tělovýchovný“ nebo „Národní obec Tělovýchovná“. Pro uskutečnění sjednocení tělesné výchovy v rámci celostátního působení bylo po té navrženo označení významu celostátního: „Československý tělovýchovný svaz“. Svaz DTJČ zde požadoval naopak pokračování v přerušené činnosti ÚNTV, který nepovažovali za zlikvidovaný. Dle jejich názoru měl být pro novou činnost náležitě reorganizován.[133]

---

[131] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, 123, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV, Zásady pro vznik jednotné organizace

[132] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV

[133] Tamtéž, Korespondence předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy s ÚNTV, Resoluce předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy

4.2.2 Vznik Československého tělovýchovného svazu

V květnu roku 1946 se výbor ČOS usnesl na tom, že založením ČSTS bude vytvořena vhodná organizace pro sjednocení tělesné výchovy v zájmu zdraví a brannosti národa. Po zvolení přípravného výboru a za součinnosti všech členských svazů byly připraveny stanovy a ustavující sjezd. Členství přislíbily ČOS, Junák, Čs. Orel, všechny tři turistické organizace, sportovní svazy sdružené ve ČVV a také Slovenská športová ústredná rada.[134]

ČSTS byl založen dobrovolnou dohodou ústředních tělovýchovných svazů. Jeho cílem měl být co největší rozvoj a zdokonalení tělesné výchovy ve všech jejích odvětvích, tj. v tělocviku, ve sportu, v junáctví a turistice, tak, aby bylo zlepšeno tělesné zdraví, zvýšena duševní zdatnost a mravní ušlechtilost co nejširších vrstev lidu a aby národ Čechů a Slováků se ctí obstál v mezinárodních a mezistátních utkáních a vystoupeních. K tomuto cíli chtěly ústřední svazy dojít ve vzájemné nejužší spolupráci podepsáním stanov ČSTS. V nalezeném archivním dokumentu byl zároveň navržen text pro schválení vládou formou usnesení v této podobě: *„Vláda republiky československé projednala ve své schůzi dne…utvoření Československého tělovýchovného svazu, vzala toto ustavení na vědomí a dohodla se na následujícím prohlášení: Československý tělovýchovný svaz pečuje o to, aby všechny zásadní otázky československé tělesné výchovy, výchovy branné a státně politické, zdravotní a sociální péče, jakož i zásadní otázky pro styk s cizinou byly řešeny společně a jednotně v mezích platných nařízení a ustanovení, při čemž nutno dbáti ideového programu sdružených ústředí.“*[135]

Po rok a půl trvajících jednání došlo k 16. 11. 1946 k ustavení ČSTS formou valné hromady. Na ustavující valné hromadě byly schváleny jeho stanovy, kterými 40 organizací tělovýchovných, sportovních, turistických a junáckých založili ČSTS dobrovolnou dohodou. Čs. Orel byl jako spoluzakladatel podepsán na druhém místě za ČOS.[136]

---

[134] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946, 7. 10. 1946, s. 445

[135] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 9, sl. Ba, 77, Zápisy schůzí výboru Svazu ke sjednocení tělesné výchovy, Stanovy ČSTS

[136]:: WWW.OREL.CZ. (b.r.). Dostupné 16. 2. 2022, z https://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla

Zakládající valné hromady ČSTS se dne 16. 11. 1946 ve Slovanském domě účastnily všechny sportovní a tělocvičné organizace, zástupci slovenského Junáka i Československého výboru olympijského. Za MŠO, pod které ČSTS spadal, se zakládající valné hromady s pozdravným projevem zúčastnil ministerský rada Dr. Miroslav Klinger, za slovenský sektor MŠO Dr. Julius Chován a za Svaz brannosti promluvil plukovník Čeněk Hruška. Z této ustavující schůze byly poslány pozdravy ministerskému předsedovi K. Gottwaldovi, armádnímu generálovi Ludvíku Svobodovi, Dr. Jozefu Lettrichovi, Dr. Karlu Stránskému a Slovenské národní radě.[137]

Svaz DTJČ vstoupil jako člen do této vrcholné tělovýchovné složky, v níž byla soustředěna všechna lidově organizovaná československá tělovýchova, na základě rezoluce z XII. valného sjezdu DTJ, jenž se konal ve dnech 27. - 29. 9. 1946. Správné rozhodnutí o vstupu do ČSTS bylo prezentováno v hlavním programu XIII. manifestačního sjezdu DTJČ v září 1947 v řeči k valným hromadám. Bylo sděleno, že ČSTS představuje takový způsob řešení tělovýchovné jednoty, v níž nebude činěn nátlak na slučování jednotlivých organizací, a která je demokratickým soustředěním všech tělovýchovných složek při zachování samostatnosti každé organizace. Ustavení ČSTS pozdravil jako vyřešení sjednocovacího problému prezident republiky Dr. Edvard Beneš a ministr školství Dr. Jaroslav Stránský, kteří přislíbili svazu plnou podporu.[138]

V návrhu akčního programu DTJČ vypracovaném pro projednání na manifestačním jubilejním sjezdu konaném ve dnech 27. 9. - 28. 9. 1947 se objevilo vyjádření jejich vztahu k založené organizaci sjednocující tělesnou výchovou, k ČSTS takto: *„Otázku sjednocení spolkově organisované tělesné výchovy považujeme za vyřešenou působením ČSTS. ČSTS představuje nám v našich demokratických poměrech jedině přijatelný způsob jednoty, tj. dobrovolné soustředění všech k nejužší součinnosti při zachování samostatnosti každé organisace, mezi nimiž mají i DTJČ svou významnou tradici v našem národním životě a svou velkou závažnost. Jsme přesvědčeni, že vzájemným sbližováním, doplňováním v práci a ušlechtilým soutěžením dospějeme tímto*

---

[137] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946, 18. 11. 1946, s. 545

[138] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 50, Oběžníky předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ

souručenstvím k nejúspěšnějším výsledkům pro rozkvět tělesné výchovy. Pamatující dobrých styků hlavních tělovýchovných organisací z let předmnichovských, budeme se snažit, abychom si vybudovali a prohlubovali přátelské styky se všemi organisacemi tělocvičnými, sportovními a junácko-skautskými, a to jako rovní s rovnými a aniž by to bylo na úkor zájmů hnutí DTJ.“[139]

4.2.3 Stanovy Československého tělovýchovného svazu

V říjnu roku 1946 na první ustavující schůzi nového výboru Svazu DTJČ po uskutečněném XII. valném sjezdu DTJČ bylo mimo jiné starostou s. Vaverkou informováno o tom, že ČSTS zaslal Svazu DTJČ návrh stanov a pozval Svaz DTJČ ke vstupu do této organizace a to i do jeho předsednictva.[140]

Ve vzájemné spolupráci předsedy Svazu DTJČ s ČSTS byly navrženy prozatímní stanovy nové organizace, které byly připraveny pro ustavující valnou hromadu. Po připomínkách byly po té přepracovány do konečné podoby stanov ČSTS. Prozatímní stanovy ČSTS byly navrženy takto, uvádíme je v dosloveném formátovém přepisu:

„Aby byla zajištěna a udržena co nejužší spolupráce všech složek československé tělesné výchovy /tělocviku, sportu, junáctví a turistiky/, zjednodušeny organizační poměry v ní a položeny základy k co největšímu rozvoji a zdokonalení tělesné výchovy ve všech odvětvích za účelem povznesení tělesného zdraví, duševní zdatnosti a mravní ušlechtilosti nejširších vrstev lidu, zakládají podepsané organisace dobrovolnou dohodu, československý tělovýchovný svaz.

1./

a/ Spolek se jmenuje Československý tělovýchovný svaz, zkráceně ČSTS.

b/ Sídlo spolku je Praha.

c/ Jednací řeč spolku je česká a slovenská.

d/ Spolek má právo užívati státního znaku.

---

[139] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 2, sl. Aa, 36, Oficiální korespondence předsednictva manifestačního sjezdu Svazu DTJČ, Řeč k valným hromadám

[140] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 9, sl. Ba, 77, Zápisy schůzí výboru Svazu ke sjednocení tělesné výchovy, Návrh stanov ČSTS

2./

a/ ČSTS je vrcholná organisace, které jest vyhrazeno sdružovati všechny tělovýchovné ústřední svazy, působící na území ČSR, pokud oborem jejich činnosti jest tělesná výchova /tj. tělocvik, sport, junáctví, nebo turistika/.

b/ Každý druh sportu může býti v ČSTS zastoupen toliko jediným ústředím.

3./

a/ ČSTS je nejvyšší dohlédací instancí pro čsl. tělesnou výchovu a rozhoduje ve všech otázkách zásadních, týkajících se čsl. tělesné výchovy, tj. o otázkách branné výchovy v mezích platných nařízení, státně-politické výchovy, zdravotní a sociální péče, amaterismu o zásadách pro styk s cizinou jakož i zásadních otázkách, které jsou společné čsl. tělesné výchově.

b/ Účelem ČSTS jsou:

1./ pečovati o zavedení a rozšíření tělesné výchovy v nejširších vrstvách lidu a pečovati o její zdokonalení,

2./ chrániti zájmy čsl. tělesné výchovy jako celku uvnitř státu a za hranicemi,

3./ vybudovati organizační síť ČSTS,

4./ býti pojítkem mezi jednotlivými členskými ústředími, zejména za účelem vybudování základny pro zjednodušení poměrů v čsl. tělesné výchově

5./ zastupovati čsl. tělesnou výchovu při jednání s ústředními čs. úřady v záležitostech společných celé čs. tělesné výchově,

6./ opatřovati a spravovati majetek a fondy pro účely veškeré čs. tělesné výchovy,

7./ spolupůsobení při stanovení zásadních směrnic, jimiž se má říditi nově se tvořící sportovní odvětví při své organisaci,

8./ sledovati všechny odvětví tělesné výchovy a starati se o statistické zpracování získaných dat pro potřeby vnitřní a vnější,

9./ rozhodovati s konečnou platností o všech sporech mezi jednotlivými členskými ústředími,

10./ pořádati schůze, přednášky, výstavy, sjezdy ČSTS a organisovat společnou osvětovou práci členských ústředí,

11./ pečovati o odbornou literaturu o tělesné výchově a udržovati odbornou knihovnu,

12./ domáhati se výhod pro své členy,

13./ zúčastniti se podniků prospěšných čsl. tělesné výchově a účastniti se v mezích jejich stanov na jejich správě,

14./ vydávati zásadní směrnice pro styk s cizinou v tělesné výchově,

15./ pečovati o vypracování kalendáře pro tělovýchovné podniky, aby byla pokud možno odstraněna kolise termínů,

16./ pracovati na vybudování organisace tělovýchovných lékařů,

17./ pečovati o řádnou výchovu dorostu a dozírati na ní,

18./ spolupracovati v rámci platných předpisů na branné výchově a podporovati ji,

19./ vydávati v rámci shora uvedených zásad řády, pravidla, usnesení, směrnice a předpisy platné pro čs. tělesnou výchovu a dozírati na jejich dodržení,

20./ udržovati kázeň a pořádek v řadách svých členů. ČSTS má právo trestati své členy podle svých řádů.

4./

a/ Členy ČSTS jsou všechny ústřední svazy tělovýchovné, působící na území ČSR, pokud oborem jejich činnosti jest tělesná výchova.

b/ Členská svazy a v nich sdružené nižší organizační složky zachovávají si svoji právní samostatnost.

5./

Členská práva.

a./ Členové mají právo:

1./ žádati o radu a podporu ve společných otázkách, na něž se vztahuje působnost ČSTS,

2./ dovolávati se ochrany ČSTS v případech, kde byly porušeny stanovy, řády, pravidla, usnesení a směrnice nebo předpisy ČSTS,

3./ voliti a míti účastenství na správě ČSTS v mezích těchto stanov, zejména býti slyšen vždy, kdykoli jde o úpravu věcí jeho se zvláště dotýkajících,

6./

Povinnosti členů:

a./ členové jsou povinni dodržovati stanovy, řády, pravidla, usnesení, směrnice a předpisy vydané ČSTS, jim se podrobiti a vyvíjeti činnost směřující k dosažení účelu ČSTS, dbáti toho, aby byly dodržovány též jejich organisačními složkami,

b./ platiti členské příspěvky a jiné spolkové platy stanovené řádnou valnou hromadou ČSTS.

7./

Hmotné prostředky.

a/ ČSTS má právo nabývati jmění a zavazovati se. Hmotné prostředky si ČSTS opatřuje zejména z členských příspěvků a jiných spolkových platů, z darů, z dědictví a odkazů, z výtěžků vlastních podniků, sbírek, spolkového jmění, výtěžků věcných loterií a subvencí.

8./

Zánik členství.

Členství zaniká zánikem právní osobnosti členského ústředí.

9./

Správa ČSTS.

O spolkové věci pečují:

a/ valná hromada,

b/ výbor,

c/ předsednictvo,

d/ hospodářství a účetní dozorci.

10./

Valná hromada.

a/ valné hromadě jest vyhrazeno:

1./ schvalovati zápis z poslední valné hromady,

2./ zkoumati a schvalovati činnost výboru a jeho zprávy,

3./ voliti na dobu dvou let předsedu, tři místopředsedy, členy výboru v počtu podle & 11 stanov a náhradníky a 5 účetních a hospodářských dozorců,

4./ stanoviti výši členských příspěvků a jiných spolkových platů a stanoviti způsob jich splacení. Členské příspěvky nebo platy buď též stanoveny v poměru k počtu příslušníků jednotlivých členských ústředí,

5./ usnášeti se o změně ČSTS stanov,

6./ rozhodovati o odvoláních z usnesení výboru,

7./ posuzovati hospodaření spolkovým jměním podle zpráv hospodářských a účetních dozorců,

8./ rozhodovati o rozejíti se ČSTS, bylo-li to předem dáno na pořad jednání valné hromady a rozhodovati o jmění při zániku ČSTS

b/ valné hromady účastní se členská ústředí svými zástupci. Každé ústředí má právo vyslati dva zástupce na každých i započatých 25 000 organisovaných příslušníků.

c/ valná hromada schází se jednou v roce a svolává ji předseda ČSTS písemně nejméně 3 týdny předem

d/ mimo to může výbor svolati valnou hromadu, kdykoli to uzná za vhodné. Žádá-li o svolání nejméně 25% zástupců, udávajíc předmět jednání, spadajíc do její působnosti, je povinen svolati ji tak, aby se sešla nejpozději do 4 týdnů od dojití žádosti.

e/ Valné hromadě předsedá a řídí ji předseda ČSTS nebo místopředseda.

f/ Valné hromady mohou se zúčastniti s právem hlasovacím a rokovacím jen zástupci členských ústředí /par. 4 a/ Každý z nich má jeden hlas.

g/ Účast hospodářských a účetních dozorců upravuje par. 14.

11./

Výbor ČSTS.

a/ výbor se skládá z předsedy, 3 místopředsedů a dalších členů volených valnou hromadou,

b/ předseda a tři místopředsedové buďtež voleni tak, aby každá ze složek tělesné výchovy /tělocvik, sport, junáctví, turistika/ byla zastoupena,

c/ do výboru včetně předsedy a místopředsedů volí se tak, aby každé členské ústředí mělo jednoho zástupce na každých i započatých 25.000 organisovaných příslušníků,

d/ počet náhradníků odpovídá počtu členů výboru. Náhradníci nastupují do výboru za členy příslušného ústředí, kteří pozbyli členství,

e/ členství ve výboru se ztrácí úmrtím, vzdáním se, nebo ztrátou členství v příslušném členském prostředí.

f/ Výbor zvolí v ustavující schůzi, kterou svolá předseda nejpozději do 14 dnů ode dne valné hromady, ze svého středu potřebný počet jednatelů, pokladníka, účetního, zapisovatele a jiné činovníky podle potřeby,

g/ schůzi výboru řídí předseda, v případě jeho zaneprázdnění některý z místopředsedů.

h/ Každý člen výboru vykonává funkci podle přirozeného jejího obsahu.

ch/ výbor schází se ke schůzím podle potřeby, nejméně však 4kráte do roka.

i/ Výboru ČSTS přísluší:

1./ rozhodovati zásadní otázky zavazující všechny členy ČSTS,

2./ stanoviti zásady jichž je dbáti při vypracování řádů, pravidel, usnesení, směrnic a předpisů ČSTS,

3./ vypracovati a schvalovati řády, pravidla, činiti usnesení, vydávati směrnice a předpisy pro činnost ČSTS a je měniti,

4./ vykládati závazné stanovy, řády, pravidla, usnesení, směrnice a předpisy ČSTS,

5./ posuzuje a schvaluje činnost předsednictva,

6./ schvaluje majetkově-právní smlouvy,

7./ dává závazné pokyny, jak se má spravovati ČSTS,

8./ kárá sdružená ústředí, proviní-li se proti řádu a kázni podle velikosti provinění důtkou, dočasným odnětím některých nebo všech práv členských nebo zastavením činnosti,

9./ zřizuje odbory a komise, aby vykonávaly za dozoru předsednictva jednotlivá odvětví jich činnosti.

10./ upravuje v mezích stanov a jednotlivých řádů působnost jednotlivých činovníků výboru ČSTS a jednotlivá odvětví jich činnosti,

11./ zřizuje nižší organizační složky a ustanovení jejich činnosti

12./

Předsednictvo ČSTS.

a/ předsednictvo má 20 členů. Členy předsednictva jsou: předseda, místopředsedové, jednatelé, pokladník, účetní, zapisovatel a příslušný počet členů výboru ČSTS jím zvolených,

b/ předsednictvo schází se jednou za 14 dní,

c/ řídí vnější i vnitřní činnost ČSTS, spravuje spolkové jmění a rozhoduje ve všech věcech, jež nejsou vyhrazeny valné hromadě nebo výboru ČSTS.

13./

a/ Všechny správní orgány jsou schopny jednati a se usnášeti je-li přítomna nejméně polovina členů.

b/ Usnášení se děje platně tříčtvrtinovou většinou přítomných,

c/ hlasuje se zpravidla zvednutím ruky, lístky jest hlasovati jen, souhlasí-li s tím většina přítomných.

14./

Účetní a hospodářští dozorci.

Hospodářští a účetní dozorci bdí nad hospodářstvím předsednictva a výboru i všech komisí a odborů, přezkoumávají alespoň dvakrát do roka pokladnu, veškeré účty a knihy spolkové, jakož i závěrečné účty a výkazy o spolkovém jmění a srovnávají je se schválenými rozpočty.

O výsledku své činnosti podávají zprávu předsednictvu, výboru na valné hromadě ČSTS a navrhují, jak odstraniti shledané závady a nedostatky. Zjištěné závady hlásí neprodleně předsedovi ČSTS. Na vyzvání předsednictva nebo výboru jsou povinni provésti ihned mimořádnou revisi.

Jsou povinni súčastniti se všech schůzí výboru a valné hromady a podávati tam zprávy. Jejich úřad, jest neslučitelný s členstvím ve výboru a trvá tak dlouho, jako úřad členů předsednictva.

15./

Smírčí soud.

Smírčí soud rozhoduje ve všech sporech vzniklých mezi jednotlivými členy ČSTS.

Řízení zahajuje jen na žádost zúčastněné strany. Jest pětičlenný. Dva členy volí navrhovatel, předsedu jmenuje předseda ČSTS, který současně vyzve odpůrce, aby do týdne jmenoval rovněž dva členy. Jinak je jmenuje předseda sám.

Strany mají právo odmítnout předsedu soudu, jakož i přísedícího, jmenovaného odpůrcem. Práva toho mohou použíti jen jednou.

Rozhodčí výrok omezuje se na zjištění, co jest právem. Před rozhodnutím jest se však pokusiti o smír a dáti oběma stranám příležitost, aby se vyjádřily o všech podstatných okolnostech.

Rozhodčí výrok je konečný a váže všechny účastníky.

Rozhodnutí smírčího soudu provádí výbor.

Podrobnosti ustanovuje řád, jejž stanoví a mění výbor ČSTS.

16./

Čestný soud.

Čestné spory mezi jednotlivými členy a čestné spory mezi činovníky ČSTS rozhoduje čestný soud.

Složení a řízení čestného soudu jest obdobné jako složení a řízení soudu smírčího.

Z nálezu čestného soudu není odvolání.

17./

Spolkové písemnosti.

Podání úřadům a listiny ČSTS vydané podepisuje předseda nebo místopředseda a jednatel. Písemnosti buďtež opatřeny razítkem ČSTS. Kdo podepisuje ostatní písemnosti, rozhoduje jednací řád předsednictva ČSTS.

18./

Správní období trvá vždy jeden rok, začíná se 1. lednem a končí 31. prosincem.

19./

Zánik ČSTS.

ČSTS zaniká, usnese-li se na tom tříčtvrtinovou většinou hlasů valná hromada, svolaná za tím účelem.

Tato valná hromada učiní zároveň opatření o spolkových hmotných prostředcích, jichž může býti použito po vyrovnání všech závazků jen pro účely československé tělesné výchovy.“[141]

Stanovy ČSTS v jejich konečné podobě byly schváleny na ustavující valné hromadě dne 16. 11. 1946. S ohledem ke kvalitě dochovaného archivního dokumentu se stanovami ČSTS uvádíme v této práci opis provedený v totožném formátu. Vzhledem k jeho rozsahu ho přikládáme jako přílohu č. 3.

[141] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 21, sl. Ca, Zápisy schůzí předsednictva Svazu ke sjednocení tělesné výchovy, Prozatímní stanovy ČSTS

4.3 Činnost a činovníci Československého tělovýchovného svazu

4.3.1 Činnost Československého tělovýchovného svazu

ČSTS, jako vrcholný představitel tělesné výchovy nejširších lidových vrstev, sdružoval na počátku své činnosti 2 milióny příslušníků. Nový rozmach tělesné výchovy prokázaly velké tělovýchovné slavnosti, jako byl XI. Všesokolský slet, Olympijské hry, řada mezinárodních soutěží a utkání, přípravy na III. Orelský slet a IV. Dělnickou olympiádu.[142]

Nejpočetnější zastoupení v ČSTS měla ČOS s 900 tisíci členy, za ní následoval Československý fotbalový svaz s 600 tisíci členy. Třetí největší zastoupení v této federaci měl Čsl. Orel a to s 200 tisíci příslušníky. O jeho účasti v ČSTS rozhodlo až orelské předsednictvo v lednu a únoru roku 1947.[143]

Zástupci ČSTS se pravidelně zúčastňovali schůzí výboru Svazu DTJČ z důvodu vzájemného informování o činnosti, požadavcích a podnětech. V prosinci roku 1946 byly např. projednávány neúměrně vysoké poplatky za propůjčování školních tělocvičen prostřednictvím ČSTS, taktéž byly učiněny návrhy na zastoupení v komisích ČSTS. Z nejdůležitějších rozhodnutí a počinů ČSTS bylo usnesení o likvidaci tělovýchovných výborů při MNV. Pracovali na návrhu, podle něhož se měli zřizovat nové místní společné tělovýchovné výbory, které měli být začleněny do organizační struktury ČSTS a měli představovat sbory dobrovolné spolupráce všech místních spolků, aniž by zasahovaly do vnitřní činnosti jednotlivých spolků. Na poradě v Bratislavě byly dohodnuty zásady spolupráce slovenské tělovýchovy a sportu v rámci ČSTS, pravomoci slovenské sportovní rady, byl vysloven nesouhlas se zakládáním odborů „Jánošíka“ při Svazu slovenské mládeže a bylo žádáno, aby bylo působeno k vyjasnění v otázce působnosti Sokola a DTJ na Slovensku, kde i Orel započal obnovovat své jednoty. Na 3. řádné schůzi výboru Svazu DTJČ konané dne 27. 7. 1947 byl prostřednictvím zprávy ČSTS přednesen požadavek MNO, aby mu byly do 30. 9. t. r. zaslány termíny nejvýznačnějších mezinárodních utkání, jež se měly stát podkladem pro armádní tělovýchovný program v r. 1948. Na 4. schůzi výboru Svazu DTJČ, jež se konala 3. 12. 1947, byla zástupcem ČSTS sdělena informace,

---

[142] :: WWW.OREL.CZ. (b.r.). Dostupné 16. 2. 2022, z https://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla

[143] Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia Kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)

že tiskový odbor ČSTS připravuje vydání informační brožury o československé tělesné výchově, kde má být v krátkém přehledu zachycena činnost ČSTS. Požadovali po Svazu DTJČ dodat stručnou 60řádkovou zprávu. Zároveň zde bylo sděleno, že do rekreačního odboru ČSTS byla náčelnictvem žen jmenována s. Vl. Nesvatbová a náčelnictvo mužů delegovalo s. Fr. Krafta. Do technické komise a do výboru ČSTS byla ohlášena změna. Za zemřelého náčelníka s. Fišera byl jmenován úřadující místonáčelník s. Josef Pech a za jeho náhradníka pak s. Pössnicker. Na 5. schůzi Svazu DTJČ konané 3. 3. 1948 prezentoval zástupce ČSTS požadavek, aby se členské svazy a jejich příslušníci zapojili do práce v akčních výborech. V rámci 4. bodu jednání na této schůzi přednesl zástupce ČSTS tuto zprávu *„Československý tělovýchovný svaz nabývá měsíc za měsícem stále větší závažnosti v československé tělovýchově. Až na českého Junáka je v něm dnes sdruženo všechno, co představuje spolkově organisovanou tělesnou výchovu a sport nejen v českých zemích, ale také na Slovensku. Zvlášť velký význam nutno přikládati tomu, že se našla cesta, jak spojit ve vzájemné důvěře zájmy české a slovenské tělovýchovy. Zajímavé je, že oproti postoji českého Junáka, je slovenský Junák do ČSTS zapojen. Se zástupci českého Junáka se však jedná o součinnost, neboť vedení Junáka si uvědomuje, že by velmi doplácel na to, kdyby měl stát mimo jednotící řady ČSTS. Na ministerstvu školství a osvěty probíhají z podnětu ČSTS porady s odborovou tělovýchovou, aby se její činnost dostala do kolejí, které jí přísluší v činnosti rekreační a aby bylo zabráněno rušivým jejím zásahům do organisované činnosti tělovýchovných svazů. Pracuje se na návrhu reorganizace Poradního sboru pro tělesnou výchovu při ministerstvu školství, k čemuž byl ČSTS ministerstvem vyzván. Při projednávání návrhu zákona o branné výchově prosadil ČSTS řadu změn ve prospěch tělovýchovných spolků, připravují se návrhy k prováděcím nařízením, jež budou k zákonu vydávány a k nové úpravě osnov branné výchovy. Bude prosazován požadavek, aby ČSTS měl v ústředních složkách svazu brannosti takové zastoupení, které odpovídá početné síle tělovýchovy a jejím úkolům v provádění branné výchovy. Totéž zastoupení bude požadováno i v místních odbočkách Svazu brannosti a v jiných jeho organizačních útvarech. K návrhu divadelního zákona podány připomínky a návrhy směřující k ochraně ochotnické divadelní činnosti v tělovýchovných organizacích. Připravuje se akce za zproštění tělovýchovných podniků od dávky ze zábav nebo aspoň o její snížení. Všechny zahraniční zájezdy tělovýchovných a sportovních svazů a spolků musí býti hlášeny ČSTS, jenž podané žádosti o jejich povolení*

postupuje ministerstvu školství a osvěty. ČSTS na přání ministerstva školství soustřeďoval žádost všech svazů o příděl konfiskátů, protože přímo jednotlivé složky jako korporace neveřejnoprávní by nemohly konfiskovaný majetek nabývati od Osídlovacího úřadu. Vyřízení přídělů potrvá delší dobu. Bude zasáhnuto, aby autorské poplatky za provozování hudebních skladeb při tělovýchovných podnicích nebyly vybírány a předpisovány z reprodukované hudby, nebo aspoň upraveny na snesitelnou výši paušálem nebo jednotlivě. Byla sjednána dohoda o nejužší spolupráci s Československým olympijským výborem, při níž bylo dosaženo i spojení administrativní agendy. K chystanému Světovému festivalu mládeže zastává ČSTS stanovisko, aby od projektovaných sportovních soutěží bylo upuštěno nebo aby byly omezeny na nejmenší míru. V novoročním prohlášení ČSTS byly stejně jako všesokolský slet vyzvednuty i přípravy k IV. Dělnické Olympiádě."[144]

Svaz DTJČ se zapojil do činnosti ČSTS takovým způsobem, kdy se s ním začalo počítat jako s prvním hned po ČOS. Zástupce ČSTS, místopředseda Dr. Myška, pozdravil v hlavním jednacím dni také svým projevem manifestační sjezd DTJČ a to jménem nejen instituce sdružující všechnu organizovanou tělovýchovu československou a jménem Československé asociace fotbalové, jako jeho vlastní organizace, ale také jménem všech ostatních sportovních a tělovýchovných svazů. Vyjádřil, že 50 let DTJČ je významným jubileem, ale také důležitým mezníkem celé československé tělovýchovy. Byli vděčni za všechno, co Svaz DTJČ pro myšlenku tělovýchovy českého národa vykonal. Budil zájem o tělovýchovu v dělnických vrstvách, učinil myšlenku tělovýchovy přístupnou celé řadě generací. Povedlo se jim obrodit pracujícího člověka tělesně i duševně a to na podkladě dobrovolného sdružování a vytrvalé a poctivé práce.[145]

ČSTS začal být uznáván i ministerstvy a jinými úřady veřejné správy za představitele veškeré tělovýchovy a ve smyslu návrhu zákona o branné výchově

---

[144] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 9, sl. Ba, 78, Zápisy schůzí výboru Svazu

[145] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 4, sl. Aa, 44, Protokol manifestačního sjezdu Svazu DTJČ

představoval jednotnou tělovýchovnou organizaci. MŠO považoval ČSTS za orgán, od něhož si vyžadoval posudky, návrhy a doporučení ve všech otázkách týkajících se zájmů tělesné výchovy. V zásadních otázkách pak i jeho rozhodnutí. Ministerstvo obrany počítalo rovněž s ČSTS jako jediným mluvčím za celou tělovýchovu. Zemský národní výbor v Čechách se obrátil na ČSTS s úkolem, aby vypracoval návrh směrnic pro činnost tělovýchovných referentů při MNV a ONV. Také Ústřední národní výbor hl. města Prahy byl v tělovýchovných věcech ve styku s ČSTS a vyžadoval si jeho stanovisko.[146]

ČSTS vysílal své zástupce na celostátní podniky jednotlivých svazů. Odborné komise ČSTS pracovali k prospěchu celé tělesné výchovy a to za účasti zástupců všech zúčastněných svazů v jednotlivých úsecích. Organizace některých závodů byla svěřena k provedení ČSTS společně např. se Svazem brannosti. Započata byla také činnost tiskové a propagační komise ČSTS, která projednávala podobu obrázkového „Ruchu" jako oficiálního listu ČSTS. Bylo žádáno, aby jeho náplň byla více ideově a mravně-výchovně zaměřena, a to tak aby tvořila a vychovávala jednotící spolupráci všech tělovýchovných složek v ČSTS. Uvažovalo se i o rozšíření počtu stránek. Byla vypsána soutěž na odznak ČSTS symbolizující demokraticky jednotící tělovýchovu. Další soutěž byla vypsána na znělku a pochod, které byly zapotřebí pro konání společných podniků, pro rozhlas apod. Současně s tím se navázala spolupráce s uměleckými a kulturními instancemi v celé ČR.[147]

4.3.2 Činovníci Československého tělovýchovného svazu

Na návrh předsedy DTJČ s. Vaverky byli do ústředního orgánu ČSTS na ustavující valné hromadě dne 16. 11. 1946 zvoleni:

- předsedou: Dr. Antonín Hřebík (za ČOS)
- místopředsedy: Dr. Konstantin Čárský (za Klub slov. turistov a lyžiarov – KSTL)
  Dr. Karel Myška (za Československou fotbalovou asociaci)
  Dr. Josef Drábek (za Klub českých turistů)
  František Leiner (za Čs. Orel)

---

[146]Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 9, sl. Ba, 78, Zápisy schůzí výboru Svazu

[147] Tamtéž, Zápisy schůzí výboru Svazu

• další místa v předsednictvu byla vyhrazena zástupcům českých Junáků, Svazu slovenské mládeže a RTJ, tedy organizacím, které se měly k ČSTS teprve připojit. Předsednictvo ČSTS nakonec tvořilo 36 členů: předseda, 5 místopředsedů, 3 jednatelé, zapisovatel a samostatní členové. Počet členů odpovídal poměrnému zastoupení všech čtyř složek tělesné výchovy (tělocvik, sport, junáctví a turistika). Z tohoto bylo 9 zástupců slovenské tělovýchovy.[148]

Svaz DTJČ získal postupně v ČSTS význačné postavení a respekt. Tomu odpovídalo i zastoupení jednotlivých činovníků. S. Vaverka byl prvním jednatelem a předsedou organizačního odboru, jímž procházely všechny organizační věci. S. Patočková se stala předsedkyní technického odboru žen a při společných schůzích technického odboru mužů a žen místopředsedkyní společných jednání. V branném odboru byl zvolen místopředsedou s. Vaverka, ve zdravotním odboru pak místopředsedou Dr. Kallmünzer. V tiskovém a propagačním odboru zastupoval Svaz DTJČ s. Těšitel, v hospodářském s. Aksamitová, v mezinárodním odboru pak s. Čepelková a v komisi stížností s. Páša. Dalšími zástupci Svazu DTJČ byli v organizačním odboru s. Štěpina, v technickém odboru žen s. Malíková, v personální komisi s. Vaverka. Ve výboru ČSTS zastupovali Svaz DTJČ dále soudruzi: Vaverka, Štěpina, Fišer, Patočková, Straka, Dr. Kallmünzer, Aksamitová, jako náhradníci: Ullrich, Těšitel, Pech, Čepelková, Harlass, Nový, Hříbal.[149]

V technických odborech mužů a žen byly ustaveny odborné komise, do kterých byli za Svaz DTJČ jmenováni:

• Do komise tělocvičné: s. Vaverka, s. Patočková.

• Sestavení kalendáře tělovýchovných podniků pro rok 1947, dále vypracování směrnic pro spolupráci při veřejných podnicích – s. Homola a s. Čepelková.

• Vypracování návrhu na dohodu o vzájemné spolupráci při školení instruktorů ve společných oborech – s. Juříková a V. Těšitel.

• Prázdninová rekreace- Jar. Straka a Františka Pášová.

---

[148] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946, 18. 11. 1946, s. 545

[149] Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Karton 9, sl. Ba, 78, Zápisy schůzí výboru Svazu

• Využití tělovýchovných zařízení – Josef Pech a Em. Fišerová.

•Tělovýchovné osnovy pro mládež a dospělé – Em. Pössnicker, Magda Javůrková

• Komise sportovní – Bož. Tischlerová a Frant. Hříbal.[150]

Za Čs. Orla se F. Leiner stal náměstkem předsedy a zároveň předsedou branné komise. Dr. Josej Jurák byl jedním ze tří jednatelů, členem předsednictva pak univ. prof. Dr. Felix Mikula. Ve stočlenném výboru pak ještě bratr P. Fanfrdla, Dr. Slavotínek, L. Hudečková a Josef Pavlačka.[151]

Valnou hromadu svolával předseda ČSTS a konala se jednou za rok. Členské svazy vysílaly na valnou hromadu 3 zástupce. Výbor, jehož 25 členů bylo ze Slovenska, mohl v případě potřeby svolávat mimořádnou valnou hromadu. Největší počet funkcí zastávala ČOS, kdy v předsednictvu jich bylo 14 a ve výboru 32.[152]

4.3.3 Zrušení Československého tělovýchovného svazu

Činnost ČSTS byla ukončena únorovými událostmi roku 1948. Dne 27. 2. 1948 rozhodl Ústřední akční výbor Národní fronty (ÚAV NF) o tom, že veškerá československá tělovýchova bude sloučena do Sokola. Na základě usnesení ÚAV NF ze dne 19. 3. 1948 se měl Sokol ujmout dnem 29. 3. 1948 řízení všech tělovýchovných, sportovních a turistických organizací a jejich složek.[153] Tyto se měly včlenit do ČOS a jejich složek, přičemž ČOS si mělo zachovat svoji organizační strukturu a stanovy a řády se měly upravit tak, aby organizačně mohla pojmout všechna nová tělovýchovná a sportovní odvětví.[154]

Ustavující schůze Ústředního akčního výboru Sokola (ÚAV Sokola) se konala 23. 3. 1948 a zahájil ji předseda kulturního oddělení ÚAV NF Leopold Válka. Do představenstva ÚAV Sokola byl předsedou zvolen MUDr. František Bláha, jenž byl doposud předsedou akčního výboru ČOS. V prezidiu byly zastoupeny další tělovýchovné organizace, včetně armádní tělovýchovy. Svaz DTJČ zde zastupoval MUDr. Bohdan

---

[150] Tamtéž, Zápisy schůzí výboru Svazu

[151]:: WWW.OREL.CZ. (b.r.). Dostupné 16. 2. 2022, z https://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla

[152]Okleštěk, M. (2013), *Únor 1948 a organizace československého sportu* (Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Praha, Česká republika), s. 29

[153] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1948, 23. 3. 1948, s. 180

[154] Sokolský věstník: list Československé obce sokolské, 1948, 30. 3. 1948, s. 196

Kalmünzer. Zřízeny byly také 2 komise a to komise organizační a hospodářská. Ústřední tajemník akčního výboru Viktor Heller připravil zásady sjednocení československé tělovýchovy v Sokole. Zásady obsahovaly i to, že Sokol bude vychovávat své příslušníky k socialismu a povede všechny členy k podoře lidově-demokratického zřízení a budování socialistického státu. Základním smyslem Sokola byla nadále dobrovolnost členství, přičemž všechny příslušníky přijímali jako rovnocenné spolupracovníky. Sjednocení mělo být provedeno co nejdříve, aby nebyly ohroženy přípravy a zdar XI. všesokolského sletu. ÚAV Sokola se stal nejvyšším ústředím československého tělesné výchovy, kdy mu organizačně i právně podléhaly všechny dosavadní organizace a svazy. Ze zástupců všech organizací v místech, okrscích a župách byly vytvořeny místní akční výbory, které byly podřízeny ÚAV Sokola.[155]

[155] Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1948, 30. 3. 1948, s. 196

5 Závěr

Během okupace byly tělovýchovné organizace a spolky připraveny o mnoho jednot, žup, okresních i krajských poboček. Ztráty se dotkly samozřejmě i jejich majetku. Po osvobození naší republiky proto usilovali o obnovení předválečných organizací, včetně jejich činnosti. Touto cestou se vydal i Svaz DTJČ. Jeho snahu dokazuje i XII. valný sjezd konaný v září 1946, který se vedle otázek organizačních zabýval i sjednocováním tělovýchovy, vztahem k jiným tělovýchovným organizacím a také ke straně sociálně demokratické. Ve schváleném akčním programu hnutí DTJČ bylo prohlášeno, že si chtějí zachovat samostatnost hnutí i s původní organizační strukturou. Tuto proklamaci po té schválil i jejich jubilejní manifestační sjezd konaný v roce 1947, který usnesení přijal do svého programu.

V poválečném období vyvstala potřeba kromě obnovení činnosti jednotlivých tělovýchovných spolků a svazů i jejich sjednocení za účelem zamezení jejich roztříštěnosti a poskytnutí jednotného vedení za účinné podpory státu. Za tímto účelem Svaz DTJČ jako první tělovýchovná organizace inicioval různá jednání k uskutečnění sjednocení tělovýchovy.

Proces sjednocování tělovýchovy byl započat již 5. 5. 1945 založením ÚNTV v sídle pražské ČOS a to dohodou zástupců pěti tělovýchovných spolků a organizací: ČOS, Svazu DTJČ, FPT, Junáka a ČVV. Cílem ÚNTV bylo sdružovat veškerou českou mládež a dospělé k tělesné, ideové a mravní výchově, vést mládež k obraně svobody a vychovávat ji k dokonalé tělesné zdatnosti, kulturní vyspělosti a mravní čistotě. ÚNTV se tak měl stát jedinou celostátní organizací zaměřenou na všestrannou tělovýchovu dospělých i mimoškolní výchovu mládeže, k čemuž mu měly být poskytnuty všechny tělovýchovné, sportovní a junácké zařízení. Následně mělo dojít k právní likvidaci všech tělovýchovných a sportovních organizací a převodu do nové jednotné tělovýchovné organizace, kterým měl být Tělovýchovný svaz Sokol. Tímto by došlo k prosazení organického sjednocení tělovýchovy, které ÚNTV zastával. V čele ÚNTV stál od samotného počátku starosta ČOS Dr. Antonín Hřebík.

Organické sjednocení tělesné výchovy a sportu, kdy měly být sloučeny všechny organizační složky tělocvičné, sportovní a junácko-skautské v jedinou novou tělovýchovnou organizaci se však neuskutečnilo. Vývojem se ukázalo, že pro vytvoření takové jednoty nebylo dostatečných předpokladů a nelze ji vnucovat, když převážná

většina organizací s ní nesouhlasila. Některé tělovýchovné organizace proto obnovily svou samostatnou činnost. Také ČOS jako jedna z největších tělovýchovných organizací oznámila v prosinci 1945 obnovení své činnosti v plné šíři a to od ledna 1946, kdy zároveň opustila spolupráci v ÚNTV.

Proces sjednocování tělesné výchovy a sportu byl zdlouhavý, kdy se nejvýznamnější tělovýchovné organizace nechtěly vzdát nejen svých výsadních práv, organizačního uspořádání a rozhodování, ale ani finančních prostředků a majetku. Kvůli obavám ze ztráty vlastní suverenity a tradic byla v roce 1946 zvolena raději cesta založením ČSTS, tedy sdružením jednotlivých tělovýchovných a sportovních organizací ve společném ústředí při zachování jejich svéprávnosti a samostatnosti. K tomuto přispělo i stanovisko prezidenta Dr. Eduarda Beneše, který již při návštěvě tělovýchovných funkcionářů v červenci roku 1945 upozorňoval na podstatné ideové rozdíly mezi aktivními tělovýchovnými a sportovními spolky.

Hnutí DTJČ trvalo na základě schváleného akčního programu z XII. valného sjezdu v září 1946 na své organizační samostatnosti a nezávislosti. Patřilo tedy mezi poslední významný tělovýchovný svaz, který se do nově založené jednotné organizace zapojil. Svaz DTJČ vstoupil jako člen do této vrcholné tělovýchovné složky, v níž byla soustředěna všechna lidově organizovaná československá tělovýchova, na základě rezoluce z XII. valného sjezdu DTJČ. Správné rozhodnutí o vstupu do ČSTS bylo prezentováno v hlavním programu XIII. manifestačního sjezdu DTJČ v řeči k valným hromadám. Ve vzájemné spolupráci předsedy Svazu DTJČ s ČSTS byly navrženy prozatímní stanovy nové organizace, které byly připraveny pro ustavující valnou hromadu. Po připomínkách byly po té přepracovány do konečné podoby stanov ČSTS, které byly schváleny na ustavující valné hromadě dne 16. 11. 1946. Svaz DTJČ získal postupně v ČSTS význačné postavení a respekt. Tomu odpovídalo i zastoupení jednotlivých činovníků.

ČSTS byl založen dobrovolnou dohodou ústředních tělovýchovných svazů. Jeho cílem byl co největší rozvoj a zdokonalení tělesné výchovy ve všech jejích odvětvích, tj. v tělocviku, ve sportu, v junáctví a turistice, tak, aby bylo zlepšeno tělesné zdraví, zvýšena duševní zdatnost a mravní ušlechtilost co nejširších vrstev lidu a aby národ Čechů a Slováků se ctí obstál v mezinárodních a mezistátních utkáních a vystoupeních. ČSTS se tak stal vrcholným představitelem české, ale i slovenské tělovýchovy v letech

1946 - 1948, kdy sloužil nejen jako poradní orgán ministerstev a ústředních orgánů, nýbrž vydával i vyjádření nebo rozhodnutí.

Po únorových událostech roku 1948 byla členská základna hnutí DTJČ a zároveň veškerá československá tělovýchova začleněna do ČOS. Následně byly všechny tělovýchovné a sportovní organizace včleněny do nově budované státní organizace na socialistických základech. V zahraničí některé jednoty existovaly i nadále a svou činnost rozvíjejí dodnes.

Volba zpracování historie vzniku Československého tělovýchovného svazu jako jednotící organizace celé tělesné výchovy a sportu v poválečném období spolu s doprovodnými kapitolami se ukázala být dobrou volbou, a to jak z hlediska celkové nosnosti tématu, tak jeho zajímavosti a také dostupností pramenů. I přes přerušenou archivní činnost v době okupace bylo po roce 1945 pokračováno v novém shromažďování archivních materiálů, kdy se tyto posléze podařilo doplnit a to i díky obeslání bývalých funkcionářů, jednot a organizací Svazu DTJČ. Doplněný archivní fond tak měl i přes nedostatek materiálů týkajících se sjednocovacích kroků v tělovýchově vyhovující vypovídající hodnotu.

Prameny a literatura

Archivní fondy a sbírky

Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Úvod k inventáři
Národní archiv, Fond č. 623, Přehledný seznam archiválií a dokumentů vztahujících se k činnosti bývalého svazu Dělnických a tělovýchovných jednot, 1902 – 1948, Kartony 2, 4, 9, 21, 22

Kvalifikační práce

Okleštěk, M. (2013), *Únor 1948 a organizace československého sportu* (Diplomová práce, Univerzita Karlova v Praze, Praha, Česká republika)

Periodika

Svobodné slovo, 1945
Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946
Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946
Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1946
Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1948
Sokolský věstník: List Československé obce sokolské, 1948

Literatura

Tlustý, T. (2021). Historie katolické tělocvičné organizace Československý Orel v letech 1945-1948. *Studia kinanthropologica,* XXII, (1(, 63-73)
Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum
Štumbauer, J. (2019). Historie tělesné výchovy a sportu v Československu v letech 1945-1956. Od omezené demokracie k tuhému stalinismu. *Česká kinanthropologie,23* (1-2), 43-53

Internetové zdroje

https://orel.cz/?ukaz=2_obnova_orla
http://www.sokol.eu/historie-sokola-pamatky
http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_benese_dekr_sezn.php.
http://www.sdtj.cz/o-nas.

Použité zkratky

ČOS	Československá obec sokolská
Čs. Orel	Československý Orel
ČSSD	Československá sociální demokracie
Čs. svaz fotbalový	Československý svaz fotbalový
ČVV	Československý všesportovní výbor
ČSTS	Československý tělovýchovný svaz
DTJČ	Dělnická tělovýchovná jednota československá
FPT	Federace proletářské tělovýchovy
MNO	Ministerstvo národní obrany
MNTV	Místní národní tělovýchovný výbor
MNV	Místní národní výbor
NTV	Národní tělovýchovný výbor
OM	Odbor mládeže
ONV	Okresní národní výbor
RTJ	Robotnické tělovýchovné jednoty
SČM	Svaz české mládeže
TSS	Tělovýchovný svaz sokol
ÚNTV	Ústřední národní tělovýchovný výbor
ÚAV NF	Ústřední akční výbor Národní fronty
ÚAV Sokola	Ústřední akční výbor Sokola
VV ČSSD	Výkonný výbor Československé sociální demokracie

Seznam příloh

Příloha 1. Zastoupení Svazu DTJČ v Ústředním národním tělovýchovném výboru

Příloha 2. Seznam tělovýchovných svazů pro sjednocení

Příloha 3. Stanovy Československého tělovýchovného svazu

Zastoupení Svazu DTJČ v Ústředním národním tělovýchovném výboru

Zastoupení Svazu DTJČ v Ústředním národním tělovýchov. výboru.

V presidiu: Karel Marek, hl. tajemník,
Jar. Meger, předseda kult. a propagač. odboru,
Dr. Bohd. Kallmünzer, předseda zdravotního odboru.

Odbor organisační: Ant. Fišer, jako místopředseda a člen návrhové kom.

Odbor tělovýchovný: Ant. Fišer a Marie Patočková jako členové.

Odborné komise:
Pro základní doplňky tělocviku: Jar. Kalivoda, Ant. Čuba, Karla Malíková
Pro rozbor tělovýchovy: Fr. Hříbal, Fr. Homola, Ant. Čuba a K. Malíková.
Pro prázdninové osady: Jos. Chlapec.
Pro rozhlas: V. Rathauský, Vil. Přibáň, Bož. Tischlerová.
Pro Junáctví: Jar. Straka, J. Chlapec, Fr. Nedvěd, M. Chlapcová.

V komisi žen:
Pro prázdninové osady: M. Patočková, Fr. Pášová.
Pro zadtnost dorostenek: M. Patočková.

Odbor kulturní a propagační.

Jar. Meger, jako předseda,
Vl. Koníčková, jako jednatel,
spolupracovníci: St. Pošusta a J. Říjtábec.
Další členové komisí:
Besídkové: Jar. Straka,
časopisecké: Vil. Přibáň a V. Rathauský,
divadelní: J. Šedivec, Fr. Marlas, J. Plichta,
filmová: Fr. Marlas,
foto amat.: Vil. Přibáň,
ideová: V. Rathauský,
nakladatelská: V. Rathauský,
pro projevy: Fr. Rukla,
pro přednášky a proslovy: Fr. Rukla a Dr. Nussberger,
pro rozhlas: Jar. Straka, Fr. Marlas,
tisková: Jar. Straka.

Odbor zdravotní.

Dr. Bohd. Kallmünzer, jako předseda,
Jos. Nový, jako jednatel,
Spolupracovníci: Fischl, Juc. Řehoř, Dr. Tamele a Fr. Šimek.

2.

Odbor hospodářsko-finanční.

Jar. Tischler, jako místopředseda.

V jednotlivých komisích:
Nakladatelské a knihkupecké: Oldř. Holub, Oldř. Michalička a Jar. Velát,
časopisecké: Jos. Hejl. Frant. Hříbal,
stavebně-technické: ing. J. Kříž, Frant. Páša,
nářadové: Boh. Štěpina, Frant. Černý,
podnikové: Jar. Tischler, Frant. Páša,
urazové: Lad. Charvát, Jos. Nový,
pomocné a sociální: Jos. Chlápec, Frant. Homola a Oldř. Matěcha,
administrativní:
á/ právní: Judr. P. Kino,
b/ daňové: Jar. Tischler a Frant. Štěpánek,
c/ statistické: Jul. Vaverková, Am. Aksamitová, Frant. Hříbal.

V polodenním zaměstnání vypomáhají:

Jar. Straka, pro práce organisační,
Vil. Příhán, pro práce redaktorské a kulturní.

Korespondence a expedice dopisů a zásilek ÚNTV patřícím Dělnickým tělocvičným jednotám, vyřizují se v sekretariátě Svazu DTJŮ.

Celkem v ÚNTV spolupracuje 45 činovníků Svazu DTJŮ a jeho ústředních složek.

Příloha 1. NA v Praze, Fond číslo 623, Státní museum čsl. tělesné výchovy a sportu v Praze, I. Svaz DTJČ, Ca, 1945 - 1946, 123

Seznam tělovýchovných svazů pro sjednocení.

Seznam tělovýchovných svazů pro sjednocení.

1. Československá obec sokolská,
2. Svaz Dělnických tělocvičných jednot čsl., - výhrady.
3. Federace proletářské tělovýchovy,
4. Česká atletická amaterská unie,
5. Český svaz kanoistů,
6. Československá yachetní asociace,
7. Český šermířský svaz,
8. Český veslařský svaz,
9. Český svaz ledního hockeye,
10. Český bruslařský svaz,
11. Česká ústřední jednota velocipedistů,
12. Přípravný výbor svazu českých horolezců,
13. Český svaz pozemního hockeye,
14. Český svaz těžké atletiky,
15. Český svaz házené,
16. Český tennisový svaz, - výhrady.
17. Volleyballový a basketballový svaz,
18. Svaz lyžařů republiky Československé, - výhrady.
19. Český svaz lukostřelecký,
20. Svaz českých kuželkářů,
21. Český svaz stolního tennisu,
22. Československý svaz rugby,
23. Branný sbor československých motoristů,
24. Československý jezdecký svaz,
25. Český amaterský plavecký svaz,
26. Český svaz jiu-jitsu, - výhrady
27. Český svaz rohovnický,
28. Českomoravský svaz golfový.

Příloha 2. NA v Praze, Fond číslo 623, Státní museum čsl. tělesné výchovy a sportu v Praze, I. Svaz DTJČ, Ca, 1945, 122

Stanovy Československého tělovýchovného svazu

S t a n o v y

Československého tělovýchovného svazu

1. Název spolku, sídlo a jednací řeč.

a/ Spolek se jmenuje Československý tělovýchovný svaz, zkráceně ČSTS.

b/ Sídlo spolku je Praha.

c/ Jednací řeč spolku je česká a slovenská.

d/ Spolek a sdružená ústředí mají právo užívati státního znaku.

2. Složení ČSTS.

a/ Členy ČSTS jsou tělovýchovné ústřední svazy, působící na území ČSR, pokud oborem jejich činnosti jest tělocvik, sport, junáctví nebo turistika.

b/ Každý druh sportu může být v ČSTS zastoupen toliko jediným ústředím.

3. Účel a prostředky.

Účelem dobrovolné spolupráce v ČSTS za šetření ideového programu jednotlivých členských ústředí je:

1/ pečovati o zavedení a rozšíření tělesné výchovy v nejširších vrstvách lidu a pečovati o její zdokonalení.

2/ Chrániti společné zájmy československé tělesné výchovy jako celku uvnitř státu i za hranicemi. Při těchto a podobných jednáních jest dbáti na přiměřené zastoupení Čechů a Slováků.

3/ Býti pojítkem mezi jednotlivými členskými ústředími.

4/ Zastupovati Čsl. tělesnou výchovu při jednání s ústředními československými úřady ve společných záležitostech všech sdružených ústředí.

5/ Opatřovati a spravovati majetek a fondy věnované pro účely veškeré československé tělesné výchovy.

6/ Spolupůsobiti při stanovení zásadních směrnic a organizačních zásad nově se tvořícího sportovního odvětví.

7/ Sledovati všechna odvětví tělesné výchovy a starati se o zpracování získaných dat pro potřeby vnitřní a vnější.

8/ Rozhodovati s konečnou platností o všech sporech mezi jednotlivými sdruženými ústředími.

9/ Pořádati schůze, přednášky, výstavy, vystoupení a jiné společenské podniky a sjezdy ČSTS.

10/ Pečovati o odbornou tělovýchovnou literaturu a udržovati odbornou knihovnu a vydávati publikace.

11/ Domáhati se výhod pro sdružená ústředí v ČSTS, jako jest povolení dávek, subvencí, slev na dráze atd.

12/ Zúčastniti se podniků, prospívajících československé tělesné výchově.

13/ Pečovati o to, aby směrnice, vydané příslušnými úřady pro styk s cizinou byly dodržovány a přispívati radou, pomocí k jejich uskutečnění.

14/ Pečovati o vypracování kalendáře tělovýchovných podniků, aby byla, pokud možno odstraněna kolise termínů.

15/ Pracovati k prohloubení činnosti organisace tělovýchovných lékařů.

16/ Pečovati o řádnou výchovu dorostu a dozírati na ni, pokud není o ni dostatečně postaráno v příslušném ústředí.

17/ Spolupracovati v rámci platných předpisů na tělesné výchově ve školách a na branné výchově a podporovati ji.

18/ Přidržovati ke kázni sdružená ústředí podle svých řádů pro nedodržení závazků.

4. Členství v ČSTS.

Členská ústředí a v nich sdružené nižší organizační složky zachovávají si svoji právní samostatnost, podle svých stanov a řádů.

5. Členská práva.

Sdružená ústředí mají právo:

1/ Žádati o radu a podporu ve společných otázkách, na něž se vztahuje působnost ČSTS.

2/ Dovolávati se ochrany ČSTS v případech, kde byly porušeny stanovy, řády, pravidla, usnesení a směrnice, nebo předpisy ČSTS.

3/ Voliti a míti účastenství na správě ČSTS v mezích těchto stanov, zejména býti slyšen vždy, kdykoliv jde o úpravu věcí jeho se zvláště dotýkajících.

6. Povinnosti členů.

a/ Sdružená ústředí jsou povinna dodržovati stanovy, řády, pravidla, usnesení, směrnice a předpisy, vydané ČSTS, jim se podrobiti a vyvíjeti činnost, směřující k dosažení účelu ČSTS. Dále dbáti toho, aby byly dodržovány též jejich organizačními složkami.

b/ Platiti příspěvky a jiné platby, stanovené řádnou valnou hromadou ČSTS.

7. Hmotné prostředky.

a/ ČSTS má právo nabývati jmění. Právně se zavazovati může ze souhlasu všech sdružených ústředí. /V podrobnostech platí zvláštní řád/ Hmotné prostředky si ČSTS opatřuje zejména z členských příspěvků a jiných spolkových platů, z darů, z dědictví a odkazů, z výtěžků vlastních podniků, sbírek, spolkového jmění, výtěžků věcných loterií a subvencí, avšak tak, aby tím nebyly poškozovány a vyčerpávány prameny příjmů sdružených ústředí.

8. Zánik členství.

Členství zaniká:

a/ Vystoupením sdruženého ústředí z ČSTS,

b/ Zánikem právní osobnosti členského ústředí.

9. Správa ČSTS.

O spolkové věci pečují:

a/ Valná hromada

b/ výbor

c/ předsednictvo

d/ hospodářští a účetní dozorci.

10. Valná hromada.

Valné hromady jsou řádné a mimořádné.

a/ Valné hromady jest vyhrazeno:

1/ Schvalovati zápis poslední valné hromady.

2/ Zkoumati a schvalovati činnost výboru a jeho zprávy.

3/ Voliti po dobu dvou let předsedu, pět místopředsedů, členy výboru a jejich náhradníky v počtu podle § 11 stanov a pět účetních a hospodářských dozorců.

4/ Stanoviti výši příspěvků a jiných platů a stanoviti způsob jejich splacení. Příspěvky nebo platy budou stanoveny v poměru k počtu příslušníků jednotlivých sdružených ústředí.

5/ Usnášeti se o změně stanov ČSTS.

6/ Rozhodovati o odvolání z usnesení výboru.

7/ Posuzovati hospodaření spolkovým jměním podle zpráv hospodářských a účetních dozorců.

8/ Rozhodovati o rozejití se ČSTS, bylo-li to předem dáno na pořad jednání valné hromady a rozhodovati o jmění při zániku ČSTS.

b/ Valné hromady účastní se sdružená ústředí svými zástupci. Každé ústředí má právo vyslati tři zástupce s právem rokovacím a hlasovacím na každých započatých 25 000 organisovaných příslušníků, tj. v matrice uvedených, z nichž jeden je povinně zástupcem slovenského ústředí. Každý zástupce má jeden hlas.

c/ Valná hromada se schází jednou v roce a svolává ji předseda ČSTS písemně nejméně tři týdny předem.

d/ mimo to může výbor svolati mimořádnou valnou hromadu, kdykoliv to uzná za vhodné. Žádá-li o svolání nejméně jedna čtvrtina členských ústředí, udávající předmět jednání, spadající do její působnosti, je výbor povinen svolati mimořádnou valnou hromadu tak, aby se sešla nejpozději do čtyř týdnů od dojití žádosti. Mimořádná valná hromada jedná, usnáší se a rozhoduje pouze o záležitostech, k jejich vyřízení byla svolána, nebo, na nichž se dohodne.

e/ Valné hromadě předsedá a řídí ji předseda ČSTS /místopředseda/.

f/ Účast hospodářských a účetních dozorců upravuje § 15.

11. Výbor ČSTS.

a/ Výbor se skládá z předsedy, pěti místopředsedů, /z nichž jeden je zástupce slovenské tělovýchovy/ a dalších členů, volených valnou hromadou ze zástupců členských ústředí.

b/ Předseda a pět místopředsedů budou voleni tak, aby každá ze složek tělesné výchovy /tělocvik, sport, junáctví, turistika a slovenská tělovýchova/ byla zastoupena.

c/ Do výboru včetně předsedy a místopředsedů volí se tak, aby každé členské ústředí mělo jednoho zástupce na každých i započatých 25 000 organisovaných příslušníků……/???/

d/ Počet náhradníků odpovídá počtu členů výboru. Náhradníci nastupují do výboru za členy příslušného ústředí, kteří z jakéhokoliv důvodu nemohou funkci vykonávati.

e/ Členství ve výboru se ztrácí úmrtím, vzdáním se, nebo ztrátou členství v příslušném členském ústředí. Není-li členské ústředí zastoupeno, poněvadž jak zástupce, tak i náhradník za něho ztratil členství v průběhu správního roku, kooptuje se až do nejbližší valné hromady zástupce /náhradník/ navržený příslušným členským ústředím. Na nejbližší valné hromadě zvolí se na návrh téhož ústředí řádný člen /náhradník/.

f/ Výbor zvolí v ustavující schůzi, kterou svolá předseda nejpozději do 14 dnů ode dne valné hromady, ze svého středu potřebný počet jednatelů, pokladníka, účetního, zapisovatele a jiné činovníky podle potřeby.

g/ Schůzi výboru řídí předseda, v případě jeho zaneprázdnění některý z místopředsedů.

h/ Každý člen výboru vykonává funkci podle přirozeného jejího obsahu.

ch/ Výbor schází se ke schůzím podle potřeby, nejméně však 4kráte do roka.

i/ Výboru ČSTS přísluší:

1/ rozhodovati zásadní otázky zavazující všechny členy ČSTS,

2/ stanoviti zásady, jichž je dbáti při vypracování řádů, pravidel, usnesení, směrnic a předpisů ČSTS.

3/ Vypracovati a schvalovati řády, pravidla, činiti usnesení, vydávati směrnice a předpisy pro činnost ČSTS a je měniti.

4/ Vykládati stanovy, řády, pravidla, usnesení, směrnice a předpisy ČSTS.

5/ Posuzovati a schvalovati činnost předsednictva.

6/ Schvalovati majetkově právní smlouvy, po předchozím slyšení sdružených ústředí.

7/ Dávati závazné pokyny, jak se má spravovati ČSTS.

8/ Udělovati sdruženým ústředím, proviní-li se proti řádu a kázni podle velikosti provinění důtku, odnímá jim dočasně některá nebo všechna práva členská nebo trestá je „zastavením tělovýchovné činnosti" /bližší určují řády/.

9/ Zřizovati odbory a komise, jako jsou odbory technické, vzdělávací, zdravotní a jiné, aby vykonávaly za dozoru předsednictva jednotlivá odvětví jejich činnosti, a jejichž zvolení předsedové jsou členy výboru § 11 odst. 1 písmeno c. Pro otázky slovenské bude vytvořen sbor zástupců Slovenských organisací, který bude zastupovati slovenskou tělesnou výchovu /tělocvik, junáctví, sport a turistiku/, před slovenskými úřady. Je však povinen o všech svých jednáních podati zprávu a v pochybnostech si vyžádati mínění předsednictva popřípadě výboru ČSTS.

10/ Upravovati v mezích stanov a jednacích řádů působnost jednotlivých činovníků výboru ČSTS a jednotlivá odvětví jejich činnosti.

12. Předsednictvo ČSTS.

a/ Předsednictvo má 36 členů. Členy předsednictva jsou: předseda, místopředsedové, jednatelé, pokladník, účetní, zapisovatel a příslušný počet členů výboru ČSTS jím zvolených.

b/ Předsednictvo schází se jednou za 14 dní.

c/ Řídí vnější a vnitřní činnost ČSTS, spravuje spolkové jmění a rozhoduje ve všech věcech, jež nejsou vyhrazeny valné hromadě nebo výboru ČSTS.

13. Hlasování.

a/ Všechny správní orgány jsou schopny jednati a se usnášeti, je-li přítomna nejméně polovina členů.

b/ Usnášení se děje platně tříčtvrtinovou většinou přítomných.

c/ Hlasuje se zpravidla zvednutím ruky, lístky jest hlasovati jen, souhlasí-li s tím většina přítomných.

14. Účetní a hospodářští dozorci.

Hospodářští a účetní dozorci bdí nad hospodářstvím předsednictva a výboru i všech komisí a odborů, přezkoumávají alespoň dvakrát do roka pokladnu, veškeré účty a knihy spolkové, jakož i závěrečné účty a výkazy s spolkovém jmění a srovnávají je se schválenými rozpočty.

O výsledku své činnosti podávají zprávu předsednictvu výboru na valné hromadě ČSTS a navrhují, jak odstraniti shledané závady a nedostatky. Zjištěné závady hlásí neprodleně předsedovi ČSTS. Na vyzvání předsednictva nebo výboru jsou povinni provésti ihned mimořádnou revizi.

Jsou povinni zúčastniti se všech schůzí výboru a valné hromady a podávati tam zprávy. Jejich úřad jest neslučitelný s členstvím ve výboru a trvá tak dlouho jako úřad členů předsednictva.

15. Smírčí soud.

Smírčí soud rozhoduje ve všech sporech vzniklých mezi sdruženými ústředími. Řízení se zahajuje jen na žádost jedné ze zúčastněných stran. Smírčí soud jest pětičlenný. Dva členy volí navrhovatel, předsedu smírčího soudu jmenuje předseda ČSTS, který současně vyzve odpůrce, aby do týdne jmenoval rovněž dva členy. Jinak je jmenuje předseda ČSTS sám.

Stran mají právo odmítnout předsedu soudu, jakož i přísedícího, jmenovaného odpůrcem. Práva toho mohou použíti jen jednou. Rozhodčí výrok omezuje se na zjištění, co jest právem. Před rozhodnutím jest však pokusiti se o smír a dáti oběma stranám příležitost, aby se vyjádřily o všech podstatných okolnostech.

Rozhodčí výrok jest konečný a váže všechny účastníky. Rozhodnutí smírčího soudu provádí výbor. Podrobnosti ustanovuje řád, jejž stanoví a mění výbor ČSTS.

16. Čestný soud.

Čestné spory mezi činovníky ČSTS rozhoduje čestný soud. Složení a řízení čestného soudu jest obdobné jako složení a řízení soudu smírčího. Z nálezu čestného soudu není odvolání.

17. Spolkové písemnosti.

Podání úřadům a zavazující listiny ČSTS vydané podepisuje předseda nebo místopředseda a jednatel. Písemnosti buďtež opatřeny razítkem ČSTS. Kdo podepisuje ostatní písemnosti rozhoduje jednací řád předsednictva ČSTS.

18.

Správní období trvá vždy jeden rok, začíná se prvním lednem a končí se 31. prosincem.

19. Zánik ČSTS.

ČSTS zaniká, usnese-li se na tom tříčtvrtinovou většinou hlasů valná hromada, svolaná za tím účelem. Tato valná hromada učiní zároveň opatření o spolkových hmotných prostředcích, jichž může býti použito po vyrovnání všech závazků jen pro účely československé tělesné výchovy.

Tyto stanovy byly schváleny výnosem ministerstva vnitra ze dne ,.....č.j.....

Příloha č. 3. NA v Praze. Fond č. 623. Státní museum čsl. tělesné výchovy a sportu v Praze, I. Svaz DTJČ, Ba, 1946, 77